

T.C.

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI

TÜRKÇE EĞİTİMİ BİLİM DALI

BEDRİ RAHMİ EYÜBOĞLU'NUN ŞİİRLERİNİN DEĞERLER EĞİTİMİ

AÇISINDAN İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Musa GÖK

BURSA

2021

T.C.

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI

TÜRKÇE EĞİTİMİ BİLİM DALI

BEDRİ RAHİMİ EYÜBOĞLU'NUN ŞİİRLERİNİN DEĞERLER

EĞİTİMİ AÇISINDAN İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Musa GÖK

Danışman

Prof. Dr. Semra ALYILMAZ

BURSA

2021

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK

Bu çalışmadaki tüm bilgilerin akademik ve etik kurallarına uygun bir şekilde elde edildiğini beyan ederim.

Musa GÖK

.../.../2021

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS İNTİHAL YAZILIM RAPORU

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI BAŞKANLIĞINA

Tarih: 29/06/2021

Tez Başlığı: Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun Şiirlerinin Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi

Yukarıda başlığı gösterilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 138 sayfalık kısmına ilişkin, 27/05/2021 tarihinde şahsım tarafından Turnitin adlı intihal tespit programından (Turnitin)* aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan özgünlük raporuna göre, tezimin benzerlik oranı %18' dir.

Uygulanan filtrelemeler:

- 1- Kaynakça hariç
- 2- Alıntılar hariç/dahil
- 3- 5 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Bursa Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Çalışması Özgünlük Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nı inceledim ve bu Uygulama Esasları'nda belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Tarih ve İmza
29/06/2021

Adı Soyadı:	Musa GÖK
Öğrenci No:	801772004
Anabilim Dalı:	Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı
Programı:	Türkçe Eğitimi Bilim Dalı
Statüsü:	☒ Y.Lisans ☐ Doktora

Danışman
(Adı, Soyad, Tarih)
Prof. Dr. Semra ALYILMAZ

* Turnitin programına Bursa Uludağ Üniversitesi Kütüphane web sayfasından ulaşılabilir.

YÖNERGEYE UYGUNLUK ONAYI

“Bedri Rahmi Eyüboğlu’nun Şiirlerinin Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi” adlı Yüksek Lisans tezi, Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanmıştır.

Tezi Hazırlayan

Musa GÖK

Danışman

Prof. Dr. Semra ALYILMAZ

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Başkanı

Prof. Dr. Kazım YOLDAŞ

T.C.
BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı'nda 801772004 numara ile kayıtlı Musa GÖK'ün hazırladığı “Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun Şiirlerinin Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi” konulu Yüksek Lisans çalışması ile ilgili tez savunma sınavı 23/06/2021 günü 11.00-12.00 saatleri arasında yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın çalışmasının **başarılı** olduğuna **oybirliği** ile karar verilmiştir.

Üye (Tez Danışmanı ve Sınav Komisyonu Başkanı)

Prof. Dr. Semra ALYILMAZ

Bursa Uludağ Üniversitesi

Üye

Doç. Dr. Nurullah ŞAHİN

Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi

Üye

Doç. Dr. Mustafa ULUOCAK

Bursa Uludağ Üniversitesi

ÖN SÖZ

Bedri Rahmi Eyüboğlu; Halk Edebiyatı’nda yer alan masal, türkü ve deyiş türlerine duyduğu hayranlığı şiirlerinde işlemesiyle, halk dili ve şiirlerinden aldığı öğeleri kendine has üslup oluşturarak kullanmasıyla Türk edebiyat dünyasında kendisine müstesna bir yer edinmeyi başarmış şair, yazar ve aynı zamanda Türkiye’nin önemli ressamlarından biridir. Cumhuriyet Dönemi edebiyatının bu seçkin simasının eserleri üzerine, birçok değerli bilim insanı tarafından birbirinden kıymetli çalışmalar yapılmıştır; ama şairin şiirlerini değerler eğitimi açısından araştıran bir çalışma yapılmamıştır. Oysaki Bedri Rahmi Eyüboğlu’nun şiirleri incelendiğinde, şairin âdeta bir nakış gibi işlediği Anadolu insanının, kültürünün, yaşayışının değerleri ve şiirlerinde yer verdiği ulusal ve evrensel değerler hemen göze çarpmaktadır. Bu durum Bedri Rahmi’nin şiirlerinin değerler eğitimi açısından da incelenmesini bir ihtiyaç hâline getirmiştir.

Bedri Rahmi Eyüboğlu’nun şiirlerindeki değerleri tespit etmeyi konu edinen bu çalışma; “Giriş”, “Literatür (Alan Yazın)”, “Yöntem”, “Bulgular”, “Tartışma ve Öneriler” olmak üzere beş bölümden oluşmaktadır.

“Giriş” bölümünde araştırmanın problemi, amacı, önemi, varsayımları, sınırlılıkları açıklanmış; çalışma boyunca kullanılan terimlere ait tanımlara yer verilmiştir.

Çalışmanın ikinci bölümünü oluşturan “Literatür” bölümünde Bedri Rahmi Eyüboğlu ve değerler eğitimi ile ilgili yapılan akademik çalışmalara yer verilmiştir. Bu bölümün alt başlığı olan “Kuramsal Çerçeve”de ise Bedri Rahmi Eyüboğlu’nun hayatından, edebî kişiliğinden, eserlerinden bahsedilmiştir. Sonrasında insanın yaşamında çok önemli bir yeri olan ve insanın hayatı boyunca davranışlarına yön veren değerler ile ilgili olarak ileri sürülen çeşitli teoriler ve bu kapsamda oluşturulan değer sınıflandırmalarından bahsedilerek değer kavramı ile değerler eğitimi üzerinde durulmuştur.

Üçüncü bölümü oluşturan “Yöntem” bölümünde ise; araştırmanın modeli, evren ve örneklem, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve çözümlenmesi ile elde edilen verilerin analizi ve yorumlanması süreci hakkında bilgilere yer verilmiştir.

“Bulgular” bölümünde Bedri Rahmi Eyüboğlu’nun tüm şiirlerinin toplandığı *Dol Karabakır Dol* adlı eserinde tespit edilen değerler yer almaktadır.

“Tartışma ve Öneriler” bölümünde de araştırma bulgularından hareketle ulaşılan sonuçlar tartışılmış ve bu sonuçlardan hareketle yapılan öneriler dikkatlere sunulmuştur.

Bu çalışmanın yapılmasında, konunun belirlenmesinde yardımcı olarak kıymetli vakitlerini bana ayıran saygıdeğer Prof. Dr. Semra ALYILMAZ’a ve hayatım boyunca benden desteklerini hiç esirgemeyen aileme ve tüm arkadaşlarıma teşekkür ederim.

Musa GÖK

ÖZET

Yazar	: Musa GÖK
Üniversite	: Uludağ Üniversitesi
Enstitü	: Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Ana Bilim Dalı	: Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı
Bilim Dalı	: Türkçe Eğitimi Bilim Dalı
Tezin Niteliği	: Yüksek Lisans
Sayfa Sayısı	: XVIII + 178
Mezuniyet Tarihi	: .../.../2021
Tez	: Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun şiirlerinin değerler eğitimi açısından incelenmesi
Tez Danışmanı	: Prof. Dr. Semra ALYILMAZ

Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun şiirlerinin değerler eğitimi açısından incelenmesi

Bu çalışmanın amacı; şiir ve düz yazı türünde ortaya koyduğu eserlerle Türk edebiyatının, resim alanındaki yaptığı çalışmalarla da Türk sanatının önemli isimlerinden biri olan Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun tüm şiirlerindeki değer ifadelerinden eğitsel unsur özelliği taşıyabilecek olanları belirlemektir.

Betimsel tarama modelinin benimsendiği çalışmada Türkçe ve Sosyal Bilgiler derslerinin değerler eğitimi açısından zengin bir içeriğe sahip olması ve bu derslerde değerler eğitime sıklıkla yer verilmesinden dolayı, *2019 Türkçe Dersi Öğretim Programı* ve *2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı*'nda yer alan değerler göz önünde bulundurulmuştur. Türkçe Öğretim Programı'nda belirtilen 10 kök değer, Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nda yer alan 18 değer ve bu değerlerden hareketle kazandırılmak istenen alt değerlerden yola çıkılarak araştırmacı tarafından 33 farklı değer yer aldığı bir değerler listesi oluşturulmuştur. Sonradan bu listede yer alan 33 farklı değer, kendi arasında gruplandırılmıştır. Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun tüm şiirlerinin toplandığı *Dol Karabakır Dol* adlı eserindeki 222 şiir, listelenen

33 farklı değer bağlamında ayrıntılı olarak incelenmiş ve araştırma sonunda bu değerlere yönelik toplam 668 veriye ulaşılmıştır.

Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden biri olan betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun şiirleri oluşturmaktadır. Araştırmada veri kaynağı olarak Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun bütün şiirlerinin toplandığı *Dol Karabakır Dol* adlı şiir kitabı kullanılmıştır.

Araştırmanın sonunda Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun şiirlerinin Millî Eğitim Bakanlığının belirlemiş olduğu değerler bakımından çok zengin bir içeriğe sahip olduğu ve şiirlerinde en fazla yer verdiği üç değerin; doğaya duyarlı olma, halk kùltürüne duyarlı olma, memleket sevgisi ve özlemi değerleri olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Bedri Rahmi Eyüboğlu, değerler, değerler eğitimi, evrensel değerler, ulusal değerler.

ABSTRACT

Name /Surname : Musa GÖK
University : Uludağ University
Institution : Institute Of Education Science
Master of Science : Department Of Turkish and Social Sciences Education
Science Fellow : Turkish Education Department
Degree Awarded : Postgraduate
Page Number : XVIII + 178
Degree Date : .../.../2021
Supervisor : Professor Doctor Semra ALYILMAZ

The study of Bedri Rahmi Eyüboğlu's poems in terms of values education

The aim of this study is to determine the value expressions of Bedri Rahmi Eyüboğlu, one of the important names of Turkish art, with the works he produced in the genre of poetry and prose, and his works in the field of painting in Turkish literature, which can have an educational element feature.

In the study, in which the descriptive survey model was adopted, the values in the 2019 Turkish Course Curriculum and the 2018 Social Studies Curriculum were taken into consideration, as it has a rich content in terms of education of Turkish and Social Studies lessons and the education of values is frequently included in these lessons.

Based on the 10 root values specified in the Turkish Education Program, the 18 values in the Social Studies Curriculum, and the lower values that are desired to be gained from these values, a list of values including 33 different values was created by the researcher.

Later, 33 different values in this list were grouped among themselves. 222 poems in Bedri Rahmi Eyüboğlu's work called Dol Karabakır Dol, in which all of his poems were collected, were examined in detail in the context of 33 different values listed, and a total of 668 data for these values were reached at the end of the research.

Descriptive survey model, which is one of the qualitative research methods, was used in the study. The poems of Bedri Rahmi Eyüboğlu constitute the population of the research. The poetry book Dol Karabakır Dol, in which all of Bedri Rahmi Eyüboğlu's poems were collected, was used as the data source in the study.

At the end of the study, it was determined that Bedri Rahmi Eyüboğlu's poems have a very rich content in terms of the values determined by the Ministry of National Education and the three values that he places the most in his poems are: being sensitive to nature, being sensitive to folk culture, love and longing for the country.

Keywords: Bedri Rahmi Eyüboğlu, values, values education, universal values, national values.

İçindekiler

	Sayfa No
ÖN SÖZ.....	İV
ÖZET.....	İVİ
ABSTRACT.....	Vİİİ
İÇİNDEKİLER.....	X
TABLolar LİSTESİ.....	XV
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	XİV
KISALTMALAR LİSTESİ.....	XVİİİ
1. BÖLÜM: GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu.....	4
1.1.1. Amaç	5
1.1.2. Araştırma soruları.....	5
1.2. Önem.....	7
1.3. Varsayımlar.....	8
1.4. Sınırlılıklar	9
1.5. Tanımlar.....	9
2. BÖLÜM: KURAMSAL ÇERÇEVE.....	11
2.1. Konuyla İlgili Yapılan Çalışmalar.....	11
2.1.1. Bedri Rahmi Eyüboğlu üzerine yapılmış çalışmalar.....	11
2.1.2. Değerler eğitimi üzerine yapılmış çalışmalar	16
2.2. Çalışılan Konu ile İlgili Kuramsal Çerçeve.....	24
2.2.1. Bedri Rahmi Eyüboğlu’nun hayatı.....	24
2.2.2. Bedri Rahmi Eyüboğlu’nun sanatçı kişiliği.....	29
2.2.3. Bedri Rahmi Eyüboğlu’nun eserleri.....	31

2.2.4. Değer nedir?	39
2.2.5. Değerlerin sınıflandırılması	41
2.2.6. Değerler eğitimi ve önemi	42
2.2.7. Değerler eğitiminde yaklaşımlar	43
2.2.8. Türkçe dersi öğretim programları ve değerler eğitimi	45
2.2.9. Değerler eğitiminde Türkçe dersinin yeri ve önemi	47
3. BÖLÜM: YÖNTEM	50
3.1. Araştırmanın Modeli	50
3.2. Veri Kaynağı	50
3.3. Veri Toplama Tekniği ve Verilerin Toplanması	51
3.4. Verilerin Analizi	55
4. BÖLÜM: BULGULAR	56
4.1. Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun Şiirlerinde Tespit Edilen Değerler	56
4.1.1. Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun şiirlerinde tespit edilen evrensel değerler	56
4.1.1.1. Kişiyi özgü ilişki değerleri	56
4.1.1.1.1. Akli kullanma/ Akılcılık değeri	56
4.1.1.1.2. Alçakgönüllülük (tevazu) değeri	60
4.1.1.1.3. Barış yanlısı / barışsever olma değeri	64
4.1.1.1.4. Çalışkanlık / gayretli olma değeri	68
4.1.1.1.5. Doğru / dürüst / güvenilir olma değeri	72
4.1.1.1.6. Güzellik / estetik değeri	75
4.1.1.1.7. İstiklal / hürriyet / özgürlük değeri	78
4.1.1.1.8. Sabırlı olma değeri	82
4.1.1.1.9. Sağlık değeri	85
4.1.1.1.10. Samimiyet / samimî olma / içtenlik değeri	88

4.1.1.1.11. Sanatın değeri	91
4.1.1.1.12. Ümitli / iyimser olma değeri	95
4.1.1.1.13. Yaşama sevinci ve mutlu olma değeri	98
4.1.1.2. Kişilerarası ilişki değerleri	101
4.1.1.2.1. Arkadaşlık / dostluk / kardeşlik değeri	101
4.1.1.2.2. Cömert / fedakâr olma değeri	104
4.1.1.2.3. İnsana saygı gösterme / insanı sevmeye değeri	108
4.1.1.2.4. İyi iletişim / ilişki kurma değeri	110
4.1.1.2.5. Kadın ve aileye önem verme değeri	113
4.1.1.2.6. Merhametli olma değeri	115
4.1.1.2.7. Sevgi değeri	118
4.1.1.2.8. Sosyal sorumluluk değeri	122
4.1.1.2.9. Yardımseverlik / iyilikseverlik / faydalı olma değeri	126
4.1.1.3. Kişi ve doğa ilişkisi değerleri	129
4.1.1.3.1. Doğaya duyarlı olma değeri	129
4.1.1.3.2. Memleket sevgisi ve özlemi değeri	133
4.1.1.3.3. Tarihî / kültürel mirasa duyarlı olma değeri	137
4.1.2. Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun eserlerinden tespit edilen ulusal değerler	141
4.1.2.1. Kişiyeye özgü ilişki değerleri	141
4.1.2.1.1. Ana dili / Türkçeye değer verme değeri	141
4.1.2.1.2. Dinî inanç değeri	143
4.1.2.1.3. Halk kültürüne duyarlı olma değeri	147
4.1.2.1.4. Hırslı olmama / tokgözlü olma değeri	151
4.1.2.1.5. Kahramanlık / yiğitlik değeri	152
4.1.2.1.6. Millî bilince sahip olma değeri	155

4.1.2.1.7. Şehitlik değeri	157
4.1.2.2. Kişilerarası ilişki değerleri	159
4.1.2.2.1. Birlik olma değeri	159
5. BÖLÜM: TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	162
5.1. Tartışma	162
5.2. Öneriler	168
KAYNAKÇA	170
ÖZ GEÇMİŞ.....	178

Tablolar Listesi

Tablo	Sayfa
1. Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun Şiirlerinde Akli Kullanma Değeri ile İlgili Bulguların Frekans ve Yüzdelik Dağılımları.....	60
2. Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun Şiirlerinde Alçakgönüllülük (Tevazu) Değeri ile İlgili Bulguların Frekans ve Yüzdelik Dağılımları.....	64
3. Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun Şiirlerinde Barış Yanlısı/ Barışsever Olma Değeri ile İlgili Bulguların Frekans ve Yüzdelik Dağılımları.....	68
4. Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun Şiirlerinde Çalışkanlık/ Gayretli Olma Değeri ile İlgili Bulguların Frekans ve Yüzdelik Dağılımları.....	71
5. Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun Şiirlerinde Doğru/ Dürüst/ Güvenilir Olma Değeri ile İlgili Bulguların Frekans ve Yüzdelik Dağılımları.....	75
6. Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun Şiirlerinde Güzellik/ Estetik Değeri ile İlgili Bulguların Frekans ve Yüzdelik Dağılımları.....	78
7. Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun Şiirlerinde İstiklâl/ Hürriyet/ Özgürlük Değeri ile İlgili Bulguların Frekans ve Yüzdelik Dağılımları.....	82
8. Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun Şiirlerinde Sabırlı Olma Değeri ile İlgili Bulguların Frekans ve Yüzdelik Dağılımları.....	85
9. Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun Şiirlerinde Sağlık Değeri ile İlgili Bulguların Frekans ve Yüzdelik Dağılımları.....	88
10. Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun Şiirlerinde Samimiyet/ Samimi Olma Değeri ile İlgili Bulguların Frekans ve Yüzdelik Dağılımları.....	91
11. Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun Şiirlerinde Sanatın Değeri ile İlgili Bulguların Frekans ve Yüzdelik Dağılımları.....	94

12. Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun Şiirlerinde Ümitli/ İyimser Olma Değeri ile İlgili Bulguların Frekans ve Yüzdelik Dağılımları.....	98
13. Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun Şiirlerinde Yaşama Sevinci/ Mutlu Olma Değeri ile İlgili Bulguların Frekans ve Yüzdelik Dağılımları.....	100
14. Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun Şiirlerinde Arkadaşlık/ Dostluk/ Kardeşlik Değeri ile İlgili Bulguların Frekans ve Yüzdelik Dağılımları.....	104
15. Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun Şiirlerinde Cömert/ Fedakâr Olma Değeri ile İlgili Bulguların Frekans ve Yüzdelik Dağılımları.....	107
16. Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun Şiirlerinde İnsana Saygı Gösterme/ İnsanı Sevme Değeri ile İlgili Bulguların Frekans ve Yüzdelik Dağılımları.....	110
17. Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun Şiirlerinde İyi İletişim/ İlişki Kurma Değeri ile İlgili Bulguların Frekans ve Yüzdelik Dağılımları.....	112
18. Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun Şiirlerinde Kadın ve Aileye Önem Verme Değeri ile İlgili Bulguların Frekans ve Yüzdelik Dağılımları.....	115
19. Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun Şiirlerinde Merhametli Olma Değeri ile İlgili Bulguların Frekans ve Yüzdelik Dağılımları.....	117
20. Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun Şiirlerinde Sevgi Değeri ile İlgili Bulguların Frekans ve Yüzdelik Dağılımları.....	122
21. Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun Şiirlerinde Sosyal Sorumluluk Değeri ile İlgili Bulguların Frekans ve Yüzdelik Dağılımları.....	126
22. Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun Şiirlerinde Yardımsever/ İyiliksever Olma Değeri ile İlgili Bulguların Frekans ve Yüzdelik Dağılımları.....	129
23. Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun Şiirlerinde Doğaya Duyarlı Olma Değeri ile İlgili Bulguların Frekans ve Yüzdelik Dağılımları.....	133

24.	Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun Şiirlerinde Memleket Sevgisi ve Özlemi Değeri ile İlgili Bulguların Frekans ve Yüzdelik Dağılımları.....	137
25.	Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun Şiirlerinde Tarihî/ Kültürel Mirasa Duyarlı Olma Değeri ile İlgili Bulguların Frekans ve Yüzdelik Dağılımları.....	140
26.	Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun Şiirlerinde Ana Dili/ Türkçeye Değer Verme ile İlgili Bulguların Frekans ve Yüzdelik Dağılımları.....	143
27.	Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun Şiirlerinde Dinî İnanç Değeri ile İlgili Bulguların Frekans ve Yüzdelik Dağılımları.....	147
28.	Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun Şiirlerinde Halk Kültürüne Duyarlı Olma Değeri ile İlgili Bulguların Frekans ve Yüzdelik Dağılımları.....	150
29.	Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun Şiirlerinde Hırslı Olmama/ Tokgözlü Olma Değeri ile İlgili Bulguların Frekans ve Yüzdelik Dağılımları.....	152
30.	Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun Şiirlerinde Kahramanlık/ Yiğitlik Değeri ile İlgili Bulguların Frekans ve Yüzdelik Dağılımları.....	155
31.	Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun Şiirlerinde Millî Bilince Sahip Olma Değeri ile İlgili Bulguların Frekans ve Yüzdelik Dağılımları.....	157
32.	Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun Şiirlerinde Şehitlik Değeri ile İlgili Bulguların Frekans ve Yüzdelik Dağılımları.....	159
33.	Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun Şiirlerinde Birlik Olma Değeri ile İlgili Bulguların Frekans ve Yüzdelik Dağılımları.....	161

Şekiller Listesi

<i>Şekil</i>	<i>Sayfa</i>
1. Değer eğitimi yaklaşımları.....	43
2. Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun şiirlerindeki değerler.....	52
3. Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun şiirlerindeki evrensel değerler.....	53
4. Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun şiirlerindeki ulusal değerler.....	54

KISALTMALAR LİSTESİ

<i>akt.</i>	Aktaran
<i>MEB</i>	Millî Eğitim Bakanlığı
<i>S</i>	Sayı
<i>s.</i>	Sayfa Sayısı
<i>TDK</i>	Türk Dil Kurumu
<i>vb.</i>	ve benzer(ler)i
<i>vd.</i>	ve diğer(ler)i
<i>vs.</i>	vesaire

1. Bölüm

Giriş

Türk Dil Kurumu (2015) eğitimi; çocukların ve gençlerin toplum yaşayışında yerlerini almaları için gerekli bilgi, beceri ve anlayışları elde etmelerine, kişiliklerini geliştirmelerine okul içinde veya dışında, doğrudan veya dolaylı yardım etme, terbiye olarak tanımlamıştır.

İnsanoğlu tarih boyunca eğitim ve eğitilme işi ile hep karşı karşıya gelmiştir. Çünkü insanoğlu neslini devam ettirirken bireylere eğitim yoluyla bildiklerini aktarabilen dünyadaki tek canlıdır. Her millet kendi değer yargılarını, dilini, tarihini, kültürünü, inancını gelecek nesillere eğitim yoluyla aktarmak ister. Bu nedenle eğitim, her dönemde insanların en çok üzerine düştüğü ve fikir ürettiği konulardan biri olmuştur.

Eğitimle ilgili birçok bilim insanı farklı görüşler, tanımlar öne sürmüştür. Bu görüşlerden bazıları aşağıda verilmiştir:

Çüçen'e (2001) göre eğitim, bir toplumun veya bireyin sahip olduğu kültürü, bilgiyi, inancı, beceriyi, değerleri, sanatı ve benzerlikleri kendisinden sonra gelenlere aktarma sürecidir (*akt. Ulusoy& Dilmaç, 2018, s. 2*)

Ulusoy'a (2007) göre eğitim, yetiştirmek istediği kişilerin en iyi donanıma sahip olmasını istemenin yanında bireylerin en iyi karaktere ve bilince de sahip olmasını ister. Dünyanın her yerinde eğitim, kişilerin içinde doğup büyüdükleri toplumun değer yargılarını benimsemelerini de ister (*akt. Ulusoy& Dilmaç, 2018, s. 1*)

Millî Eğitim Temel Kanununun ikinci maddesinde de Türk Millî Eğitiminin genel amacı Türk Milletinin bütün fertlerini; Türk Milletinin millî, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan, beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımlarından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan; yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmek ifadeleriyle belirtilmiştir (Millî Eğitim Bakanlığı [MEB], 1973). Dolayısıyla Türk millî eğitiminin amaçlarında vurgulanan hedeflere ulaşmak ve vatandaşlarımızı bu yönde yetiştirmek için eğitim sistemimize önemli görevler düşmektedir.

Eğitimin çok kabul gören bir tanımı da kasıtlı kültürlemedir. Eğitimin temel hedefi kendi içinde yaşadığı toplumun kültürünü, değerlerini o toplumun bireylerine aktarmaktır. Bu aktarma işinde araç olarak o toplumun dilini, kültürünü en iyi şekilde yansıtan edebî metinler kullanılır. Bundan dolayı topluma ait değer yargılarının aktarımında kullanılacak edebî metinlerin seçimi titizlikle yapılmalıdır.

Eğitim faaliyetlerinde edebî metinler aracılığıyla değer aktarımı yapılırken metinlerde; o toplumun tarihini, kültürünü en iyi şekilde yansıtan edebî eserlere hatta Atatürk gibi tarihe damga vurmuş şahsiyetlerin hayatlarına yer verilmelidir. Ancak bu şekilde değer aktarımı yapılırken metinlerde geçen bilgiler ve tanıtılan şahsiyetler kuru kuruya anlatılmamalı, tüm bunların temsil ettikleri değerler ve vermek istedikleri mesajlar gelecek nesillere aktararak öğrencilere benimsetilmelidir.

Bedri Rahmi Eyüboğlu; şiirlerinde kullandığı halk söyleyişleriyle (maniler, türküler, ninniler vb.) halk kültürüne duyduğu hayranlığı ile Türk edebiyat tarihinde hiç kuşkusuz önemli bir yer edinmiştir. Şiirlerinde Anadolu'ya, Anadolu insanına ve kendi kültürüne olan bağlılığını âdeta bir nakış gibi işlemiştir.

Ressamım

Yurdumun dağından taşından sürüp gelir nakışlarım

Taşıma toprağıma toz konduranın

Alnını karışlarım (Eyüboğlu, 2017, s. 193).

Doğan Hızlan, Bedri Rahmi'nin şiirlerinde folklorun esintisini hissettirdiğini ve onu işleyip yeniden yarattığını ifade eder (Hızlan, 2006, s. 123).

Bedri Rahmi Eyüboğlu, *Delifişek* (1987) adlı eserinde Leonardo Da Vinci hakkında bir makale kaleme alır ve Eyüboğlu, Leonardo Da Vinci'yi şu sözlerle tanıtır: “Ressam, heykeltıraş, mimar, mühendis, mütefekkir, şair, etti: altı hüner, on parmağında on sihirli fener, biri yanar, biri söner, Sanatkâr değil mübarek fener alayı. Bir ömre bu kadar marifet nasıl sığar? Düşünmesi bile zor. İnsanın başı döner”. Bahar Doğan ise bir makalesinde Eyüboğlu'nu aynı ifadelerle şu şekilde tanıtır: Ressam, şair, öğretmen, yazar, mozaik sanatçısı, heykeltıraş, yazar, seramikçi, vitraycı, etti: dokuz hüner, on parmağında on sihirli fener, biri yanar, biri söner. Sanatkâr değil mübarek fener alayı. Bir ömre bu kadar marifet nasıl sığar? Düşünmesi bile zor. İnsanın başı döner. Bu kadar marifetli bir insanın tüm çalışmalarında kaynak olarak halk pınarını seçmesi dikkat çekicidir. Onun halka, halk sanatlarına dahası halk bilimine bu kadar ilgili olmasında yetiştiği ortamların etkisinin olduğu söylenebilir (Doğan, 2012, s. 2-3).

Bedri Rahmi'nin yukarıda belirtilen tüm bu özellikleri, onu değer aktarımı ve eğitimi noktasında mutlak surette incelenmesi gereken bir isim hâline dönüştürmektedir. Bu çalışmada da Bedri Rahmi'nin; Türk folklorunu eşsiz bir şekilde yansıttığı ve değerler eğitimi açısından bu denli zengin bir içeriğe sahip olan şiirleri, araştırmacı tarafından listelenen 33 farklı değer bağlamında incelenmiştir.

1.1. Problem durumu

21. yüzyılın başlarından itibaren teknolojinin hızla gelişmesi, iletişim araçlarının yaygınlaşması ve insanların bilgiye çok hızlı bir şekilde ulaşması, olumlu sonuçların yanında birçok olumsuz sonucu da beraberinde getirmiştir. Bunların başında insanların; rahata alışması, eski zamanlarda yaşanan zorlukları unutmaması, birbirilerine olan davranışlarının değişmesi, kendi kültürlerine, geleneklerine ve değerlerine yabancılaşması gibi sorunlar yer almaktadır. Toplumsal yaşamda görülen bu değişimler değerlerin aşınmasına, yozlaşmasına ve insanların değerlerini yitirmesine yol açmıştır.

Değerler üzerinde görülen bu olumsuz etkiler milletlerin eğitim sistemlerinde değişikliğe gitmelerine sebep olmuştur. Türkiye’de de son zamanlarda Millî Eğitim Bakanlığının yayınladığı öğretim programlarında, değerlere ayrı bir önem verildiği gözlenmektedir. Özellikle *2019 Türkçe Dersi Öğretim Programı* ve *2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı*’nda metinler aracılığıyla öğrencilere kazandırılması gereken değerler ve alt değerler açıkça belirtilmiştir. Değer aktarımının bu denli önem kazandığı bir süreçte Türkçe derslerinde okutulan metinlerin, türünün seçkin bir örneği ve değerler bakımından da zengin bir içeriğe sahip olması gerekmektedir. “Çünkü Türkçe derslerinde işlenen metinler, öğrencilere temel dil becerilerinin kazandırılmasında ve değerlerin gelecek nesillere aktarılmasını sağlamada ilk sırada yer almaktadır” (Şen, 2008, s. 765).

Bu çalışmada halka, halk kültürüne, ülkesine, ülkesinin güzelliklerine sahip çıkan ve bunları şiirlerinde harikulade bir şekilde dile getiren akademisyen, yazar, şair ve ressam Bedri Rahmi’nin bütün şiirlerinin toplandığı *Dol Karabakır Dol* adlı eserinde yer alan değerler tespit edilmiştir. Yapılan alan yazın taramasında Bedri Rahmi Eyüboğlu ve eserleri üzerine yapılmış birçok çalışma olmasına rağmen şairin şiirlerini değerler eğitimi açısından inceleyerek onun değer algısını sistematik bir biçimde gözler önüne seren bir araştırma bulunmamaktadır.

Halka, halk sanatlarına dahası halk bilimine bu kadar ilgili olan, halktan beslenen, kendi toplumunun kültürüne, sanatına, değerlerine bu denli sahip çıkan ve bunları eşsiz bir şekilde şiirlerine de yansıtan bir şairin şiirlerinin değerler eğitimi açısından incelenmemesi büyük bir eksikliktir. Bu eksiklik araştırmanın temel problemini oluşturmaktadır.

1.2. Amaç

“Bedri Rahmi Eyüboğlu’nun Şiirlerinin Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi” adlı bu çalışmanın amacı; Bedri Rahmi’nin tüm şiirlerinin toplandığı *Dol Karabakır Dol* adlı eseri, MEB’in yayınlamış olduğu *2019 Türkçe Dersi Öğretim Programı* ve *2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı*’nda öğrencilere kazandırmayı hedeflediği değerler bağlamında incelemektir. Bu amaç doğrultusunda çalışmada, aşağıdaki araştırma problemlerine yer verilmiştir:

1.3. Araştırma Soruları

Araştırmanın problem cümlesi “MEB’in yayınlamış olduğu *2019 Türkçe Dersi Öğretim Programı* ve *2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı*’nda öğrencilere kazandırmayı hedeflediği değerlerin, Bedri Rahmi’nin tüm şiirlerinin toplandığı *Dol Karabakır Dol* adlı eserde yer alma durumları nasıldır?” şeklinde ifade edilmiştir. Bu ana problem cümlesi çerçevesinde, aşağıdaki alt problemlere cevap aranmıştır:

1. *Dol Karabakır Dol* adlı eserin “Yaradana Mektuplar” adlı bölümünde, MEB’in yayınlamış olduğu *2019 Türkçe Dersi Öğretim Programı* ve *2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı*’nda öğrencilere kazandırmayı hedeflediği değerlerin yer alma durumları ve geçiş sıklıkları nasıldır?
2. *Dol Karabakır Dol* adlı eserin “Karadut” adlı bölümünde, MEB’in yayınlamış olduğu *2019 Türkçe Dersi Öğretim Programı* ve *2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı*’nda öğrencilere kazandırmayı hedeflediği değerlerin yer alma durumları ve geçiş sıklıkları nasıldır?

3. *Dol Karabakır Dol* adlı eserin “Tuz” adlı bölümünde, MEB’in yayınlamış olduğu *2019 Türkçe Dersi Öğretim Programı* ve *2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı*’nda öğrencilere kazandırmayı hedeflediği değerlerin yer alma durumları ve geçiş sıklıkları nasıldır?
4. *Dol Karabakır Dol* adlı eserin “Merhaba Yeşil” adlı bölümünde, MEB’in yayınlamış olduğu *2019 Türkçe Dersi Öğretim Programı* ve *2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı*’nda öğrencilere kazandırmayı hedeflediği değerlerin yer alma durumları ve geçiş sıklıkları nasıldır?
5. *Dol Karabakır Dol* adlı eserin “Bigüzel” adlı bölümünde, MEB’in yayınlamış olduğu *2019 Türkçe Dersi Öğretim Programı* ve *2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı*’nda öğrencilere kazandırmayı hedeflediği değerlerin yer alma durumları ve geçiş sıklıkları nasıldır?
6. *Dol Karabakır Dol* adlı eserin “Dol Karabakır Dol” adlı bölümünde, MEB’in yayınlamış olduğu *2019 Türkçe Dersi Öğretim Programı* ve *2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı*’nda öğrencilere kazandırmayı hedeflediği değerlerin yer alma durumları ve geçiş sıklıkları nasıldır?
7. *Dol Karabakır Dol* adlı eserin “Yayımlanmamış Şiirleri” adlı bölümünde, MEB’in yayınlamış olduğu *2019 Türkçe Dersi Öğretim Programı* ve *2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı*’nda öğrencilere kazandırmayı hedeflediği değerlerin yer alma durumları ve geçiş sıklıkları nasıldır?
8. Bedri Rahmi’nin *Dol Karabakır Dol* adlı eserinde, MEB’in yayınlamış olduğu *2019 Türkçe Dersi Öğretim Programı* ve *2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı*’nda öğrencilere kazandırmayı hedeflediği değerler nasıl tanımlanmaktadır?

1.4. Önem

Küreselleşen dünyayla birlikte toplumlar kendi kültürlerine, değerlerine millî kimliklerine, halk söyleyişlerine, deyişlerine uzak kalmış ve bu maddi ve manevi değerlerini unutma eğilimine girmiş durumdadırlar. Toplumların yok olma tehlikesiyle karşı karşıya olan bu değerleri, son zamanlarda ülkelerin eğitim faaliyetlerinde yapmış oldukları değişikliklerle tekrar diriltilmeye çalışılmaktadır. Bu değişikliklerle birlikte ülkelerin eğitim programlarında yer alan amaçlarda özellikle değer, değer aktarımı ve değerler eğitimi gibi kavramlar önemli bir yer edinmiştir. Böylelikle toplumlarda görülen değerlerin aşınması, yozlaşması ve yitirilmesi gibi olumsuzluklar giderilmeye çalışılmaktadır.

Türkiye’de de Millî Eğitim Bakanlığının son zamanlarda yayınlamış olduğu öğretim programlarında değerler eğitimine ayrı bir önem verilmiş ve bu programlarda yer alan “Değerlerimiz” başlığı altında şu çarpıcı ifadelere yer verilmiştir:

Değerlerimiz öğretim programlarının perspektifini oluşturan ilkeler toplamıdır.

Kökleri geleneklerimiz ve dünümüz içinde, gövdesi ve dalları bu köklerden beslenerek bugünüme ve yarınlarımıza uzanmaktadır. Temel insani özelliklerimizi oluşturan değerlerimiz, hayatımızın rutin akışında ve karşılaştığımız sorunlarla başa çıkmada eyleme geçmemizi sağlayan kudretin ve gücün kaynağıdır (MEB, 2019, s. 4).

Cumhuriyet dönemi Türk şiirinin önde gelen isimlerinden olan Bedri Rahmi Eyüboğlu, halk kültürünü benimseyerek zengin Türk folklor unsurlarını büyük bir ustalık ve doğallıkla şiirlerine yansıtmıştır. Böylelikle 20. yüzyıl kültür ve sanat hayatının ses getiren önemli simalarından biri olmuştur. Aynı zamanda ressam olan Bedri Rahmi resim eğitimi için Batı’ya gitmiş, Batı toplumunun kültürünü yakından tanımıştır. Buna karşı Bedri Rahmi kendi kültüründen hiç kopmamış, vazgeçmemiş ve memleketine olan bağlılığını şiirlerine de yansıtmıştır.

Memleketimin hali gözümden gitmez

Binbir yerimden bağlanmışım

Bundan ötesine aklım ermez.

Yerliyim yerli olmasına

İlmik ilmik damar damar

Yerliyim (Eyüboğlu, 2017, s. 193).

Türk folklor unsurlarını ve millî değerlerimizi şiirlerine ustalıkla yansıtmış olan böylesine kıymetli bir şair ve ressamın, kendisi ve eserleri ile ilgili birçok çalışma yapılmıştır. Fakat şairin, şiirlerini değerler eğitimi açısından inceleyerek onun duygu ve düşünce dünyasını tam anlamıyla yansıtacak nitelikte bir çalışma henüz yapılmamıştır. Bu nedenle kendi kültürüne bu kadar bağlı, Türkçenin zenginliklerini ve Türk folklor unsurlarını şiirlerinde ustaca işleyen Bedri Rahmi Eyüboğlu’nu gelecek nesillere tanıtmak, şiirlerini onlara okutmak büyük bir önem arz etmektedir.

Bu çalışmada, Bedri Rahmi’nin tüm şiirleri incelenmiş; bu şiirlerde yer alan değerler tespit edilmiş ve çeşitli özelliklerine göre kodlanarak gruplara ayrılmıştır. Böylelikle Türk folklorunu şiirlerine en iyi şekilde yansıtan şairlerden biri olan Bedri Rahmi Eyüboğlu’nun düşünce ve duygu dünyası, bu çalışmada sistematik ve planlı bir şekilde gözler önüne serilmiştir. Bu bağlamda çalışma, bir ilk olma özelliği taşıyarak kendisinden sonra, şairle ilgili yapılacak olan çalışmalara da bir kaynak oluşturacaktır.

Ayrıca şairin şiirlerinde tespit edilen değerlerin eğitim öğretim yoluyla toplum yaşantısına kazandırılmasının ve ders kitaplarına kaynaklık edecek metinlerin seçiminde de kullanılmasının faydalı olacağı düşünülmektedir.

1.5. Varsayımlar

Bu çalışmada; araştırmacı tarafından, *2019 Türkçe Dersi Öğretim Programı* ve *2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı*’ndan faydalanılarak hazırlanan değerler listesinin,

Millî Eğitim Bakanlığının öğrencilere kazandırmak istediği değerleri yansıtması bakımından yeterli olduğu varsayılmıştır.

1.6. Sınırlılıklar

Bu çalışma;

- Bedri Rahmi Eyüpoğlu’nun tüm şiirlerinin toplandığı *Dol Karabakır Dol* adlı eseriyle,
- Araştırmacı tarafından MEB’in yayınlamış olduğu *2019 Türkçe Dersi Öğretim Programı* ve *2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı*’nda yer alan değerlerden hareketle oluşturulmuş değerler listesi ile sınırlıdır.

1.7. Tanımlar

Eğitim: “1. Belli bir bilim dalı veya sanat kolunda yetiştirme, geliştirme ve eğitme işi. 2. Çocukların ve gençlerin toplum yaşayışında yerlerini almaları için gerekli bilgi, beceri ve anlayışları elde etmelerine, kişiliklerini geliştirmelerine yardım etme, terbiye” (Türk Dil Kurumu [TDK], 1998, s. 677).

Değer: “Bireyin kıymet verdiği, ihtiyaç duyduğu, sevdiği ve beğendiği maddi ve manevi her şey” (Şentürk, 2010, s. 53).

Değerler Eğitimi: “Kişisel ve toplumsal yönü olan değerler eğitimi; kendini tanımak ve başkalarını anlamak, benzerlik ve farklılıkları normal olarak algılamak ve benimsemek, toplumsal iyiliği, mutluluğu ve duyarlılığı geliştirmek için yapılan çalışmalar olarak ifade edilebilir” (Aydın & Akyol Gürler, 2013; Ekşi & Katılmış, 2016).

Şiir: “1. Zengin sembollerle ritimli sözlerle, seslerin uyumlu kullanımıyla ortaya çıkan edebî anlatım biçimi. 2. Düş gücüne, hayale, imgeye, gönle seslenen, anı, duygu, coşku uyandıran, etkileyen yön” (TDK, 1998, s. 2094).

Öğretim Programı: “Okulda ya da okul dışında bireye kazandırılması planlanan, bir dersin öğretimiyle ilgili tüm etkinlikleri kapsayan yaşantılar düzeneğidir” (Demirel, 2004, s. 4).

2. Bölüm

Kuramsal Çerçeve

2.1. Konuyla İlgili Yapılan Çalışmalar

Bu araştırmada Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun şiirlerindeki değerler tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu bağlamda, bu başlık altında “Bedri Rahmi Eyüboğlu” ve “değer eğitimi” konularıyla ilgili literatürde yer alan bazı çalışmaların tanıtımına yer verilmiştir.

2.1.1. Bedri Rahmi Eyüboğlu üzerine yapılmış çalışmalar. Bedri Rahmi Eyüboğlu, yazdığı şiir ve düzyazılarla Türk Edebiyat tarihinde ve yaptığı resimlerle de Türk resim alanında en önemli ve üretken sanatçılardan biri olmuştur. Eyüboğlu'nun bu çok yönlü özelliğinden dolayı eserleri, hayatı, sanatı, sanata bakış açısı, duygu ve düşünce dünyası birçok araştırmacı tarafından farklı şekillerde incelenmiş ve birçok tezin, makalenin konusu olmuştur.

Erzen'in (2007), *Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun Şiiri Üzerine Bir Araştırma* adlı doktora tezinde Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun şiirleri tüm yönleriyle (tema, şekil, dil ve anlatım, nazım birimi, nazım biçimi, ahenk, sözcük kadrosu, cümle yapısı, dize vb.) incelenmiştir.

Araştırmada, şairin şiirlerinde önceleri heceyi kullandığı sonradan vezne lakayt kaldığı ancak kafiyei hiçbir zaman bırakmadığı belirtilmiştir. Bedri Rahmi'nin şiirlerini kendi döneminin yaşayan Türkçesiyle yazdığı, şiirlerinde halk şiirinden gelen öğeleri sıklıkla kullandığı ve doğduğu bölgenin ağız özelliklerini şiirlerine yansıttığı tespit edilmiştir. Araştırmada şairin geleneksel şiir anlayışından kopmadan onu modernize ederek kendine has söyleyiş tarzı oluşturduğu belirtilmiştir. Şairin şiirlerde metafizik, tabiat, memleket sevgisi, çocukluk-geçmişe duyulan özlem, aşk ve unutmak gibi temaları sıklıkla kullandığı ve Türk şiiri içerisinde tematik zenginlik açısından en önde gelen şairlerden bir tanesi olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Işık'ın (2007), *Türk Resminde 1930-1970 Tarihlerinde Yapılan Sanat Tartışmaları ve Tartışmaların Odağındaki Sanatçı: Bedri Rahmi Eyüboğlu* adlı yüksek lisans tezinde, 1930-1970 yılları arasında Türk resim alanında yaşanan sanat tartışmaları incelenmiştir. Söz konusu tartışmaların çoğunun odak noktasında yer alan Bedri Rahmi'nin Çağdaş Türk Resmi'nin oluşumunda önemli bir yere sahip olduğu vurgulanmıştır. Araştırmada Bedri Rahmi'nin 1930'lu yılların sonlarına doğru modern ve geleneksel sanatların sentezini yapma çabasına yöneldiği ve bu ilgisinin dönemin millî sanat söylemiyle de örtüştüğü vurgulanmıştır. Araştırmanın sonunda 1950'li yıllardan sonra Bedri Rahmi'nin sanat tartışmaları içindeki rolünün azaldığı ve yetiştirdiği öğrencilerin onun sanat anlayışını devam ettirdiği tespit edilmiştir.

Kıvrak'ın (2009), *Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun Türkiye'deki Sanat Eğitime Resim-Şiir İlişkisi Bağlamında Katkıları* adlı yüksek lisans tezinde Bedri Rahmi'nin sanatı ve Türkiye'deki sanat eğitime resim-şiir bağlamında ortaya koyduğu katkıları incelenmiştir. Araştırmada Bedri Rahmi'nin yaptığı tüm işlerinin temel özelliği, halk sanatları ve yerel motiflere dair öğeler ve temalar olduğu bu nedenle sanat anlayışının temelini Anadolu kültürünün oluşturduğu tespit edilmiştir. Araştırmada sanatçının gelenekselle çağdaş olanı sentezlediği ve bu anlayışı şiirlerine ve resimlerine yansıttığı belirtilmiştir. Eyüboğlu'nun şiirlerinin de resimleri gibi olduğu ve resim yapar gibi şiir yazdığı tespit edilmiştir. Araştırmanın sonunda Bedri Rahmi'nin yapmış olduğu tüm çalışmalarıyla, ortaya koyduğu eserleriyle ve yetiştirdiği öğrencilerle Türk sanatına büyük katkı sağladığı tespit edilmiştir.

Ozan'ın (2011), *Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun Şiirlerinde Görsellik* adlı yüksek lisans tezinde Eyüboğlu'nun bütün şiirlerinin toplandığı *Dol Karabakır Dol* adlı şiir kitabı ve *Yaşasın Renk, Mavi Yolculuk Defterleri, Bedri Rahmi 100 Yıla Doğru, Bedri Rahmi Eyüboğlu-Eren Eyüboğlu* resim kataloglarıyla Eczacıbaşı Sanal Müze'de yer alan *Bedri Rahmi Eyüboğlu* resimleri incelenmiştir. Araştırmada şairin şiirlerde en çok yeşil, kırmızı ve

sarı renklerini kullandığı tespit edilmiştir. Şiirlerin kuruluşunda en çok düzlem-derinlik formlarından derinliğin kullanıldığı ve 23 şiirinde sinematografik anlatımın yer aldığı sonuçlarına ulaşılmıştır. Çalışmanın son bölümünde ise Nazmi Ziya, Cézanne, Âşık Veysel, Orhan Veli ve Sait Faik'in, Bedri Rahmi'nin şiirleri ve düzyazılarında en fazla değindiği ressamlar ve edebiyatçılar olduğu tespit edilmiştir.

Mangan'ın (2016), *Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun Seçme Lirik Şiirlerinde Kelime Dünyası* adlı yüksek lisans tezinde Eyüboğlu'nun şiirlerinde kullandığı kelimeler üzerine bir araştırma yapılmıştır. Araştırmada şiirlerde geçen kelimelerin geçiş sıklığı, türü, sayısı tespit edilerek tablolar hâlinde gösterilmiştir. Araştırmacı tarafından seçilen 50 lirik şiirde toplam 4464 kelime kullanıldığı, farklı kelime sayısının 1235 olduğu ve sözcüklerin içinde frekansı 1 olan 604 kelime bulunduğu tespit edilmiştir. Şairin seçilen 50 lirik şiirinde kullanılan kelimelerin 2053'ü isim, 947'si fiil, 642'si sıfat, 213'ü zarf, 176'sı zamir, 301'i ise edat, bağlaç ve ünlem türünden kelimeler olduğu tespit edilmiştir. İncelenen şiirlerde sıfat-fiillerin 151, zarf-fiillerin 89, isim-fiillerin ise 73 kez kullanıldığı tespit edilmiştir. Araştırmada yapılan tüm bu tespitler şairin kelime dünyasının ne denli zengin olduğunu göstermektedir.

Köroğlu'nun (2017), *Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun Resimlerinin ve Şiirlerinin Göstergebilim İlişkisi Bağlamında İncelenmesi ve Temel Eğitim ile İlişkilendirilmesi* adlı yüksek lisans tezinde Eyüboğlu'nun resimlerinde ve şiirlerinde yer alan imge, işaret ve semboller göstergebilim analiz yöntemiyle incelenmiştir. Araştırmada Bedri Rahmi'nin eserlerinde geleneksel olanla modern olanı bir arada kullanarak bunları birbirini destekleyen yapılar hâline getirdiği tespit edilmiştir. Resimlerinde tekrarlar yoluyla geleneğe ait değerleri yeniden düzenlediği, resimlerde oluşturduğu kompozisyonlarda biçim kadar renklerin de dikkat çektiği ve sanatçının savunduğu her şeyi eserlerinde denemiş olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

Koç'un (2017), *Bedri Rahmi Eyüboğlu, Nuri İyem, Neşet Günal, Mehmet Pesen ve Nedret Sekban Eserlerinin Ön ve Arka Yapı Kategorileri Bakımından İncelenmesi ve Sanat Eğitimine Katkıları* adlı doktora tezinde Bedri Rahmi Eyüboğlu, Neşet Günal, Nuri İyem, Mehmet Pesen ve Nedret Sekban'ın toplumsal gerçekçi ve Anadolu temalı eserleri incelenmiştir. Adı geçen sanatçıların birbirleriyle etkileşimleri ve üslupsal değişimleri değerlendirilmiştir. Ülkedeki sosyal değişimin sanatçılar üzerindeki etkileri ve sanat eğitime katkıları belirtilmiştir. Araştırmada adı geçen sanatçıların Türk Sanat Eğitiminin gelişmesine önemli katkı sağladıkları, resmin günah sayıldığı bir dönemden, değer gördüğü bir döneme geçişi hızlandırdıkları ve sanatın toplumsal yaşam içindeki yerini ele alarak kitlelerin eğitilmesinde toplumsal bir sorumluluk üstlendikleri sonuçlarına ulaşılmıştır.

Altındağ'ın (2018), *Paul Klee ve Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun Ders Notlarının Karşılaştırılarak Sanat Eğitimi Boyutunda Değerlendirilmesi* adlı yüksek lisans tezinde Paul Klee ve Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun resim eğitiminde temel konulardan olan; renk, kompozisyon, biçim, çizgi, ışık, ve gölge başlıkları altında; ders notları, makale, gazete ve dergi yazıları gibi kaynaklardan elde edilen görüşleri doğrultusunda yaratıcılık ve sanat eğitimciliği konusunda fikirleri incelenip birbirleriyle karşılaştırılarak yorumlanmıştır. Araştırmanın sonucunda, Klee ve Bedri Rahmi'nin sanat ve sanat eğitimi hakkındaki görüşlerinin oldukça benzer olduğu gözlemlenmiş; ancak ders notları ve makalelerindeki üsluplarında farklılıklar olduğu tespit edilmiştir. Adı geçen sanatçıların düşünsel olarak ne kadar birbirine benzese de ders notları, makaleleri vb. yazılarındaki tarz olarak göstermiş olduğu farklılıkların, coğrafi olarak ait ve etkin oldukları bölgeden kaynaklandığı sonucuna ulaşılmıştır.

Yılmaz'ın (2018), *Cumhuriyet Dönemi'nden Günümüze, Geleneksel Halk Sanatlarımızdan Etkilenen Resim Sanatçılarımız (Bedri Rahmi Eyüboğlu)* adlı yüksek lisans tezinde Turgut Naim, Nuri Abaç, Erol Akyavaş ve Bedri Rahmi Eyüboğlu geleneksel halk

sanatlarını eserlerinde işlemeleri yönünden incelenmiştir. “Geleneksel kültür varlığının korunması, yaşatılması sanatsal anlamda kendi geleneğinden beslenmiş toplumlarda daha gelişmiş olarak görülür” düşüncesi araştırmacının Bedri Rahmi’nin üzerinde adı geçen diğer sanatçılara göre daha fazla durmasında etkili olmuştur. Araştırmada ele alınan sanatçıların ve Bedri Rahmi Eyüboğlu’nun geleneksel anlamda yapmış oldukları çalışmalar ile Türk resim sanatına önemli ölçüde katkı sağladıkları tespit edilmiştir. Bedri Rahmi’nin gelenekçi yapısı ve toplumsal olaylara duyarlı entelektüel gücüyle, yaşadığı çağın, evrensel plastik türü saydığı soyut, yalın, sade anlayışına sahip ve tüm bu özelliklerin harmanlandığı kültürel bir senteze ulaşan önemli bir değerimiz, gelenekçi ressamımız olduğu sonucuna varılmıştır.

Yazıcı’nın (2019), *Tokat Yazmaları Bağlamında Bedri Rahmi Eyüboğlu’nun Ağaç Baskılarının Kompozisyon Öğeleri Bakımından İncelenmesi* adlı yüksek lisans tezinde Bedri Rahmi’nin sekiz ana tipte toplam on altı baskı çalışması, Tokat yazmaları bağlamında incelenmiştir. Araştırmada Eyüboğlu’nun kumaş üzerine basmak suretiyle oluşturduğu çalışmalarının yazmacılıkla olan tek bağlantısının kullandığı araç, gereç ve yöntemler olmadığı saptanmıştır. Bedri Rahmi’nin yaptığı işlerle binlerce yıllık yazmacılığın kompozisyon yöntemlerini ve motif geleneğini; baskının binlerce yıllık kökenini ve Avrupa kıtasına yayılmasını; kullandığı yerel motiflerle, çalıştığı yerel kumaş ve renklerle de Tokat yazmacılığını onurlandırdığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

Sali’nin (2019), *Bedri Rami Eyüboğlu’nun Şiirlerinde Otobiyoğrafik İzler* adlı yüksek lisans tezinde Eyüboğlu’nun şiirlerindeki otobiyoğrafik izler incelenmiştir. Araştırmada şairin şiirlerindeki otobiyoğrafik izleri aile, aşk, metafizik konular, doğa, gezileri, ikinci ben, ithaf şiirleri ve Anadolu başlıkları altında incelenmiştir. Araştırma sonunda Bedri Rahmi’nin farklı alanlarda verdiği eserlerin birçok benzer yönünün olduğu, şiirlerinde sade ve anlaşılır bir dil kullandığı, sanatta faydacılığı esas aldığı, halk kültürünü benimsediği ve eserlerinde farklı sanat dallarını birleştirdiği tespit edilmiştir.

Tuna'nın (2020), *Ziya Osman Saba, Behçet Necatigil, Bedri Rahmi Eyüboğlu, Orhan Veli Kanık, Necip Fazıl Kısakürek ve Attila İlhan'ın Şiirlerinde Şehir* adlı yüksek lisans tezinde başlıkta adı geçen altı şairin bakış açılarından hareketle şehirlerin şiirlere yansımaları incelenmiştir. Araştırmada şairlerin şiirleri “Şehirleri ayırt edici özellik: Kimlik, Şehirlerin doğal güzelliği: Tabiat, Mimariyle bütünleşen şehir, Şehir ve musiki, Şehir ve insan, Şehir ve değişim, Şehir yaşamının beraberinde getirdiği sorunlar, Şehir baskısı ve şehirden uzaklaşma arzusu” başlıkları altında incelenmiştir. Araştırma sonunda adı geçen bu altı şairin, şehirleri şehir-insan-edebiyat bağlamında ele aldıkları, yaşadıkları dönemde şehir ve şehir yaşıntısındaki değişimleri, sosyal ve edebî bir malzeme hâline getirerek şiirlerine yansıttıkları, bu değişimlerin insanlara ve şehirlere zarar verebileceğinin ilk sinyallerini daha o zamanlar öngördükleri tespit edilmiştir.

2.1.2. “Değerler Eğitimi” üzerine yapılmış çalışmalar. Gökçe'nin (2008) *Gülten Dayıoğlu'nun Çocuk Öykülerinde Değer Eğitimi ve Öykülerin Türkçeye Katkısı* adlı yüksek lisans tezinde Gülten Dayıoğlu'nun 67 öyküsü hikâye haritası yöntemiyle çözümlenmiştir. Öykülerde değer eğitimi açısından 16 tane olumlu tutum ve 8 tane de eleştirilen tutum tespit edilmiştir. Araştırmanın “Öykülerin Türkçeye Katkısı” kısmında ise Gülten Dayıoğlu'nun çocuk öyküleri; sözcük seçimi, söz varlığı; deyimler, ikilemeler, yansımalar, kalıp (ilişki) sözler, atasözü, çeviri söz; aktarmalar; deyim aktarması, ad aktarması, söz sanatları; benzetme, kişileştirme; cümle yapısı ve türleri başlıkları altında ayrıntılı bir şekilde incelenmiştir. Araştırma sonucunda Gülten Dayıoğlu'nun çocuklar için yazdığı öykülerinde okuyucuya zengin içerikli sözcük dağarcığı, geniş bir sözvarlığı, canlı ve çok renkli bir anlatım, düzgün ve sağlam cümleler sunduğu ve Türkçeyi kıvrak, canlı ve zengin bir şekilde kullandığı tespit edilmiştir.

Emek'in (2010) *Yenileşme Dönemi Türk Edebiyatı'nda Öğretmen Konulu Hikâyelerde Değer Eğitimi* adlı yüksek lisans tezinde Tanzimat'tan günümüze öğretmen konulu 500

hikâye arasından 330 hikâye seçkisiz olarak belirlenmiş ve bu hikâyelerde yer alan 31 farklı değer (alçak gönüllülük, azim ve kararlılık, bilimsellik, çalışkanlık, dayanışma, dil bilinci, doğruluk, dostluk, empati kurma, güvenilir olma, hoşgörü, idealistlik, merhamet, misafirperverlik, nezaket ve görgü, olumlu düşünme, örnek olma, özgünlük, öz güven, sabır, sağlıklı olma, samimiyet, saygı, sevgi, sorumluluk, şefkat, titizlik, toplumsallık, tutumluluk, vefa ve yardımseverlik) tespit edilmiştir. Bu 330 hikâyede yer alan 31 farklı değerın geçiş sıklıkları ve yüzdelik ifadeleri tablolar hâlinde sunulmuştur. Araştırma sonucunda hikâyelerde en çok sorumluluk değeri tespit edilmiştir. Bu değeri sırasıyla idealistlik, sevgi, yardımseverlik, saygı, dostluk, güvenilir olma, nezaket ve görgü değeri takip etmiştir. Araştırmada incelenen hikâyelerde en fazla sınıf öğretmenleri, en az ise fen bilgisi, sosyal bilgiler, vatandaşlık bilgisi ve anaokulu öğretmenleri konu edilmiştir. Hikâyelerde konu edilen öğretmenlerin cinsiyet dağılımına bakıldığında ise erkek öğretmenlerin daha fazla olduğu tespit edilmiştir.

İşcan'ın (2007) *İlköğretim Düzeyinde Değerler Eğitimi Programının Etkililiği* adlı doktora tezinde ilköğretim düzeyinde, bazı derslerle bütünleştirilerek oluşturulmuş değerler eğitimi programının uygulama sürecine katılan öğrencilerin, bu sürece katılmayan öğrencilere göre değerlerle ilgili bilişsel davranışlarına, duyuşsal özelliklerine ve değerleri gösterme düzeylerine etkisi ile bu uygulama sürecinin öğrencilere katkıları incelenmiştir. Araştırma sonucunda değerler eğitimi programının uygulandığı grupta yer alan öğrencilerin, değerler eğitimi programı uygulanmayan gruba göre bilişsel davranışlara ilişkin puanları anlamlı düzeyde fazla olduğu ancak duyuşsal özelliklere ilişkin puanları arasında anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Ayrıca değerler eğitimi programı uygulamasına katılan öğrencilerden görüşmeler sırasında, değerlere ilişkin zengin ve çeşitli veriler elde edilmiştir. Değerler eğitimi programı uygulamasından önce olumsuz davranışlar gösteren öğrencilerin değerler eğitimi programı uygulamasını aldıktan sonra değerlere ilişkin olumlu davranışlar

sergiledikleri gözlemlenmiştir. Değerler eğitimi programı uygulamasına katılan öğrencilerden kız öğrencilerin, erkek öğrencilere göre bilişsel davranış açısından daha başarılı olduğu tespit edilmiştir.

Yılmaz'ın (2015) *Evliyâ Çelebi Seyahatnâmesi'nin Değer Eğitimi Açısından İncelenmesi* adlı yüksek lisans tezinde, Evliya Çelebi'nin *Seyahatnâme* adlı eserinin 6. ve 7. ciltleri değerler eğitimi açısından incelenmiş ve bu ciltlerde yer alan 50 farklı değer tespit edilmiştir. Tespit edilen bu değerler “ahlaki değerler, sosyal değerler, siyasi değerler, dinî değerler, estetik değerler, ilmî değerler ve iktisadi değerler” olmak üzere 7 grupta sınıflandırılmıştır. Sonradan bu değerlerin her biri alt başlıklarında ayrıntılı olarak ele alınmıştır. Evliya Çelebi'nin *Seyahatnâme* adlı eserinin 6. ve 7. ciltlerinde en fazla tespit edilen değerler ahlaki değerlerdir. Bu değerleri sırasıyla dinî değerler, estetik değerler, sosyal değerler, siyasi değerler, ilmi değerler ve iktisadi değerler takip etmektedir. Araştırma sonucunda ise Evliya Çelebi'nin *Seyahatnâme* adlı eserinin değerler açısından çok zengin bir kaynak olduğu ve değer eğitiminde kullanıma uygun bir eser olduğu tespit edilmiştir.

Aslan'ın (2016) *Âşık Şeref Taşlıova'nın Şiirlerindeki Değer Eğitimi Unsurlarının İncelenmesi* adlı yüksek lisans tezinde Âşık Şeref Taşlıova'nın şiirleri değer eğitimi açısından incelenmiş, şiirlerde yer alan değerler “davranış, dil ve eğitim, dinî eğitim, doğa ve evren, zaman ve mekân, toplum hayatı, millî kültür, vatan sevgisi ve tarih, yaşayış, beşeri duygular” olmak üzere 10 ana başlıkta sınıflandırılmış ve şiirlerde toplamda 47 farklı değer tespit edilmiştir. Araştırmanın altıncı bölümünde Türkçe derslerinde öğrencilere kazandırılması gereken hedeflere uygun olacak nitelikte Âşık Edebiyatı etkinlik örneklerine yer verilmiştir. Verilen bu 13 etkinlik örneğinde Âşık Şeref Taşlıova'nın şiirleri ve Âşık Edebiyatı'yla ilgili temel bilgiler yer almaktadır. Türkçe dersleri için hazırlanan bu etkinliklerin; amacı, uygulanabileceği sınıfın düzeyi, öğrencilere kazandıracığı temel becerileri ve dil becerileri oluşturulan tabloda ayrıntılı biçimde sunulmuştur. Araştırma sonucunda Âşık Şeref

Taşlıova'nın şiirlerinin de diğer âşıkların şiirleri gibi halkın dolaylı yoldan kültürlenip eğitilmesi konusunda büyük önem arz ettiği ve şiirlerin değerler eğitimi açısından zengin bir içeriğe sahip olduğu tespit edilmiştir.

Şahin'in (2017), *Cengiz Aytmatov'un Eserlerinin Değerler Eğitimi Bağlamında İncelenmesi ve Ortaokul Türkçe Ders Kitapları İçin Metin Önerileri* adlı doktora tezinde, Cengiz Aytmatov'un Türkiye Türkçesine çevirisi yapılmış bütün kurgusal eserleri (*Gün Olur Asra Bedel, Dişi Kurdun Rüyalari, Cassandra Damgası, Fuji-Yama, Beyaz Gemi, Elveda Gülsarı, Sokrat'ı Anma Gecesi, Toprak Ana, Selvi Boylum Al Yazmalım, Sultanmurat, Ebedi Gelin Dağlar Yıkıldığı Zaman, İlk Öğretmen, Cemile, Cengiz Han'a Küsen Bulut, Deniz Kıyısında Koşan Ala Köpek, Yüzyüze, Gazeteci Dzyuyo, Aşım, Deve Gözü, Yıldırım Sesli Manasçı, Devam Ediyoruz, Oğulla Buluşma, Asker Çocuğu, Beyaz Yağmur, Kızıl Elma*) araştırmacı tarafından listelenen 36 farklı değer bağlamında incelenmiştir. İnceleme sonunda 2765 veriye ulaşılmıştır. Araştırmada Cengiz Aytmatov'un eserlerinde en çok işlenen ilk üç değer öz güven/ öz saygı (f 178), merhamet/ merhametli olma (f 177) ve sağlıklı olmaya önem verme değeri (f 164) olarak tespit edilmiştir. Cengiz Aytmatov'un eserlerinde en az geçen üç değer ise sözünde durma (f 7), temizlik (f 8), cömertlik ve kanaatkâr olma (f 25) olarak tespit edilmiştir. Araştırmada tespit edilen değerlerin en fazla geçtiği eser *Gün Olur Asra Bedel* (f 426) iken değerlerin en az geçtiği eser ise *Kızıl Elma* (f 3) olarak belirtilmiştir. Araştırmanın sonunda Cengiz Aytmatov'un eserlerinin değerler bağlamında zengin bir içeriğe sahip olduğu tespit edilmiştir. Araştırmanın ikinci bölümünde ise tespit edilen değerlerin aktarımını sağlamak amacıyla Cengiz Aytmatov'un eserlerinden seçilen metinlerin, ortaokul Türkçe ders kitaplarında yer alabilmesine yönelik uzman görüşlerine başvurulmuştur. Bu bağlamda Cengiz Aytmatov'un Türkçe eğitimine katkı sağlayacak, değer ve kültür aktarımına ortam hazırlayacak 26 metni uzman görüşleri çerçevesinde değerlendirilmiş ve bunların 20'sinin belirlenen amaçlara hizmet eder nitelikte metinler olduğu belirtilmiştir.

Şahin'in (2018) *Yahya Kemal Beyatlı'nın Eserlerindeki Değerler ve Bu Değerlere Yönelik Türkçe Öğretmeni Adaylarının Görüşlerinin İncelenmesi* adlı doktora tezinde Yahya Kemal'in on iki eseri değerler eğitimi açısından incelenmiş, bu eserlerde 66 farklı değer tespit edilmiş ve toplamda 2422 veriye ulaşılmıştır. Çalışmanın ikinci kısmında ise Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalında öğrenim gören 245 Türkçe öğretmeni adayına "Türkçe Öğretmeni Adaylarının Yahya Kemal Beyatlı'nın Eserlerindeki Eğitsel Unsur Olabilecek Değer İfadeleriyle İlgili Görüşlerini Belirleme Anketi" uygulanmıştır. Araştırmanın sonucunda Yahya Kemal'in eserlerinin değerler eğitimi açısından çok zengin bir içeriğe sahip olduğu ve Türkçe öğretmeni adaylarının da Yahya Kemal'in eserlerinde yer alan değerleri benimsediği sonuçlarına ulaşılmıştır.

Ersoy ve Ünüvar'ın (2019) *Karakter ve Değerler Eğitimi* adlı kitabında değer eğitimi, gerekçeleri, kuramsal ve kavramsal temelleri, eğitim yaklaşımları, yöntemleri, eğitim felsefeleri, öğretim programları, örtük program, öğretmenin rolü, Türk tarihinden örnekler, demokrasi ve birlikte yaşama kültürü ve sorunları açısından geniş bir bakış açısıyla incelenmiştir. Alanında uzman kişilerin değerler eğitimiyle ilgili görüş ve düşünceleri gözler önüne serilmiştir.

Ulusoy'un (2019) *Karakter Değerler ve Ahlak Eğitimi* adlı kitabında karakter, değerler ve ahlak eğitiminin önemine; bu üç kavramın ailede, okulda ve çevrede nasıl olması gerektiğine ve karakter, değerler ve ahlak eğitiminde öğretmenin nasıl rol model olması gerektiğine değinilmiştir. Son olarak da ilkokul, ortaokul ve lise ders programlarında karakter, değerler ve ahlak eğitimine nasıl ve hangi ölçüde değinildiği konu edinilerek bu üç kavramın bu hayatta iyi insan olmak için çok önemli bir yere sahip olduğu görüşüne varılmıştır.

Güner'in (2019) *Türkçe Eğitimi Açısından Nurettin Topçu'nun Eserlerinde Değer Eğitimi Unsurları* adlı yüksek lisans çalışmasında, Nurettin Topçu'ya ait toplam yedi eser Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda yer alan 10 adet kök değer (adalet, dostluk, dürüstlük, öz

denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik) ve 6 adet alt değer (ahlâk, estetik duyguların gelişmesi, bilimsellik, eşitlik, dayanışma, merhamet) çerçevesinde incelenmiştir. Araştırma sonucunda yedi eserde toplam 905 adet veri tespit edilmiştir. Eserlerde en çok sorumluluk değerine (98) en az ise dostluk değerine (14) yer verilmiştir. İncelenen 7 eserde yukarıda bahsedilen 16 değer hepsine değinildiği tespit edilmiş ve bu eserlerde yer alan değerlerin geçiş sıklıkları, oluşturulan grafiklerde gösterilmiştir. Nurettin Topçu'nun incelenen yedi eserinin değerler eğitimi açısından zengin bir içeriğe sahip olduğu ve istifade edilmesi gereken kaynaklar arasında yer aldığı belirtilmiştir.

Başar'ın (2019), *Behiç Ak'ın Çocuk Kitaplarında Değer Eğitimi ve Bu Eserlerin Türkçe Öğretimine Katkısı* adlı yüksek lisans tezinde Behiç Ak'a ait üç farklı eser -*Eve Giden Küçük Tren*, *Postayla Gelen Deniz Kabuğu*, *Yaşasın Ç Harfi Kardeşliği*- örneklem olarak seçilmiştir. Bu üç eser 2018 Türkçe Öğretim Programı'nda yer alan (adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik) 12 farklı değer bağlamında incelenmiştir. Bu üç eserde toplamda 142 adet bulguya ulaşılmıştır. Araştırmada Behiç Ak'ın bu üç eseri atasözü, deyim, ikileme, kalıp sözler ve yansıma sözcüklerin kullanımı açısından da incelenmiştir. İncelenen eserlerde 647 deyim, 332 ikileme, 152 yansıma sözcük, 63 kalıp söz ve 6 atasözü kullanıldığı tespit edilmiştir. Araştırma sonunda Behiç Ak'ın eserlerinin değer eğitimi ve Türkçe öğretimi sürecinde yararlanılması gereken kaynaklar arasında olduğu tespit edilmiştir.

Aydemir'in (2019), *Değerler Eğitimi Bağlamında Zeki Alasya- Metin Akpınar Filmleri* adlı yüksek lisans tezinde Zeki Alasya ve Metin Akpınar'ın yer aldığı 24 film Schwartz, Spranger ve Rokeach'ın değer sınıflandırmalarına göre incelenmiştir. İncelenen filmlerde 35 farklı değer bulunmuştur ve bu değerlerin filmlerdeki geçiş sıklığı 645'tir. Filmlerde en çok tekrarlanan 3 değer; sevgi (121), hazcılık (89) ve güç ihtiyacı (51) olarak tespit edilmiştir. Elde edilen bu veriler Zeki Alasya- Metin Akpınar filmlerinin değerleri

bireylere aktarmadaki olumlu yönünü göstermiştir. İncelenen filmlerde olumsuz davranışlar ise 40 tanedir ve bunların filmlerdeki geçiş sıklığı 416'dır. Filmlerde en çok tekrarlanan 3 olumsuz davranış; yalan söylemek (94), içki içmek (52) ve sigara içmek (51) olarak tespit edilmiştir. Tespit edilen 40 olumsuz davranışın 17'sinin filmlerde karşıt değer olarak yer aldığı belirlenmiştir. Araştırmanın sonunda Zeki Alasya- Metin Akpınar filmleriyle günümüzde popüler olan Organize İşler: *Sazan Sarmalı*, Recep İvedik filmleri; Kurtlar Vadisi, Çukur dizileri karşılaştırılmıştır. 1970'li yıllarda çekilen Zeki Alasya- Metin Akpınar filmlerinde az miktarda yer alan olumsuz davranışların yukarıda adı geçen filmlerde ve dizilerde daha fazla düzeyde yer aldığı belirtilmiştir.

Mezarcı'nın (2020), *Kur'an'da Hz. İsa Kıssasının Değerler Eğitimi Açısından Tahlili* adlı yüksek lisans tezinde Kur'an-ı Kerim'de yer alan Hz. İsa kıssasındaki değerler ve olumsuz ahlaki davranışlar tespit edilmeye çalışılmıştır. Araştırma sonucunda Hz. İsa kıssasında; takva, yüce Allah'a kulluk etmek, iman etmek, iffetli olmak, anne-babaya iyi davranmak, dua etmek ve yardım etmek olmak üzere toplam 7 değer tespit edilmiştir. Azgın-zorba olmak, ayrılığa düşmek, iftira etmek, zanna uymak, tuzak kurmak, zulüm etmek ve büyüklük taslamak olmak üzere toplam 7 tane de değerler eğitimi açısından olumsuzluk ifade eden tutum ve davranışlar tespit edilmiş ve bu olumsuzluk ifade eden davranışların kıssada eleştirilen hâl ve hareketler olduğu belirtilmiştir.

Koltaş'ın (2020), *Lise Biyoloji, Fizik ve Kimya Ders Kitaplarının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi* adlı yüksek lisans tezinde 9, 10, 11 ve 12. sınıf biyoloji, fizik ve kimya ders kitaplarında değerler eğitiminin ne kapsamda ve ne oranda yer aldığı tespit edilmeye çalışılmıştır. Araştırmanın temelini MEB'in 2017-2018 ders öğretim programlarında yer alan 10 kök değer oluşturmuştur. MEB tarafından kabul edilmiş 12 ders kitabının incelendiği araştırmada, toplam 164 değer ifadesi tespit edilmiştir. Araştırmada Biyoloji, Fizik, Kimya ders kitaplarında yer alan metinlerdeki değer incelemesinin derslere göre dağılımı yapılmış ve

tablolar hâlinde gösterilmiştir. Araştırma sonucunda en çok değer ifadesine rastlanılan dersin biyoloji, ders kitaplarında en fazla yer alan değer ise vatanseverlik olduğu tespit edilmiştir. Üç derste en az tespit edilen değerler ise adalet ve dürüstlük değerleridir.

Utku'nun (2020), *Mustafa Necati Sepetçioğlu'nun Eserlerinin Değerler Eğitimi Bağlamında İncelenmesi* adlı yüksek lisans tezinde, Mustafa Necati'nin Kültür Dizisi I adlı serisindeki 6 kitap -*Can Ocağında Pişen Aş, Dedem Korkut'un Kitabı, Karşılaştırmalı Türk Destanları, Kutsal Mahpus Ebu Hanife, Sonsuza Uyanan Taşlar, Türk İslam Efsaneleri*- 2019 Türkçe Öğretim Programı'nda yer alan 10 kök değer bağlamında incelenmiştir. İncelenen eserlerde adalet ve sabır değerinin 14, dostluk değerinin 24, dürüstlük değerinin 30, öz denetim değerinin 28, saygı değerinin 61, sevgi değerinin 80, sorumluluk değerinin 34, vatanseverlik değerinin 32 ve yardımseverlik değerinin 47 kez kullanıldığı tespit edilmiştir. Toplamda 364 veriye ulaşılmıştır. Araştırma sonucunda Mustafa Necati'nin incelenen eserlerinin değerler eğitimi açısından zengin bir içeriğe sahip olduğu belirtilmiştir.

Kaçmaz'ın (2020), *Hababam Sınıfı Filmlerinin Değerler Eğitim Açısından Değerlendirilmesi* adlı yüksek lisans tezinde, “Hababam sınıfı filmlerinin değerler eğitimi açısından olumlu ve olumsuz yönleri nelerdir?” sorusuna cevap aranmıştır. Araştırmada Hababam Sınıfı filmlerinin 6 tanesi (Hababam Sınıfı, Hababam Sınıfı Sınıfta Kaldı, Hababam Sınıfı Uyanıyor, Hababam Sınıfı Tatilde, Hababam Sınıfı Dokuz Doğuruyor, Hababam Sınıfı Güle Güle) incelenmiştir. 6 film; filmlerdeki değerlerle ilgili olumlu iletiler, filmlerdeki değerlerle ilgili olumsuz iletiler, filmlerdeki şiddetle ilgili iletiler, filmlerdeki okul kültürü ve eğitimle ilgili iletiler ve filmlerdeki cinsellikle ilgili iletiler başlıkları ve alt başlıkları altında incelenmiştir. İncelenen 6 filmde; sorumluluk, paylaşma, teşekkür, vefa, fedakârlık, yardımlaşma, affedicilik, hatasını anlama, dayanışma, dua, millî değerler ve merhamet olmak üzere toplam 12 tane değerlerle ilgili olumlu ileti tespit edilmiştir. Filmlerde değerlerle ilgili olumsuz iletilere ve şiddetle ilgili öğelere çok fazla yer verildiği tespit edilmiştir. Araştırma

sonunda değerlerle ilgili olumlu iletilerin yer aldığı bazı sahnelerin, kesitler hâlinde değerler eğitimi materyali olarak kullanılabileceği belirtilmiştir.

2.2. Çalışılan Konu ile İlgili Kuramsal Çerçeve

2.2.1. Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun hayatı. Şiirlerinde halk söyleyişlerinden, deyişlerinden, resimden ve folklordan yararlanarak kendine has bir şiir dünyası oluşturan ve halk kültürünü modern sanat ile sentezleyerek Türk edebiyatında kendine özgü bir yer edinen dünyaca ünlü Türk ressam ve akademisyen Bedri Rahmi Eyüboğlu; 15 Mart 1911'de Giresun'un Görele ilçesinde dünyaya gelmiştir. Asıl adı Ali Bedrettin'dir. Sonradan Ali unutulmuş, ismine önce Bedir sonra da Bedri denilmeye başlanmıştır.

Bedri Rahmi; Eyüboğlu ailesinden mutasarrıf ve sonradan milletvekili olan Rahmi Bey ve Lütfiye Hanım'ın beş çocuğundan ikincisi, Türk aydınlanmasının öncü isimlerinden biri olan Sabahattin Eyüboğlu ve ilk kadın mimarlardan Mualla Eyüboğlu'nun kardeşi, hattat Mehmet Eyüboğlu'nun babası ve ressam Eren Eyüboğlu'nun eşidir.

Tarihçi Kırzioğlu M. Fahrettin, Bedri Rahmi'nin resmi üzerine doçentlik çalışması yapan ve yayımlayan Turan Erol'a, Eyüboğlularını Yavuz Sultan Selim'in Doğu Anadolu'dan alıp Trabzon'un Maçka yöresine yerleştirdiğini ve bu ailenin Selahattin Eyyubi soyundan geldiğini söylemiştir (Erol, 2008, s. 15).

Bedri Rahmi'nin çocukluğu babasının işi nedeniyle Anadolu kasabalarında geçmiştir. Eyüboğlu'nun çocukluğunu geçirdiği bu yerlerin izleri hafızasından yıllarca silinmemiştir. Babası Rahmi Bey Görele kaymakamı iken sonradan Trabzon milletvekili olmuş ve aile Trabzon'a yerleşmiştir (Çelik, 1996, s. 1).

Bedri Rahmi'nin babası Rahmi Bey edebiyatı seven çocuklarına Victor Hugo'dan, Moliere'den çeviriler yapan münevver bir kişiliğe sahiptir. Bedri Rahmi'nin annesi ise çocuklarını; Yunus Emre'den ilahiler, Pir Sultan Abdal'dan deyişler, Karacaoğlan'dan türküler ve halk kültürü unsurlarının vazgeçilmezleri arasında olan ninniler, maniler söyleyerek

yetiştirmiştir. Böylelikle Bedri Rahmi daha ocuk yaşta annesi sayesinde doğu kültürünü, babası sayesinde ise batı kültürünü tanı mış ve bu iki kaynağı ilerleyen yıllarda sentezleyerek şiirlerinde ustalıkla kullanmıştır (Eyüboğlu, 1986, s. 19).

Bedri Rahmi'nin daha küçük yaşlarda iken edebiyat sevgisini ve okuma zevkini kazanmasında babasının ve annesinin payı büyüktür. Bedri Rahmi “Sanat Hayatım” adlı yazısında babası Rahmi Eyüboğlu’nun edebiyatı çok sevdiğini, beş kardeşi bir araya toplayarak Victor Hugo’dan, Moliere’den tercümeler yaptığını ifade etmiştir. Annesinin ise Yunus Emre, Pir Sultan Abdal, Karacaoğlan’dan tekrarladığı türküler, ninniler ve ilhilerin kendisinde edebiyat sevgisi ve okuma zevkini pekiştirdiğini ifade etmiştir (Eyüboğlu, 1986, s. 19).

Bedri Rahmi, babasının memuriyetlerinden dolayı ilkokulu Anadolu’nun faklı yörelerinde okumuştur. Babası Rahmi Bey Trabzon milletvekili olduktan sonra liseyi, Trabzon Sultanisi’nde okumaya başlamıştır. şairin hayatını önemli derecede etkileyen olaylar zincirinin çoğu Trabzon’da başlamış ve burada geçmiştir.

Bedri Rahmi’nin lise yıllarında en iyi olduğu ders edebiyattır. Edebiyat dersinden başka hiçbir dersten 10 alamamıştır. Bu nedenle Bedri Rahmi “Eğer Edebiyat Fakültesi liseyi bitirmeyenlere gel deseydi kuşkusuz o tarafa ynelirdim.” diyerek edebiyata olan sevgisini ve eğilimini daha o dönemlerde belirtmiştir (Eyüboğlu, 1986, s. 19). Bedri Rahmi daha küçük yaşlarda -ortaokul ikinci sınıfta- arkadaşlarıyla birlikte *Serçe* adlı bir dergi çıkarmıştır. O yıllarda ğretmeni Recai Bey’in de etkisiyle şairimizin en sevdiği ders Türkçe olmuştur. Ancak şairimiz ortaokul üçte sınıfta kalmış ve yıl kaybetmiştir. Bedri Rahmi sınıfta kalmaktan dolayı büyük üzüntü duymuş, o dönemde sıkıntılı günler geçirmiştir.

Bedri Rahmi lise yıllarında geçirdiği sıkıntı ve bunalımlardan dolayı ara ara okuldan kaçmıştır. Okuldan kaçtıktan sonra duyduğu üzüntüyü, pişmanlığı “Fakat şunu itiraf edeyim

ki, mektepten kaçtığım zaman duyduğum azap sevmediğim derslerden duyduğum sıkıntıdan daha büyüktür.” diyerek ifade etmiştir (Eyüboğlu, 1985, s. 35).

Bedri Rahmi’nin lise yıllarında en çok ilgisini çeken ve merakını uyandıran ders şüphesiz edebiyattır. Güzel Sanatlar Akademisine girmeden önce *Milliyet* gazetesinde bir hikâyesi ve *Muhit* dergisinde bir şiiri yayımlanmıştır. “Bir Damla Su” adını taşıyan bu şiir o zamanlar Trabzon mecmuasının yazı heyetinde bulunan Cahit Sıtkı’nın tavsiyesi üzerine dergide yayımlanmıştır.

Bedri Rahmi, Trabzon Sultanisi’nde derslerine giren ve ona resim sanatını sevdirecek hayatını büyük ölçüde etkileyen ünlü ressam Zeki Kocamemi’nin tavsiyeleri üzerine 19 Eylül 1929 tarihinde 1970 numara ile Güzel Sanatlar Akademisi’ne başlamıştır.

Güzel Sanatlar Akademisi’nde şairin derslerine Nazmi Ziya, İbrahim Çallı ve Ahmet Haşim gibi önemli şahsiyetler girmiştir. Bedri Rahmi’nin şiir yazmaya devam etme ile ilgili düşüncelerinde Ahmet Haşim’in önemli bir etkisi olmuştur. Bedri Rahmi o zamana kadar yazdığı şiirlerini hocası Ahmet Haşim’e vermiş ve incelemesini istemiştir. Bedri Rahmi verdiği şiir defterinin haftalarca hocasının cebinde beklediğini görünce şiiri adına endişelenmiştir. Nihayet günler sonra Ahmet Haşim defteri Bedri Rahmi’ye uzatmış, dudaklarında alaycı bir tebessümle “Vallahi serbest nazım ustaları kadar mükemmel!..” demiştir (Eyüboğlu, 1987, s. 256-257).

Bedri Rahmi Ahmet Haşim’in bu alaycı söyleminden dolayı uzun bir süre şiirle uğraşmamıştır. Bedri Rahmi’nin akademideki öğrenimi iki yıl sürmüştür, buradaki eğitimini bitirmeden abisi Sabahattin Eyüboğlu’nun yanına Fransa’ya gitmiştir. “Dil öğrenmek, müze gezmek, sanat çevreleriyle haşır neşir olmak gözümü fal taşı gibi açıyor” ifadesiyle sanatçı Batı’ya neden gittiğini âdeta özetlemiştir (Erol, 1984, s. 30). Paris’te geçirdiği yıllarda André Lhote’un yanında resim çalışmıştır. Daha sonra evleneceği Rumen asıllı eşi Eren Eyüboğlu ile

de burada tanışmıştır. İki yıl kadar Fransa’da kaldıktan sonra 1933 Ağustos’unda İstanbul’a geri dönmüştür.

Türkiye’ye döndükten sonra 1934’te D Grubu'nun dördüncü sergisine otuz tane resim ile katılmıştır. 1936'daki diploma yarışmasında "Hamam" adlı kompozisyonuyla birinci olmuştur. 1936'da Moskova'da düzenlenen Çağdaş Türk Sanat Sergisi'ne katılmıştır. 1937'de Cemal Tollu'yla birlikte Akademi'nin Resim Bölümü Şefi Léopold Lévy'nin asistanı olmuştur. Bedri Rahmi birçok ressamın katıldığı CHP'nin kültür programı çerçevesinde resim yapmak için 1938'de yurt gezisine Edirne'ye, 1941'de de Çorum'a gitmiştir. Edirne gezisinden sonra memleket gerçeklerini daha yakından tanımıştır ve sonraki resimlerinde köy manzaraları, köy kahveleri, faytonlu yollar, iğde dalı takmış gelinler gibi Anadolu'ya özgü görünümeler egemendir.

1940'lardan sonra Eyüboğlu duvar resimlerine yönelmiştir. İlk duvar resmini 1943'te İstanbul'da, Ortaköy'deki Lido Yüzme Havuzu için yapmıştır.

1941 yılının sonlarında askerden terhis olmuş ve ilk şiir kitabı olan *Yaradana Mektuplar* yayınlanmıştır. 1947'de İstanbul'da özel bir atölye ve galeri açmıştır. 1950'de Ankara'da sanatının o güne kadarki bütün dönemlerini kapsayan bir sergi düzenlenmiştir.

Bedri Rahmi, Paris'e gidip İnsan Müzesi'nde (Musée de l'homme) ilkel kavimlerin sanatını incelemiştir. Onun bu incelemeleri 'güzel'in aynı zamanda 'yararlı' da olabileceği, 'yararlı' olmanın 'güzel'in gücünü eksiltmeyeceği düşüncesine ulaşmasına yol açmıştır. Bu düşünce onun sanata bakış açısını değiştirmiş ve ortaya koyacağı eserleri tümüyle etkileyip yönlendirmiştir. Aynı düşünce Bedri Rami Eyüboğlu’nun şiirlerine de yansımıştır. Şairin "Güzel ile Faydalı" adlı şiirinde bu düşüncesini net bir şekilde görmekteyiz.

1951’den 1960 yılına kadar *Cumhuriyet* gazetesinde “Pazartesi Konuşmaları” ya da “Sanat Sohbetleri” genel başlığı altında duygu ve düşüncelerini yazmıştır.

Bedri Rahmi yazmaya, daha doğrusu yazı yayımlamaya on yıldan çok bir süre ara vermiştir. Eyüboğlu bu on yıllık arada yurt dışına gitmiş, oralarda konferanslar vermiştir. 1961 yılında Rockefeller Vakfı'nın verdiği burs sayesinde eşi Eren Hanım'la Paris'e oradan da Amerika'ya gitmiştir. Yazmayı bıraktığı bu on yıllık süreçte resim konusunda kendisini iyiden iyiye geliştirmiştir. Eyüboğlu, Amerika'daki sanat hayatından oldukça etkilenmiştir. Amerika'daki sanata olan hayranlığını 1961'de Turan Erol'a yazdığı mektupta şöyle ifade etmiştir:

“Senin izin çıkarsa; istikamet Paris mi?

Ben senin yerinde olsam ne yapardım:

Doğru Amerika'ya! Şaka değil: Eğer dilediğin yere gitmek imkânı varsa düşün bunu. Bizim atölyeden yetişmiş çocuklara rastlarsan Amerika'yı koy kafalarına” (Erol, 1984, s. 122).

İlerleyen yıllarda Güzel Sanatlar Akademisi'nde doçentlik ve profesörlüğe kadar yükselen Bedri Rahmi Eyüboğlu 12 Mart 1971 muhtırası öncesi Akademi resim bölümü başkanı seçilmiştir (Erol, 1984, s. 137).

Eyüboğlu ölümünden iki ay önce Şakir Serengil isimli bir genç sanatçıya giderek, ona bütün şiirlerini sırasıyla kasete okutmuştur (Erol, 1984, s. 145). Bu okuma sırasında şair “Sevinsin” adlı şiirinin mezar taşına yazılmasını istemiştir. Şair “Sevinsin” şiiri için “Eğer bir gün bu dünyadan göçersem, bu şiirin bir tarafının benim taşıma işlenmesini istiyorum.” demiştir (Erol, 1984, s. 145).

Ve Bedri Rahmi öldükten sonra mezar taşına “Sevinsin” şiirinin şu dizeleri işlenmiştir:

Bir can verdi bize bin alır

Gideriz gözümüz arkada kalır

Sevinsin (Eyüboğlu, 2017, s. 92).

Vücudu gün geçtikçe yorgun ve bitkin düşen Bedri Rahmi Eyüboğlu, Nisan 1975'te sarılık hastalığına yakalanmış ve 20 Eylül 1975'te İstanbul'da hayata gözlerini kapamıştır. Mezarı İstanbul Küçükyalı Kabristanı'ndadır.

2.2.2. Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun sanatçı kişiliği. Bedri Rahmi'nin sanat hayatını tam olarak anlayabilmek için ilk olarak onun sanata bakış açısını bilmek gerekmektedir. Ona göre sanat hem güzel hem faydalı olmalıdır. Toplumun her kesimine seslenmelidir. Bedri Rahmi "Sanat orta malıdır, hepimizindir, hepimizin boyuna göredir" (Eyüboğlu, 1987, s. 200) diyerek sanatın toplum açısından önemini vurgulamıştır. Bu düşüncesinden hareketle sanatçımızın edebiyat ve resim alanında yararlandığı kaynak hep halk kültürü olmuştur.

Bedri Rahmi eserlerinde Anadolu gerçeğine sahip çıkmış, Anadolu'nun taşına, toprağına, kilimine, türküsüne, kısacası her şeyine âşık olmuştur. Gezi yazılarından oluşan nesirlerini *Canım Anadolu* ismi altında yayımlatması bile sanatçımızın Anadolu'ya karşı beslediği sevgiyi gösterir. O âdeta Anadolu insanının gözü ve kulağı olmak istemiştir. Bedri Rahmi'nin Anadolu'ya samimi bir şekilde yönelişinin sebeplerinden birisi o toprakları, Anadolu insanını yakından tanınması olduğu gibi diğer bir sebebi de aradığı iyiliği ve güzelliği Anadolu'da bulmasıdır (Çelik, 1996, s. 12).

Bedri Rahmi hayatı boyunca şairliği ve ressamlığı bir arada yürütmeye çalışmış, ikisinden de hiçbir zaman vazgeçmemiştir. Eyüboğlu'na göre resim, şekillenmiş şiirdir (Andaç, 1983, s. 3). Bu düşüncesinden olsa gerek sanatçının resimlerindeki perspektif şiirleriyle büyük bir benzerlik göstermiştir.

Bedri Rahmi 1928'de daha lise öğrencisiyken şiir yazmaya başlamıştır. Lise yıllarında resmin R'sinden anlamadığını ifade etmiş, bu yıllarda daha çok edebiyata ilgi duyduğunu belirtmiştir. Şiirlerine, 1933'ten sonra *Yeditepe*, *İnkılapçı Gençlik*, *Güney*, *İnsan*, *Ses* ve *Varlık* dergilerinde yer verilmiştir. 1941 yılından itibaren çeşitli şiir kitapları yayımlanmıştır.

Şairin ilk şiir kitabını yayınladığı (*Yaradana Mektuplar*) 1940'lı yıllarda çok değişik, çeşitli şiir akımları ortaya çıkmıştır. Birinci Yeniciler, İkinci Yeniciler, Toplumcular, Hisarcılar bu şiir akımlarının başında gelmektedir. Bedri Rahmi, bu akımların hiçbirine bağlanmamıştır. Halk edebiyatının masal, şiir, deyiş vb. her bir türüne karşı duyduğu hayranlığı şiirlerine yansıtmıştır. Halk dilinden ve şiirinden aldığı öğeleri kendine has tavrıyla kullanarak halk diline yaklaşma çabasını sonuna dek devam ettirmiştir. Şair âdeta halk şiiriyle modern şiiri sentezlemiş, kendine özgü bir şiir dünyası ortaya koymuştur. Bu nedenle edebiyat tarihçileri Eyüboğlu'nu bağımsız şairler arasında saymıştır.

Eyüboğlu nesir türünde de eserler kaleme almıştır. Akıcı, rahat ve samimi bir dille kaleme aldığı gezi ve deneme yazılarında tıpkı şiirde olduğu gibi halk kültüründen sanatından faydalanmış, bu konudaki görüşlerini ve düşüncelerini ustaca sergilemiştir. Eyüboğlu (1972) “Halk sanatını sevmek onu taklit etmek midir? Halk sanatını sevmek: Ondaki sonsuz yaşama, yayılma gücünü anlamak demektir. Halk sanatı; üzerine küflenmiş milyonlarca kitap yığılmamış; körpe, dinç değerlerle doludur” diyerek halk sanatına verdiği önemi ve halk sanatını sağlam bir kaynak olarak gördüğünü belirtmiştir. Kaplan'ın (1973) da ifadesiyle Bedri Rahmi bütün halk sanatlarına, halkın her şeyine büyük bir hayranlık duymaktadır ve Türk folkloruna duyduğu bu hayranlığı sanatçımız tüm eserlerine yansıtmıştır.

Bedri Rahmi ressamlığını ve şairliğini bir arada yürütmesinden dolayı birtakım tanındık isimler tarafından eleştirilmiştir. Turgut Uyar, halk kültürü unsurlarını sıkça kullanmasından dolayı Eyüboğlu'nun şiirleri için “çelimsiz bir halk ozanı”, “turistik gelen bol nakışlı bir heybe” gibi ifadeler sarf etmiştir (Uyar, 2009, s. 650). Asaf Halet Çelebi ise onun şiir motiflerinin “acemilikle aşırılıp usandırıcı bir bollukla” harcandığını söylemiştir (Çelebi, 2004, s. 140).

Doğan'a (1975) göre ünlü şahsiyetlerin bu gibi ifadeleri Bedri Rahmi'yi üzmüş ve şair şöyle sitemde bulunmuştur: “Şairler ressam olduğum için kendilerinden saymazlar beni.”

Ahmet Hamdi Tanpınar ise Bedri Rahmi’yi ressam, yazar ve şair yönleriyle ele almış ve onun bu özelliklerini bir bütün olarak değerlendirmiştir. Tanpınar (1946) Bedri Rahmi için her şeyi kendi aydınlığında gördüğünü bu nedenle çocuğa benzediğini ve çocuğa benzediği için de yaptığı şeylere bir sır ve masal çeşnisi verdiğini ifade etmiştir.

Eyüboğlu, *Dost Dost* adlı eserinde yer alan “Şiire ve Şaire Dair (I)” başlıklı yazısında en bahtiyar şiirin mümkün olduğu kadar geniş bir insan kalabalığına hitap eden şiir olduğunu ve insanoğlunun her zaman şiire susamış olduğunu ifade etmiştir (Eyüboğlu, 2004, s. 72).

Aynı yazısında Eyüboğlu şairi: “İnsanoğullarının duydukları, tasarladıkları, tahayyül edebilecekleri fakat bir türlü kelimelerle ifade edemeyerek hâlleri, hareketleri ve bazen bütün ömürleri ile anlatmaya çalıştıkları şeyleri, müthiş bir vuzuh ile birkaç kelimenin çatısına sığdırabilen adamdır.” sözleriyle tanımlamıştır (Eyüboğlu, 2004, s. 71).

Bedri Rahmi en güzel şiirin hiçbir zaman başka bir dile tercüme edilemeyeceğini şiirin en güzel yönünün de bu olduğunu söylemiştir. Romanın ise tercüme edilerek yayıldığını ve tüm insanlara mal olduğunu söylemiştir (Eyüboğlu, 2004, s. 73).

2.2.3. Bedri Rahmi Eyüboğlu’nun eserleri. Eyüboğlu kırk beş yıllık sanat hayatı boyunca şiir, nesir ve resim olmak üzere birçok alanda çeşitli eserler meydana getirmiştir. Kendine özgü tarzı ve tavrıyla Cumhuriyet Dönemi Türk şiir ve resim sanatının orijinal şahsiyetlerinden biri olmuştur.

Bedri Rahmi’nin bütün şiirlerini bir araya topladığı *Dol Karabakır Dol* adlı şiir kitabının birinci baskısı 1974 yılında yayımlanmıştır. Şairin bu kitaptaki şiirleri sekiz başlıktan oluşmaktadır: Yaradana Mektuplar (1941), Karadut (1948), Tuz (1952), Üçü Birden (1953), Dördü Birden (1956), Merhaba Yeşil (1956), Bigüzel (1959), Karadut 69 (1969).

Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları tarafından ilk baskısı Mayıs 2003’te yapılan *Dol Karabakır Dol*, önceki basımlardan farklı bir şekilde yayımlanmıştır. Bu baskıda şairin şiirleri yine sekiz başlık altında toplanmış lakin bu başlıkların bazıları 1974’teki ilk baskıya göre

farklılık göstermektedir. 2003'ten sonra yayımlanan kitap şu başlıklardan oluşmaktadır:

Yaradana Mektuplar, Karadut, Tuz, Merhaba Yeşil, Bigüzel, Dol Karabakır Dol,

Yayımlanmamış Şiirleri, Fransızca, İngilizce ve Almancaya Çevrilmiş Şiirleri. Ayrıca kitaba

Bedri Rahmi'nin birçok resmi de eklenmiştir.

Bedri Rahmi şiirlerinde halk kültürünün unsurları olan masallardan, türkülerden, söylencelerden, deyişlerden, Anadolu'da kullanılan kalıplaşmış ifadelerden, darbı mesellerden ve tekerlemelerden yararlanarak şiiri okuyan kişilerin zihinlerinde güzel izlenimler bırakmıştır. Eyüboğlu şiirlerinde yaşama sevinci, insan ve doğa sevgisi, toplumsal sorunlar, Anadolu insanının çektiği sıkıntılar, acılar ve hüznler gibi konuları kendine has üslubuyla ustaca işlemiştir.

Şairin bütün şiirlerini topladığı *Dol Karabakır Dol* adlı şiir kitabında yer alan şiirleri şunlardır:

YARADANA MEKTUPLAR	KARADUT	TUZ
1 Birinci Mektup 41	Acımak 76	Güzel ile Faydalı
2 İkinci Mektup 42	Ebabil Kuşları 77	İnsan Kasidesi Yaradana Mektuplar'a Cevaptır
3 Üçüncü Mektup 43	Yar Yüreğin Yar 78	Büyük Şehir
4 Dördüncü Mektup Ben Senin Hayranınam 44	Sen Büyürken 79	Eren'e Mektup
5 Beşinci Mektup Kendimi Kendim Yaratsaydım 45	Hizmetçiler 80	Çil Çil
6 İstida 46	Devlete ve Millete Dair 81	Sakal Makal Yahut Aferin Oğlum Ahmet
7 İkinci İstida 47	Şehirdekilere Gazel 82	Bu Yolda Devam Et
8 Ölümüne Dair 48	Yeşil 83	Yollara Yollara
9 Ne Mümkün 49	Karınca Kaderince 84	Bir Porsiyon Dünya
10 Elhamdülillah 50	Param Parça 85	Pul Pul
11 Ölüler Dileniyor 51	Bahar ve Biz 86	Yazma Destanı
12 Can Eriği 52	Biz de 87	Türküler Dolusu
13 Can Kuşudur 53	Sarhoşum 88	Küçük Ressam
14 Bir Müşkümüz Var 54	Sabah 89	Çeşme
15 Açıl Toprak Açıl 55	Çıkmaz 90	Can İlahisi
16 Gözlerimin Bahçesinde 56	Miskin 91	Çürümek
17 Yıkansın Gözlerim Yıkansın 57	Erimek 92	Akıl ile Gözün Hikâyesi
18 Oğlum Mehmed'e Gökyüzünü Takdim Ederim 58	Meseledir 93	Cücüklü Soğan
19 Oğlum Mehmed'e Evlerimizi Takdim Ederim 59	Sevinsin 94	Minare ile Meneviş
20 Oğlum Mehmed'e Meyvelerimiz Takdim Ederim 60	Durulsana 95	Sevda Üstüne
21 Oğlum Mehmed'e Ağaçlarımızı Takdim Ederim 61	Susadım 96	Dolmuş
22 Sana Acımayı Öğreteceğim 62	Bir Gemi Vardı 97	Üçüncü Tekerek
23 Yalnızlık 63	Müjde 98	7 Tane Erik Ağacı
24 Aslımı Ararsan 64	Keklik Simalı	
		MERHABA YEŞİL
25 Oğlum Mehmed'e Büyük Şehirleri Takdim Ederim 65	Körolası 99	Merhaba Yeşil
26 Ve Bir Gün Akıl 66	Bir Yaz Geçti 100	Nen Var Canım Kardeşim Yahut Kırmayanın
27 Bahçeler Dolusu 67	Karadut 101	Yaaaa
28 Uyumak 68	Sitem 102	Gön
29 Kırk Odalı Konak 69	Talaslı 103	Biri İnsan Biri Allah
30 Beni de Götürün 70	Taze Taze 104	Karabiber
31 "Penceremin Önünde..." 71	Hüzün Geldi 105	447 Tırnak Numaralı Beyaz At
32 Hele Bir Başlasın 72	Gitti Gider 106	Bir Dilim Deniz
33 Kiraz Ayı Geliyor 73	Kara Sevda 107	Çakıl
34 Bir Şahit Aranıyor 74	Karadut 2 108	Denizli Destanı
35 Sıkı Tutunun Günahlarım 75	Tadım Benim 109	İstanbul Destanı
36 Bahar-ı Teranedar 76		
37 Dağlar ve Evler 77		
38 Yar Yüreğim Yar 78		
39 Geçti Gider 79		
40 Saadet 80		

	BİGÜZEL		DOL KARABAKIR DOL		YAYIMLANMAMIŞ ŞİİRLERİ
110	Üç Dil	152	Bir Tane Daha	191	Rakı Yeşili
111	Bigüzel	153	İstanbul Hatırası	192	Boğaz Köprüsü
112	Lorca'ya	154	Yıl Yetmiş Yaş Altmış Dol Karabakır Dol	193	Bir İki
113	Kul Köle	155	Turnel Köprüsü	194	Duranla Durmayan
114	Tuz	156	Karanlığım	195	Dostluğumuz
115	Körpe Gelin	157	Marifet	196	Ağaç Dili
116	Mor	158	İbikli Çentik	197	Tezgâh Başı
117	Deniz Türküsü	159	Yalnız	198	Geliyoruz
118	Soyun Piloğlu Piloğlu	160	Kâğıtsız-Kalemsiz	199	Ağaca Bak
119	Mavi Portakal	161	Lök	200	Elmanın Kabuğu
120	Petekkıran	162	Badem	201	Kusura Bakma
121	Taşlar	163	Elemtere Fiş	202	Ne Sulu Ne Susuz
122	Dişi Oğlu Dişi	164	Çitlenbik	203	Şahdamar
123	Ürgüp	165	Bodrum	204	Üzüm Yeşili
124	Kağrı	166	Men Dakka Dukka	205	Çıkar Çıkmaz
125	Gönen Yolarında	167	Uyku Kardeşim	206	Kımalı
126	Tezek	168	Bin Defa Pencere	207	Telgrafın Telleri
127	Âşık Veysel'den Selam	169	Van Gog	208	Nafile
128	Sabır ile Koruk	170	Her Kuşun Eti Yahut Misket Havası	209	Can Tükenir
129	Karadayı'ya Mektup	171	Mavi Gezi	210	Karanlığın Eti
130	Mürdüm	172	Nazdan Nazık	211	Saklambaç
131	Deli mi ne?	173	Hisap Lütfen	212	Yaşamak
132	New York Notları	174	Yetim Bahçe	213	Akıp
133	Karınca	175	Korkma	214	Bikalem
134	Arkadaş Dökümü		YAYIMLANMAMIŞ ŞİİRLERİ	215	Lorca'ya 2
135	Gitti Gidecek	176	Yakariş	216	Eşek Cenneti
136	Mezar Taşında	177	Bir Güvercin Uçuverdi	217	Jet Yetmiş
137	Tırnaklı	178	Başka Bir Güneşin Altında	218	Arkadaşın Var Mı Ondan Haber Ver Ondan Ötesi Kaç Para Eder
138	Bir Gün	179	Eyfel Destanı	219	Meme
139	Topraksı	180	Venedik Küçük Kuş	220	Toprak Adın Zikredelim Evvela
140	Mavi Tohum	181	Gel Vur	221	Şaşkın Reisten Aşkın Reise
141	Kâğıt Gemi	182	Şart	222	Evimiz Kurudu
142	Çizgi	183	Canım İstanbul		
143	Selam ile Haram	184	Yazmak		
144	Şipşak	185	Rahmi Toruna		
145	Mor Gelin	186	İri Şeftali		
146	Uzak Reis!	187	Merhaba		
147	Keçiyi Yardan	188	Yetişelim		
148	Kültürlü Kişi	189	Kimi		
149	Dikine Perdah	190	Ah!.. Sen...		
150	Zindanı Taştan Oyarlar				
151	Trabzon Deyince				

Bedri Rahmi'nin ilk şiir kitabı olan *Yaradana Mektuplar'da*, şair yaşamaktan duyduğu

zevki ve yaşama sevincini işlemiştir. Şair ilk şiirlerini bir ressam gözüyle oluşturmuş, tabiatı

ve insanları bu gözle anlatmıştır. Bu şiir kitabındaki tüm gelişmeler “Tanrı, doğa ve insan”

etrafında şekillendirilmiştir.

Eyüboğlu, *Dol Karabakır Dol* adlı şiir kitabında Anadolu’da yaşayan insanın şiirini ele almaktadır. Bu şiirler bütün sıkıntılara, çilelere, ezikliklere, açlıklara karşın bir sanat yaratıcısı olarak karşımıza çıkan insanların sesi olmuştur. Bu şiirler çeşitli halk deyimleri ve atasözleri ile beslenen bir yapıya sahiptir ve bu dil özellikleri bir yandan da okuyanları, bu insanların dünyasına alıp götürmektedir (Uyguner, Ocak 1975, s. 73; akt. Çelik, 1996, s. 59).

Bedri Rahmi, gezi ve deneme türünde eserler de kaleme almıştır. Nesir türünde yazdığı bu yazıları daha sonradan bir araya getirilerek; *Canım Anadolu* (1953), *Tezek* (1975), *Delifişek* (1975), *Resme Başlarken* (1977) isimli kitapları basılmıştır.

Eyüboğlu *Delifişek* isimli eserinde sanat meselelerine değinmiş, kendi sanat anlayışını ortaya koymuştur. Kitabın ilk baskısı 1975’te yapılmış ve kitap dört bölümden oluşmuştur. Bu bölümler:

- 1- Dil ve Edebiyat Üzerine,
- 2- Resim-Nakış ve Sanatçılar Üzerine,
- 3- Görüntü (Sinema ve Fotoğraf) Üzerine,
- 4- Çeşitlemeler, başlıklarından oluşur.

Yazarın *Canım Anadolu* adlı eseri 1953’te çıkmıştır. Bu eserdeki sekiz yazı sonradan olduğu gibi *Delifişek*’e aktarılmıştır.

Tezek, sanatçımızın 1953’te yayımlanan *Canım Anadolu* isimli eserinden alınan on beş yazı ile çeşitli dergi ve gazetelerde çıkan yirmi sekiz yazısından oluşan ve gezi türü niteliği taşıyan bir eserdir. Bedri Rahmi’nin bu eseri, kendisinin Anadolu’daki gezi izlenimlerinden oluşur. Anadolu’nun en önemli yakacağı olan ve bazı bölgelerde “kokaryakıt” diye de ifade edilen tezeğin hikâyesi, Eyüboğlu’nun bu eserinde alaycı bir anlatımla dile getirilir. Sanatçımıza göre tezek, ne kokaryakıt ne de bokalittir: “...tezek pisliğin ta kendisidir. Hani şu köylü bizim efendimiz deriz ya tezek de köylünün efendisidir... Bütün aydınlarımızın yüzüne sürülmüş bir karadır (Çelik, 1996, s. 60-61).

Resme Başlarken isimli eser sanatçımız öldükten sonra oğlu tarafından 1977 yılında basılmıştır. *Resme Başlarken*, Bedri Rahmi'nin resim sanatıyla ilgili düşünce ve öğretilerini içine alan bir eserdir. O, bu eserle “ressamlığı” bir zanaat, bir el hüneri olmanın dışında entelektüel bir çaba, bir düşünme, bir duyma ve anlatma yolu olduğunun âdeti ispatını yapmıştır (Erol, 1984, s. 146).

Nazmi Ziya, Burhan Toprak'ın, akademide müdürlük ve öğretmenlik yapan Nazmi Ziya için kitap hazırlatma isteği üzerine sanatçımız tarafından 1940 yılında kaleme alınan monografi türünde bir inceleme eseridir.

Kardeş Mektupları dört ayrı kişinin mektuplarını içine alan bir eserdir. Bu kişiler anne, baba ve iki kardeş yani; Lütfiye Hanım, Rahmi Bey, Sabahattin Eyüboğlu ve Bedri Rahmi Eyüboğlu'dur. Eserde geçen bütün mektuplar 17 Mart 1927 ile 15 Aralık 1961 yılları arasında yazılmıştır (Çelik, 1996, s. 64).

Yukule-le'ye Mektuplar 1941'de çıkacağı belirtilen kitap 1989 yılında Mehmet Hamdi Eyüboğlu tarafından yayımlanmıştır. “Yukule-le kimdir? İn midir? Cin midir? Yukule-le ne indir ne de cin. Herkes gibi bir ademoğludur... Çinli bir delikanlıdır. Ressamdır. Güzel Sanatlar Akademisi mezunudur. Fransa'ya ressamlığını ilerletmek üzere gelmiştir. Fransızca konuşabilmektedir. Bedri Rahmi'yi, bir resmini hediye edip arkasına Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun Çincesini yazacak kadar sevmiştir.” diyerek Mehmet Hamdi Eyüboğlu Yukule-le hakkında bilgi vermiştir (Eyüboğlu, 1989, s. 7-8).

Dost Dost adlı kitabı Bedri Rahmi'nin toplu yazılarının üçüncü cildidir. Bu kitapta Bedri Rahmi'nin güzel sanatlar, toplumsal sorunlar gibi çok çeşitli konularda kaleme aldığı ve 1938-1945 yılları arasında bazıları dergi ve gazetelerde yayımlanan, bazıları ise hiç yayımlanmayan deneme ve makaleleri yer almaktadır. Ayrıca kitaptaki yazılar kronolojik olarak sıralanmıştır.

Başlıca Yapıtları

Şiir Kitapları

Yaradana Mektuplar (1941)

Karadut (1948),

Tuz (1952),

Üçü Birden (1953),

Dördü Birden (1956)

Merhaba Yeşil (1956)

Bigüzel (1959)

Karadut 69 (1969),

Dol Karabakır Dol (1974) : Toplu şiirlerinden meydana gelmektedir.

Yaşadım (1977).

Gezi Yazısı, Deneme, Makale ve Mektupları

Canım Anadolu (1956): Eyüboğlu'nun çeşitli dergi ve gazetelerde yayınlanan yazılarından oluşmaktadır.

Delifışek (1975): Eyüboğlu'nun çeşitli dergi ve gazetelerde yayınlanan yazılarından oluşmaktadır.

Tezek (1975): Eyüboğlu'nun çeşitli dergi ve gazetelerde yayınlanan gezi türündeki yazılarından oluşmaktadır.

Resme Başlarken (1977): Eyüboğlu'nun Türk resim sanatının tarihiyle ilgili düşüncelerini konu edinen makalelerinden oluşmaktadır.

Kardeş Mektupları (1985): Bedri Rahmi'nin annesi Lütfiye Hanım, babası Rahmi Bey, kardeşi Sabahattin Eyüboğlu ile kendi arasında kaleme alınan mektuplardan oluşmaktadır.

Yukule-le'ye Mektuplar (1989) : Eyüboğlu'nun Çinli ressam Yukule-le'ye yazdığı mektuplardan oluşmaktadır.

Bedri Rahmi- Eren Eyüboğlu Aşk Mektupları (1932-1933) (1999): Mehmet Hamdi Eyüboğlu hazırlamıştır.

Bedri Rahmi- Eren Eyüboğlu Aşk Mektupları 2 (1933-1934) (2000): Mehmet Hamdi Eyüboğlu hazırlamıştır.

Bedri Rahmi- Eren Eyüboğlu Aşk Mektupları 3 (1934-1936) (2001): Mehmet Hamdi Eyüboğlu hazırlamıştır.

Bedri Rahmi- Eren Eyüboğlu Aşk Mektupları 4 (1937-1950) (2006): Mehmet Hamdi Eyüboğlu hazırlamıştır.

Gece Yarısı (1932-1936) (2002): Eyüboğlu'nun çeşitli dergi ve gazetelerde yayınlanan yazılarından oluşmaktadır.

Kiraz Ayı (1936-1938) (2003): Eyüboğlu'nun çeşitli dergi ve gazetelerde yayınlanan yazılarından oluşmaktadır.

Dost Dost (1938-1945) (2004): Eyüboğlu'nun çeşitli dergi ve gazetelerde yayınlanan yazılarından oluşmaktadır.

İnsan Kokusu (1945-1952) (2005): Eyüboğlu'nun çeşitli dergi ve gazetelerde yayınlanan yazılarından oluşmaktadır.

Sabır ile Koruk (1952-1953) (2008): Eyüboğlu'nun çeşitli dergi ve gazetelerde yayınlanan yazılarından oluşmaktadır.

Pembe Vinç-Toplu Eserleri (1953-1954) (2008): Eyüboğlu'nun çeşitli dergi ve gazetelerde yayınlanan yazılarından oluşmaktadır.

Bir Tutam Mavi-Toplu Eserleri (1954-1955) (2009): Eyüboğlu'nun çeşitli dergi ve gazetelerde yayınlanan yazılarından oluşmaktadır.

2.2.4. Değer nedir? İlk defa Znaniecki tarafından sosyal bilimlere kazandırılan değer kavramı, Latince *kıymetli olmak* veya *güçlü olmak* anlamlarına gelen *valere* kökünden türetilmiştir (Şen, 2008, s. 764). Türkçede ise değer kelimesi “*karşılık olma*”yı dile getiren “*değmek*” kökünden türetilmiştir, bu anlamda “*bir şeye biçilen karşılık*”tır. Bundan ötürü de karşıladığı ihtiyaca göre değişen bir nitelik anlamını içermektedir (Hançerlioğlu, 2005, s. 275).

Değer disiplinler arası bir kavramdır. Sosyoloji, psikoloji, antropoloji, felsefe, eğitim, ahlak, din, matematik iktisat ve tarih gibi birçok bilim dalları değer kavramını çeşitli yönleriyle ele almış ve incelemiştir. Bu nedenle bu kavramla ilgili farklı tanımlamalar yapılmıştır.

Türk Dil Kurumu (2015) değeri “Bir şeyin önemini belirlemeye yarayan soyut ölçü, bir şeyin değdiği karşılık, kıymet, üstün nitelik, meziyet, bir ulusun sahip olduğu sosyal, kültürel, ekonomik ve bilimsel değerlerini kapsayan maddi ve manevi öğelerin bütünü” olarak tanımlamıştır.

Güngör’e (2010) göre değer, bir şeyin arzu edilebilir veya edilemez olduğu hakkındaki inançtır.

Kaymakcan & Meydan’a (2014) göre değer; kişinin davranış, duygu ve düşüncelerini yönlendiren güzellik, kıymet ve iyilik standartlarıdır.

Yaman’a (2012) göre değer; insanların herhangi bir durum, olay, varlık ve kişi karşısında ortaya koyduğu duyarlılıktır.

Kumbasar’a (2011) göre değer; yaşamı etkileyen, yaşamda önem verilen düşüncelerdir.

Değer; arzu edilen, arzu edilebilen şey, olaylarla ilgili insan tavrı, olgular ve nesneler hakkında ihtiyaç ve ideallere göre verilen yargıdır (Bolay, 1997, s. 93).

Değer kavramıyla ilgili bilim insanlarının tanımlamalarına ve açıklamalarına baktığımızda çoğunlukla değerlerin insanlar arası ilişkilerde düzenleyici bir etkiye sahip olduğu belirtilmiştir. Değerler bu yönüyle insanların birbirleriyle olan ilişkilerine yön vermekte, onların düşünme biçimini ve davranışlarını etkilemektedir. Böylelikle değerler, toplumda bireylerin bir arada yaşamalarına imkân sağlamakta, sosyal hayatı düzenlemekte, bireylerin doğruyu ve yanlış ayırt edebilmesine yardımcı olarak insanların birbirleriyle sağlıklı ilişkiler kurabilmesine ve bireyler arası olumlu bağlılığın artmasına katkı sağlamaktadır.

Haralambos (1987), değerlerin toplum hayatının düzene konulması ve toplum sağlığı açısından hayati derecede önemli roller üstlendiğini ve değerlerin olmadığı toplumlarda kaos, karmaşa ve düzensizliğin kaçınılmaz olduğunu ifade etmiştir (*akt. Turan & Ulusoy, 2016, s. 4*)

Alyılmaz ve Alyılmaz (2014), değerlerin toplumların oluşumunda ne kadar etkili bir yapıya sahip olduğunu şöyle dile getirmişlerdir: Toplumların oluşumunda ve birlikteliklerinde ortak değerlerin rolü büyüktür. Ortak değerler, ortak yaşayış ve inanın, amaç ve ihtiyaçların ürünüdür.

Şahin (2018) değerlerin; tüm insanları ilgilendirmesi yönüyle evrensel; insanların yaşayışları, tarihleri, gelenek ve göreneklerinin etkisiyle toplumdan topluma değişiklik göstermesi yönüyle de ulusal nitelikte olabileceğini söyler.

Schwartz (2006) dünya çapında bir çalışma yürütmüş ve bu çalışmanın sonucunda bütün toplumlarda ortak bir yere sahip olan on evrensel değer belirlemiştir. Bu belirlediği değerleri de önem sırasına göre dostluk, evrensellik, bağımsızlık, güvenlik, rahatlık, zevk, başarı, değişme, cesaret ve aile olarak sıralamıştır (*akt. Güneş, 2016, s. 4*).

Bu tanımlardan ve açıklamalardan hareketle değerler; toplumun yapı taşı olan bireyleri, bireysel ve toplumsal yaşamlarında kontrol eden, onlara neyin iyi neyin kötü olduğu

hakkında bilgi veren, insanların davranışlarını şekillendiren, belirleyen ve yol gösteren ilkelerdir diyebiliriz.

2.2.5. Değerlerin sınıflandırılması. Değerler birçok araştırmacı tarafından farklı şekilde sınıflandırılmıştır. Değerlerin toplumsal ve bilimsel gelişmeler çerçevesinde sınıflandırılması hâlen devam etmektedir.

Akla ilk gelen değer sınıflandırması; amaç değerler, araç değerler, millî/ulusal değerler, evrensel değerler, dinî değerler, maddi ve manevi değerlerdir. Aslında hangi grupta, sınıflandırma yapılsa yapılsın değerler; insanların daha iyi, daha düzgün, daha mutlu ve huzurlu bir hayat sürebilmelerini sağlamak içi vardır. Bu nedenle değer eğitiminde, insani değerleri arayış ve insani olmayan tutum ve davranışlardan vazgeçirme çabası vardır (Ulusoy, 2019, s. 78).

Eduard Spranger *Lebensformen* adlı kitabında insanlarda var olan estetik, ekonomik, siyasi, sosyal dinî ve teorik olmak üzere altı temel değerden bahsetmiştir (Klassen, Pomeroy ve Hartman, 2009; 2; akt. Ulusoy, 2019, s. 84).

Fernandes (1999) bir çalışmada değerleri; etik değerler, organik değerler, dinlenme ile ilgili değerler, ekonomik değerler, politik değerler, bireysel değerler, entelektüel değerler ve manevî değerler olmak üzere sekiz başlık altında ele almıştır.

Ülkemizde de değerlerin sınıflandırılmasına yönelik farklı çalışmalar yapılmıştır. Bu sınıflandırmalardan bazıları şu şekildedir:

Aydın (2003) değerleri geleneksel, modern ve dinî değerler olarak üçe ayırmıştır.

Acat ve Aslan (2012) değerleri muhafazakâr-geleneksel değerler, ulusal-millî değerler, öze dönük-kişisel değerler, sosyal-toplumsal değerler, bilimsel-yenilikçi değerler olmak üzere beş başlıkta ele almıştır.

Güngör (1998) estetik, teorik / ilmi, iktisadi, siyasi, sosyal ve dinî değerlere ahlaki değerleri de ekleyerek değerleri yedi grupta sınıflandırmıştır.

Tezcan (1974) değerleri “erkeklik değeri, kadınlık değeri, analık değeri, namus değeri, akrabalık değeri, komşuluk değeri, hemşerilik değeri, temizlik-pislik değeri, eğitsel değerler, ekonomik değerler, dinsel değerler, siyasal değerler, ailesel değerler” olarak on üç başlıkta ele almıştır.

Yukarıdaki değer sınıflandırmaları tetkik edildiğinde araştırmacıların tek değer sınıflandırması üzerinde bir fikir birliğine varamadığı, her araştırmacının kendi değer tasniflerini oluşturduğu gözlemlenmektedir. Bu durumun değerlerin kişiden kişiye, toplumdan topluma değişmesinden kaynaklandığı söylenilebilir.

2.2.6. Değerler eğitimi ve önemi. Değerler öğretilbilir ve öğrenilebilen olgulardır. İnsanlar değerleri öğrenmiş olarak dünyaya gelmez, yani insanlar hangi davranışın nerede, ne zaman ve nasıl yapılacağına dair bilgileri doğuştan öğrenerek getirmez. Değerlerin farklı toplumlarda farklı biçimler alması ve toplumdan topluma farklı şekilde yorumlanması, değerlerin sonradan öğrenilmiş bir davranış biçimi olduğunun kanıtıdır. Bundan dolayı değerler bir eğitim işidir, insanlara eğitim yoluyla kazandırılır. Bu eğitim sadece okullarda öğretilen derslerde verilmez. Hayatın her anında bireyler yaşadığı olaylardan çıkardığı sonuçlarla veya farklı şekillerde değerleri öğrenebilmektedir. Bu nedenle toplumdaki tüm bireyler değer eğitiminin bir parçası olmaktadır (Zengin, 2017, s. 437).

İnsanlar değerleri ilk olarak aile ortamında kazanmaktadır. Birey çocukluk yıllarından itibaren ilk olarak ailesinde, sonrasında yaşadığı çevrede sevgi, saygı, iyilik, merhamet, yardımlaşma, cömert olma vb. değerleri öğrenmektedir. Sonradan bu kavramları hayatında tatbik ederek değerleri yaşantısının bir parçası hâline getirmektedir. Böylelikle birey çocukluk yıllarından itibaren öğrendiği bu değerleri içselleştirerek kendini değiştirmekte sonradan içinde yaşadığı toplumu değiştirmeye başlamaktadır (Biberici, 2010, s. 120).

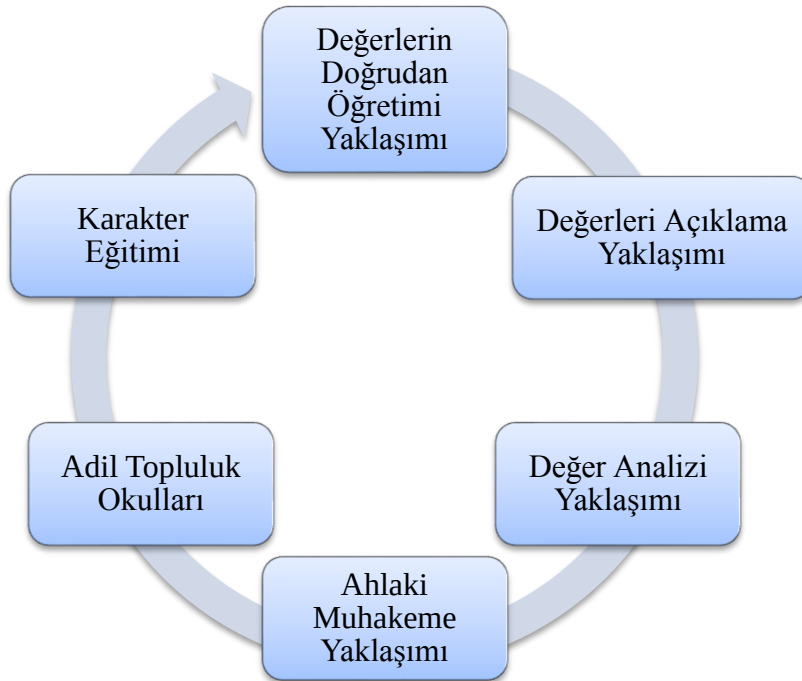
Eğitimde bireylere sadece teorik bilgi ve beceri kazandırılmaz. Bunlarla birlikte bireylere evrensel ve ulusal değerler de kazandırılır. Böylelikle topluma iyi yetişmiş, bilgili,

donanımlı, birtakım değerleri benimseyerek onlara sahip çıkan bireyler kazandırılmış olur (Bahçe, 2010, s. 1).

Tarih boyunca tüm toplumlar kendi kültürlerini, yaşam biçimlerini, değerlerini gelecek nesillere aktarmak istemiştir. Bir toplumun “muasır medeniyetler” seviyesini yakalayabilmesi için üstün vasıflarla donanmış ahlâkî değerlere sahip gençler yetiştirmesi gerekmektedir. Bu nedenle bir ülkenin geleceğinin sağlam ve istenilen seviyede olabilmesinin temel şartı millî değerlerle yetiştirilmiş bireylere bağlıdır.

Bir toplumda değerler sarsılır, kaybolur ve önemini yitirirse o toplumdaki çocukların ve gençlerin sağlam bir karakter ve bütünleştirilmiş bir kişilik geliştirmeleri çok zordur. Çünkü değerler, davranışlarımıza yön veren ilkeler bütünüdür.

2.2.7. Değerler eğitiminde yaklaşımlar. Değerlerin bireylere ve toplumlara kazandırılmasında araştırmacılar farklı yaklaşımlar geliştirmişlerdir. Değerlerin kazandırılmasında en yaygın olarak kullanılan yaklaşım ise şu şekildedir:

Şekil 1.

Değer Eğitimi Yaklaşımları

Değerlerin doğrudan öğretimi yaklaşımı, değerlerin doğrudan gelecek nesle anlatılmasını, aktarılmasını içeren en geleneksel ve en çok kullanılan yaklaşımdır (Ersoy & Ünüvar, 2019; s. 89).

Akbaş'a (2008) göre *değerleri açıklama yaklaşımı*, bireyin, kendi duygu, inanç, öncelik ve değerlerinin farkında olmasını, güçlü ve zayıf yönlerini bilmesini ve yaşam onuruna sahip olmasını kapsar.

Değer analizi yaklaşımı, rasyonel düşünme ve akıl yürütmeyi vurgulamaktadır. Analiz yaklaşımının amacı, öğrencilerin değerlerle ilgili konularda ya da sorunlarda mantıklı düşünme ve bilimsel araştırma yöntemlerini kullanarak sorunları çözmelerine yardımcı olmaktır (Ersoy & Ünüvar, 2019; s. 98).

Ahlaki muhakeme yaklaşımı, Lawrence Kohlberg (1958) tarafından geliştirilen bir kuramdır. Doğanay (2009) bu yaklaşımda, öğretmenin öğrencilere doğrudan ne yapmaları veya nasıl davranmaları gerektiğini telkin etmediğini öğrencilerin bilimsel süreçleri kullanarak kendi kendilerine karar vererek değer kazanmaları gerektiğini ifade eder. Kısaca bu yaklaşımda öğrencilerin kendi kendilerine karar ve değerlendirerek kendi kendilerine karar vermeleri sağlanarak değer kazandırılmaya çalışılır.

Battistich (2010) *adil topluluk okulları yaklaşımının* değerlerin ahlaki ikilemlerinden yararlanarak tartışma yöntemi ile kazandırılmasının yetersiz olduğu belirtilerek, öğrencilerin ahlaki gelişimlerini desteklemek ve demokratik tutum oluşturmak amacıyla Kohlberg ve meslektaşları tarafından (1970) kurulduğunu ifade etmiştir.

Karakter eğitimi yaklaşımı, Lickona (1991) tarafından ortaya atılmış bir kuramdır. Lickona'ya (1991) göre karakter eğitimi, erdemli birey ve toplum oluşturmak için yapılan çabalardır.

Geçmişten günümüze tüm toplumlar kendi değerlerini bireylere aktarmak için büyük bir çaba göstermişlerdir. Bu değer aktarımı, yukarıda da bahsedildiği üzere farklı şekillerde olabilmektedir. Özellikle eğitimcilerin değer eğitimi yaklaşımlarını öğrenmeleri, hangi yaklaşımın nerede, nasıl kullanılması gerektiğini bilmeleri değerlerin bireylere aktarımında büyük kolaylıklar sağlayacaktır.

2.2.8. Türkçe dersi öğretim programları ve değerler eğitimi. Öğretim

programlarına baktığımızda Türkçe dersinin bütün sınıf kademelerinde her zaman zorunlu ders olarak okutulduğu ve Türkçenin diğer derslere göre en fazla ders saatine sahip olduğu görülmektedir. Dilimizi, millî kültürümüzü ve diğer kültürleri edebî metinler aracılığıyla en iyi öğrenebileceğimiz bir ders olan Türkçe dersleri, hem ders saatlerinin fazla olması hem de içeriğinin bu derece geniş olması itibarıyla öğrencilere evrensel ve ulusal değerlerin kazandırılmasında çok etkili olabilecek bir konumdadır.

Türkçe dersinin değer aktarımı ve öğretimi konusundaki görevi 1981 İlköğretim Okulları Türkçe Eğitim Programı'nda şu şekilde ifade edilmiştir:

Ulusal kültürümüzün yeni kuşaklara aktarılması, ortak bir kültür yoluyla kuşaklar arasında bağlılık kurulmasının sağlanması, millî eğitimimizin temel görevleri arasındadır. Okulda bu görevin yerine getirilmesinde en büyük ağırlık ve sorumluluk Türkçe derslerine düşmektedir. Çünkü ulusal kültürümüzün en canlı, en birleştirici, millî şuuru en iyi biçimde yaratıcı, ulusal ve yurt sevgisini besleyip güçlendirici örnekleri, Türkçe yazılmış sanat eserleridir ve çocuk, bu eserlerin ilk örnekleri ile Türkçe derslerinde karşılaşacaktır (MEB, 1981, s. 4).

2005 Türkçe Dersi Öğretim Programında değerlerle ilgili şu ifadelere yer verilmiştir:

“Türkçe Dersi Öğretim Programı'nın amacı, Türkçeyi doğru, etkili ve güzel kullanan, eleştirel ve yaratıcı düşünebilen, bilgiyi kullanabilen, üretebilen, girişimci, kişisel ve sosyal değerlere önem veren bireyler yetiştirmek” şeklinde ifade edilmiştir.

2015 Türkçe Dersi (1-8. Sınıflar) Öğretim Programı'nın, "Programın Temel Yaklaşımı" başlığı altında değerler eğitimiyle ilgili şu ifadeler yer verilmiştir:

Türkçe Dersi Öğretim Programı ile basılı ve elektronik ortamlarda dinlediklerini ve okuduklarını anlayan, kendilerini yazılı ve sözlü olarak ifade eden; eleştirel, yansıtıcı ve yaratıcı düşünen, millî, manevi ve evrensel değerlere duyarlı bireyler yetiştirilmesi amaçlanmıştır (MEB, 2015, s. 4).

2015 Türkçe Dersi (1-8. Sınıflar) Öğretim Programı'nın, "Programın Genel Amacı" başlığı altında millî ve evrensel değerlere şu şekilde vurgu yapılmıştır:

Madde 12: "Millî, manevi, ahlaki, tarihî, kültürel, sosyal, estetik ve sanatsal değerlere önem vermelerini sağlamak; millî duygu ve düşüncelerini güçlendirmek,"

Madde 13: "Türk ve dünya kültür ve sanatına ait eserler aracılığıyla millî ve evrensel değerleri tanımlarını sağlamaktır (MEB, 2015, s. 5).

2017 İlkokul ve Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programı, değerler bakımından, kendinden önceki Türkçe öğretim programlarından farklılık göstermektedir. Daha önceki Türkçe dersi öğretim programlarında değerler örtük bir biçimde yer alırken ve değerlerden kastedilen şeyin ne olduğu tam olarak belirtilmemişken 2017 Türkçe dersi öğretim programında değerler için ayrı bir başlık açılmış ve öğrenciye kazandırılmak istenilen değerlerin ne olduğu "Temalar ve Konu Önerileri" altında belirtilmiştir. Bu nedenle *2017 İlkokul ve Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programı*, değerlerin öğrencilere Türkçe derslerinde belirlenen temalardan hareketle kazandırılması gerektiği düşüncesine vurgu yaptığı için bir milat niteliği taşımaktadır.

2019 İlkokul ve Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda "Değerlerimiz" başlığı oluşturulmuş ve bu başlık altında şu ifadeler yer verilmiştir:

Değerlerimiz öğretim programlarının perspektifini oluşturan ilkeler toplamıdır.

Kökleri geleneklerimiz ve dünümüz içinde, gövdesi ve dalları bu köklerden

beslenerek bugünüme ve yarınlarımıza uzanmaktadır. Temel insani özelliklerimizi oluşturan değerlerimiz, hayatımızın rutin akışında ve karşılaştığımız sorunlarla başa çıkmada eyleme geçmemizi sağlayan kudretin ve gücün kaynağıdır (MEB, 2019, s. 3).

Bir toplumun geleceği değerlerini benimsemiş ve bu değerleri sahip olduğu yetkinliklerle hayatında tatbik eden üstün meziyetli bireylere bağlıdır. Bundan dolayı toplumların hayatında eğitim sistemi çok önemli bir yapıya sahiptir. Eğitim sistemi sadece akademik açıdan başarılı, belirlenmiş bazı bilgi, beceri ve davranışları kazandıran bir yapı değildir. Temel değerleri benimsemiş bireyler yetiştirmek asli görevidir. Eğitim sisteminde değerler bireylere öğretim programlarıyla kazandırılmaya çalışılır. Ancak öğretim programlarında değerlerimiz, ayrı bir program, ünite, konu vb. olarak görülmemiştir. Bilakis bütün eğitim sürecinin nihai gayesi ve ruhu olan değerlerimiz, öğretim programlarının her birinde yer almıştır. Öğretim programlarında yer alan “kök değerler” şunlardır: adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik (MEB, 2019, s. 7).

2.2.9. Değerler eğitiminde Türkçe dersinin yeri ve önemi. Türkçe dersleri öğrencilerin etkili, doğru ve güzel okumasını/yazmasını, konuşmasını; etkili dinlemesini; dil bilgisi kurallarını en doğru şekilde kavramasını ve uygulamasını sağlamak gibi amaçlara sahiptir. Bu amaçların yanında Türkçe dersleri bireylere millî, ahlaki ve evrensel değerlerin kazandırılması hususunda da çok önemli bir yere sahiptir. Türkçe derslerinde dil becerilerini ve değerler eğitimini öğrencilere kazandırmak için kullanılan en uygun materyal ise metinlerdir. Bu nedenle genellikle Türkçe derslerinde metinden hareketle öğretim yoluna gidilmektedir.

Sallabaş (2012) Türkçe öğretiminin çoğunlukla metinler aracılığıyla yapıldığını bu nedenle Türkçe öğretiminin en önemli aracı olan metinlerin öğretimsel amaçlara uygun olarak seçilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Sözlerinin devamında ise özellikle hikâye edici

metinlerin; tutum, değer ve davranışları öğrencilere kazandırmada oldukça uygun bir yapıya sahip olduğunu belirtmiştir.

Karatay (2007) çocukların okuyacağı metinlerin değer aktarımı açısından bireylerin ve toplumun ihtiyaçlarını karşılaması gerektiğini söyler. Ayrıca metinlerin bireyin kendisiyle barışık ve çevresiyle uyumlu bir yaşam sürmesine yardımcı olmasını ister.

Kırmızı (2014) Türkçe derslerinde işlenen metinlerin ve temaların öğrencilere yerel ve evrensel değerleri aktarmada etkin rol oynadığını söyler. Sözlerinin devamında öğrencinin seviyesine uygun bir şekilde hazırlanan destan, efsane, şiir, mani, ağıt, masal, atasözü gibi toplumun kültürel mirasına örnek teşkil edecek edebî türler aracılığıyla değerlerin öğrencilere kazandırılmasını böylelikle kültürel bilincin oluşturulmasını ister.

Ancak günümüzde Türkçe ders kitaplarındaki metinlere baktığımızda, metinlerin değer aktarımı açısından istenilen düzeyde olmadığı metin seçimi yapılırken de gerekli özen ve hassasiyetin gösterilmediği birçok eğitim bilimci tarafından vurgulanmaktadır. Alyılmaz (2010) Türkçe öğretiminin sorunlarını ele aldığı bir çalışmada ders kitaplarında yer alan metinlerin; gerek evrensel değerleri, kişiliğin oluşmasında önemli bir yeri olan millî bilinci ve coşkuyu, yargılama gücünü, imgeler gücünü gerekse dil yetkinliğini, ana dilin zenginliğini ve olanaklarını yansıtmaları bakımından yetersiz bir içerik arz ettiğini ifade etmiştir.

Yukarıda belirtilen düşüncelerden hareketle edebî metinlerin öğrencilere dili öğretmede, dil becerilerini kazandırmada ve millî, ahlaki, sosyal ve evrensel değerleri aktarma hususunda çok önemli bir yere sahip olduğu görülmektedir. Bu nedenle Türkçe derslerinde yer verilen metinlerin hem sanatsal hem de eğitsel manada mükemmel bir yapıya sahip olması gerekmektedir.

Türkçe ders kitaplarında yer alacak metinlerin özenle seçilmesine dair husus MEB tarafından da 2019 yılında yayınlanan İlkokul ve Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda "Ders Kitaplarına Alınacak Metinlerin Nitelikleri" başlığı altında on dört

madde halinde açıkça belirtilmiştir. Türkçe derslerine metin seçimi yapılırken bu maddeler göz önünde bulundurulmalıdır. Böylelikle bu nitelikli metinler sayesinde öğrenciler kendilerini dilsel, eğitsel, kültürel ve estetik yönden oldukça geliştirmiş olacaklardır.

3. Bölüm

Yöntem

Bu bölümün alt başlıklarında araştırmanın modeli, veri kaynağı, veri toplama tekniği ve verilerin toplanması, verilerin analizi ve yorumlanması ile ilgili açıklamalara yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun şiirlerindeki değer ifadelerinin incelenmesini amaçlayan bu araştırma, betimleyici bir araştırmadır. Betimleyici araştırmalar genellikle bireylerin veya bir durumun geçmişteki ya da şimdiki durumunun ne olduğunu özetlemek için kullanılan; ne, nerede ve nasıl sorularına cevap aranan, deneysel olmayan araştırma yaklaşımıdır (Mcmillan ve Schumacher, 2010).

Betimsel tarama modelinin kullanıldığı bu çalışmada Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun *Dol Karabakır Dol* adlı şiir kitabı araştırmacı tarafından listelenen 33 farklı değer bağlamında incelenerek nitel bir çalışma ortaya konmuştur.

“Tarama modelleri, geçmişte var olan ya da hâlen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır” (Karasar, 2011, s. 77).

3.2. Veri Kaynağı

Araştırmada Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun şiirlerindeki değer ifadelerinin tespit edilmesi aşamasında şairin *Yaradana Mektuplar*, *Karadut*, *Tuz*, *Merhaba Yeşil*, *Bigüzel*, *Dol Karabakır Dol* ve *Yayımlanmamış Şiirleri* bölümlerinden oluşan, tüm şiirlerinin toplandığı *Dol Karabakır Dol* adlı kitabı incelenmiştir. Bu kitabın ilk basımı Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları tarafından 2003 yılında yapılmıştır. İncelenen eser ise 2017 yılında yayınlanan 18. basımıdır.

3.3. Veri Toplama Tekniği ve Verilerin Toplanması

Betimleyici bir çalışma olarak tasarlanan bu araştırmada veriler doküman analizi tekniği ile toplanmıştır. “Etimolojisine bakıldığında, çok eski tarihlerden beri Fransızca ve Latince’de ‘öğretme, kanıt, gösterme, belge’ gibi anlamlarda kullanılan doküman (document) sözcüğünün Türkçedeki karşılığı genellikle ‘belge’ ya da ‘doküman’ olarak geçmekte; yöneme ilişkin açıklamalarda ‘belgesel tarama / gözlem’, ‘doküman incelemesi / analizi’ gibi isimlerle yer almaktadır” (Nevra Seggie ve Bayyurt, 2015, s. 283).

Wach’a (2013) göre doküman analizi, yazılı belgelerin içeriğini titizlikle ve sistematik olarak analiz etmek için kullanılan bir nitel araştırma yöntemidir (*akt. Kırıl, 2020, s. 173*). Yıldırım ve Şimşek’e (2011) göre doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu ve olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar. Dokümanlar, gözlem ve görüşme yapmaya gerek kalmadan bilgiye ulaşmayı mümkün kılan büyük bir kolaylık olarak nitel araştırmalarda mutlaka dikkate alınması gereken kaynaklar olarak görülmektedir.

Toplumun kültürünü oluşturan inançlar, fikirler ve normların her birini oluşturan değerler, en kapsamlı hâliyle altı maddede ele alınabilir:

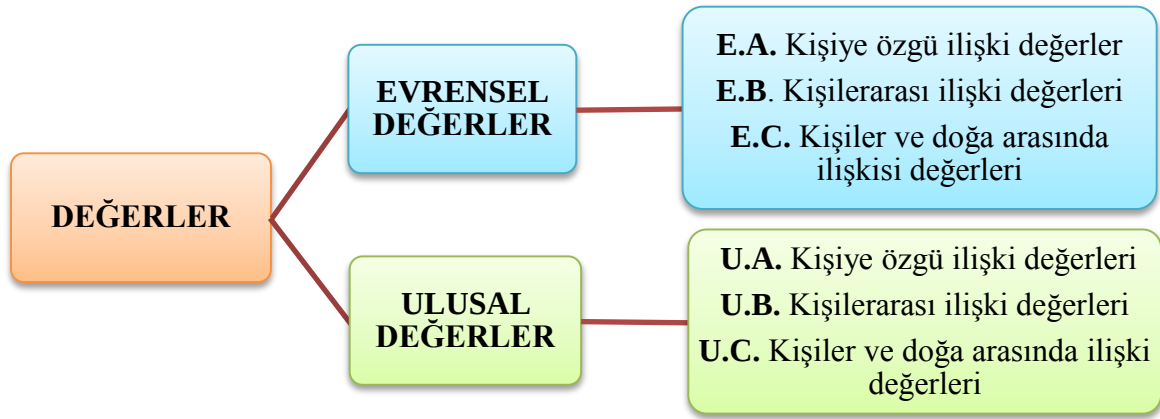
1. İnsana özgü değerler
2. İnsan-insan ilişkisi değerleri
3. İnsan-toplum ilişkisi değerleri
4. Toplum-insan ilişkisi değerleri
5. Toplum-toplum ilişkisi değerleri
6. İnsan-doğa ilişkisi değerleri (Şahin, 2018, s. 89).

Yukarıdaki grupları daha anlaşılır kılmak için bu gruplar genel hatlarıyla tekrar üç ana grupta şöyle oluşturulmuştur:

1. Kişiye özgü ilişki değerleri,
2. Kişilerarası ilişki değerleri,

3. Kişiler ve doğa ilişkisi değerleri.

Araştırmada, araştırmacı tarafından belirlenen 33 farklı değer başlığı; ilk etapta evrensel ve ulusal değerler olmak üzere ikiye ayrılmış, ardından her bir grup kendi içerisinde -yukarıda bahsedilen- üç ana kategoride incelenmiştir. Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun bütün şiirlerinin toplandığı *Dol Karabakır Dol* adlı eserinden elde edilen değerler, bu gruplar altında ayrı ayrı örneklendirilmiştir.

Şekil 2.

Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun şiirlerindeki değerler

Şekil 3.

Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun şiirlerindeki evrensel değerler

Şekil 4.

Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun şiirlerindeki ulusal değerler

Bu çalışmada araştırmacı tarafından 2019 Türkçe Dersi Öğretim Programı ve 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda yer alan değerlerden yola çıkılarak oluşturulan 33 farklı değer, Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun tüm şiirlerinin toplandığı *Dol Karabakır Dol* adlı şiir kitabında tespit edilmeye çalışılmıştır.

3.4. Verilerin Analizi

Araştırma kapsamında verilerin analizinde betimsel analizden yararlanılmıştır.

“Betimsel analizde; elde edilen veriler, daha önceden belirlenen temalara göre özetlenir ve yorumlanır. Veriler, araştırma sorularının ortaya koyduğu temalara göre düzenlenebileceği gibi, görüşme ve gözlem süreçlerinde kullanılan sorular ya da boyutlar dikkate alınarak da sunulabilir” (Yıldırım ve Şimşek, 2011, s. 224). Betimsel analizde özetlenen ve yorumlanan veriler, içerik analizinde daha derin bir işleme tabi tutulur ve betimsel bir yaklaşımla fark edilmeyen kavram ve temalar bu analiz sonucu keşfedilebilir (Yıldırım ve Şimşek, 2011, s. 227). Bu doğrultuda, önceden araştırmacı tarafından listelenen 33 farklı değer bağlamında incelenen *Dol Karabakır Dol* adlı eserde tespit edilen değerlerin; eserin hangi bölümünde yer aldığı, bu bölümlerdeki frekanslarının, yüzde ifadelerinin belirtilmesinde ve elde edilen tüm bu verilerin tartışma kısmında yorumlanmasında betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır.

Bu araştırmada araştırmacı tarafından listelenen değerlerden hareketle Bedri Rahmi'nin 222 şiiri incelenmiştir. Şiirlerde araştırmacı tarafından önceden belirlenen değerlere yer verilip verilmediği, verildiyse o değer hangi geçiş sıklığına sahip olduğu ile ilgili bilgiler oluşturulan tablolarda gösterilmiştir. Araştırmada verilerin sunumu yapılırken frekans ve yüzde ifadelerinden yararlanılmıştır.

4. Bölüm

Bulgular

4.1. Bedri Rahmi Eyüboğlu’nun Şiirlerinde Tespit Edilen Değerler

4.1.1. Bedri Rahmi Eyüboğlu’nun şiirlerinde tespit edilen evrensel değerler

4.1.1.1. Kişiyi özgü ilişki değerleri

4.1.1.1.1. *Aklı kullanma/ akılcılık değeri.* Türkçe Sözlükte akıl “düşünme, anlama ve kavrama gücü, us” (TDK, 1998, s. 55) olarak açıklanmıştır. Akılcılık ise “Akla dayanan, doğruluğun ölçütünü duyularda değil, düşünmede ve tümünden gelimli çıkarmalarda bulan öğretilerin genel adı, usçuluk, akliye, rasyonalizm” (TDK, 1998, s. 58) olarak tanımlanmıştır.

İnsanı diğer varlıklardan ayıran en temel özellik insanın aklını kullanarak, düşünerek hareket etmesidir. Akıl sayesinde insanlar kendilerini, başkalarını tanımakta, çevresinde gözlemlediği olayları sorgulamakta ve bunlar üzerinde yorum yapmaktadır. Yine akıl sayesinde insanlar; doğruyu yanlıştan, iyi kötüden, gerçeği yalandan ayırt edebilmekte, insanlık adına faydalı işler yapabilmekte ve üretebilmektedir. Bu nedenle insanlar hayatta aklın kendileri için ne derece öneme sahip olduğunu bilmeli ve hayatı boyunca aklını kullanarak hareket etmelidir.

Bedri Rahmi’nin şiirlerinde az da olsa aklı kullanma/ akılcılık değeri işlenmiştir. Aşağıda Bedri Rahmi’nin şiirlerinde yer alan aklı kullanma/ akılcılık değerine yönelik bazı örnek metinlere yer verilmiştir:

Bedri Rahmi “Ve Bir Gün Aklın” adlı şiirinde oğlu Mehmet’e yaşamı boyunca aklını kullanarak, canının değerini bilerek hareket etmesini öğütlemektedir:

Ve bir gün aklın

Kocaman bir çiçek gibi açılır açılmaz

Sana ölümden korkmayı öğreteceğim

Canını hiçbir pazarda satmamayı

Onu incitmeden

Kırıp dökmeden

Bir zerresini ziyan etmeden yepyeni

Götürüp Allah'ına teslim etmeyi öğreteceğim (Eyüboğlu, 2017, s. 37).

Bedri Rahmi “Akıl ile Gözün Hikâyesi” adlı şiirinde gözlerini bir şahin gibi

Salıpazarı’ndaki apartmanın 4. Katından uçurur Kanlıca’daki beyaz bir evin üstüne kondurur.

Ve gözlerine gördüklerini, olup bitenleri anlatmasını ister. Lakin gözlerinin anlattıklarını akıyla anlayamaz. Çünkü gözler halk hikâyelerinde olduğu gibi gerçeküstü kavramlara yer verir.

Olap bitenleri seçmek

Gözlerime değil aklıma düştü

Çağırdım gözlerimi yuvalarına

Anlatın dedim neler gördünüz beyaz evin içinde neler? (Eyüboğlu, 2017, s. 204).

Bedri Rahmi “Körpe Gelin” adlı şiirinde 13 yaşında çocuk sahibi olan bir gelinin çektiği dramı, aklın ve bilimin ışığında hareket edilmemesinden kaynaklanan sıkıntıları çarpıcı bir şekilde mısralara dökmüştür:

...

Bakmış ki işler sarpa sarıyor mernuş peder

Alır başını yollara düşer

Gelsin hacılar gitsin hocalar

Nihayet torba sakal çilli çakal

Bir Ermiş: Hacı Rezalettin

Çare bulmuş

Şöyle buyurmuş

Henüz doğmuş iki enik bulacaksın

Gözleri açılmamış ola
 Zinhar ana köpek onları emzirmeye
 Enikler 24 saat aç tutula
 Sonra aç kurt gibi iki enik
 Körpe gelinin bağına atıla
 Öylesine saldıracak ki aç enikler
 Öylesine emecekler ki körpe gelini
 İki dolgun gül tomurcuğu gibi
 Memeler uzatsınlar uçlarını
 Akli yatmış bu işe Mernuş pederin
 Kendileri en büyük medreseden mezun
 Ünlü bir kadı bir hâkim ulemadan
 Ne de olsa bir insan yavrusundan
 Daha hırslı daha büyük bir iştahla
 Emer hayvan
 İnsan dediğin ne de olsa
 Mektep medrese görmüş
 Efendi bir hayvan
 Salmışlar aç susuz enikleri
 Körpe gelinin bağına
 Enikler inler
 Körpe gelin kudurur
 Mernuş bebek meler
 Birkaç saat sonra süt yerine
 Kan içinde memeler

Meme ucu yerine bir çift kızıl yara
Bir çift çukur
Bir çift cehennem
İlk önce eniklerin munzurunda iki damla süt
Sonra birkaç damla kan
Daha sonra adıyla sanyla kangren
Olmuş olan
Komaya girer körpe gelin
On gün sonra hesabı tamam
Dostlar ben daha 40 yıl yaşasam
Böyle bir şey uyduramam
Bunu bana Mernuş bebeğin teyzesi anlattı
Körpe gelin ölünce Mernuş'u emzirip büyüten
Bu bir masal değil bayanlar baylar
Bu olay böylece olup bitmiş
Şimdi nerde bir çift meme görse bizim Mernuş
Deli divane olurmuş
Kusuruna bakmayın sayın bayanlar
Mernuş kulunuza olanlar olmuş (Eyüboğlu, 2017, s. 267- 269).

Yukarıda Bedri Rahmi'nin şiirlerinde akıllı kullanma/ akılcılık değerinin işlendiği bazı örnek metinlere yer verilmiştir. Bunların dışında Bedri Rahmi'nin şiirlerinde akıllı kullanma/ akılcılık değerinin işlendiği başka bölümler de vardır. Bunların şairin bütün şiirlerinin toplandığı ve yedi bölümden oluşan *Dol Karabakır Dol* adlı şiir kitabının hangi bölümünde ve ilgili eserin neresinde geçtiği ile ilgili tablo aşağıda verilmiştir.

Tablo 1.

Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun Eserlerinde Akıllı Kullanma/ Akılcılık Değeri ile İlgili Bulguların Frekans ve Yüzdelik Dağılımları

ESERİN BÖLÜMLERİ	SAYFA NUMARASI	GEÇİŞ SIKLIĞI (f)	YÜZDE (%)
<i>Yaradana Mektuplar</i>	37	1	14,28
<i>Karadut</i>	-	0	0
<i>Tuz</i>	204	1	14,28
<i>Merhaba Yeşil</i>	-	0	0
<i>Bigüzel</i>	265, 266, 267, 268	4	57,1
<i>Dol Karabakır Dol</i>	-	0	0
<i>Yayımlanmamış Şiirleri</i>	361	1	14,28
Toplam		7	100

Tablo 1 incelendiğinde Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun eserlerinde akıllı kullanma/ akılcılık değerinin en çok işlendiği bölümün 4 kez geçiş sıklığıyla *Bigüzel* (f 4) isimli bölüm olduğu görülmektedir. Onu birer kez geçiş sıklıklarına sahip olan *Yaradana Mektuplar*, *Tuz* ve *Yayımlanmamış Şiirleri* (f 1) bölümleri takip etmektedir. *Karadut* (f 0), *Merhaba Yeşil* (f 0) ve *Dol Karabakır Dol* (f 0) isimli bölümlerde ise akıllı kullanma/ akılcılık değerinin doğrudan işlendiği herhangi bir bölüme rastlanılmamıştır.

4.1.1.1.2. *Alçakgönüllülük (tevazu) değeri*. Türkçe sözlükte alçakgönüllü kavramı “Makam, para vb. durumlarda aşağı olanları kendisiyle eşit tutan veya kendi değerini olduğundan aşağı gösteren kimse, mütevazı.” (TDK, 1998, s. 75) olarak tanımlanmıştır.

Büyüklik taslamayan, böbürlenmeyen, kibirlenmeyen tevazu sahibi olan insanlar her daim toplumda sevilen, değer verilen, itibar gören kişiler olmuşlardır. Geçmişten günümüze Türk toplum yapısında hem inancımız gereği hem de âdâb-ı muâşeret gereği alçakgönüllülük

bir erdem olarak kabul edilmiş ve bu niteliğe sahip olan insanlar toplumda örnek şahsiyetler olmuşlardır.

Türk Halk Edebiyatı'nın en önemli şahsiyetlerinden biri olan Âşık Veysel Şatıroğlu "Beni Hor Görme Gardaşım" adlı şiirinde insanların birbirlerini hor görmemesi gerektiğini, bu dünyada kibirlenmenin beyhude olduğunu, herkesin topraktan yaratıldığını ve tekrardan oraya döneceğini kısacası alçakgönüllülük temasını harikulade şeklide mısralara dökmüştür.

Bedri Rahmi'nin şiirlerinde alçakgönüllülük (tevazu) değeri işlenen değerlerden biridir. Aşağıda Bedri Rahmi'nin şiirlerinde yer alan alçakgönüllülük (tevazu) değeriyle ilgili örnek metinlere yer verilmiştir.

Bedri Rahmi; insanların kibirli, gururlu, afra tavra hareketlerini yersiz bulur, bunları ciğeri beş para etmez bir tavır olarak nitelendirir. O her zaman alın teriyle çalışıp kazanan, ezilenden, fakir fukaradan, köylüden, alçakgönüllü insanlardan yanadır. Bu görüşünü şiirlerinde de dile getirmiştir. "İstanbul Destanı" adlı şiirinde çingene olan Sabiye ananın o kadar çileli bir hayatı olmasına rağmen çalışkanlığını ve tevazu sahibi biri olmasını çarpıcı bir şekilde şöyle anlatır:

İstanbul deyince aklıma

Sabiyem gelir

Sabiyem boyundan büyük bir demetle

Sarıyer'den gelir Pendik'ten gelir

Bahar nereden gelirse velhasıl

Sabiyem oradan gelir

Ne delidir ne divane

Aslımı ararsan Sabiyem Çingenedir

Tepeden tırnağa güneştir

Topraktır

Anadır

Analar içinde bir tanedir

Biri sırtında biri memesinde biri karnında

Karnı her daim burnundadır

Canını mendil gibi takar dişine

Yürekten bir şeyler katar işine

Bir ucundan girer şehrin ötekinden çıkar

Alçakgönüllüdür Sabiyem

Hem maşa satar hem göbek atar (Eyüboğlu, 2017, s. 248, 249).

“İri Şeftali” adlı şiirde Bedri Rahmi şeftalinin bakımını yapıp onu yetiştiren köylülerin çalışkanlığını, tevazu sahibi oluşlarını samimi bir şekilde mısralara dökmüştür:

Uy o senin tohumunu bulanın

Uy o sana kul kurban olanın

Uy o seni öpe öpe ekenin

Uy o seni can evine dikenin

Uy o seni kurttan kuştan koruyan eller

Uy o senin huyuna suyuna titreyen eller

Uy o senin çiçeğini, çağları, çeşidini

Uy o senin canım kalın etini okşayan eller

Uy seni bebe gibi büyüten

Uy seni evlat gibi devşiren

Uy seni öpe öpe sandıklayan

Uy seni mavi boncuklu, maşallahlı kamyonlara yükleyen

Uy seni topraktan dudağa kavuşturan eller

Uy o eller

O güzel eller

Güngörmüş iri eller

Uy benim yurdumu ayakta tutan

Uy benim kırımı pasımı yuyan

Uy o burcu burcu toprak tüten

Nasırlı, emektar, alçakgönüllü, köylü elleri.

Senden aldığımız kadarını

Sana verebileceğimiz günler gelmeyecek mi? (Eyüboğlu, 2017, s. 389).

Yukarıda Bedri Rahmi'nin şiirlerinde alçakgönüllülük (tevazu) değerinin işlendiği bazı örnek metinlere yer verilmiştir. Bunların dışında Bedri Rahmi'nin şiirlerinde alçakgönüllülük (tevazu) değerinin işlendiği başka bölümler de vardır. Bunların şairin bütün şiirlerinin toplandığı ve yedi bölümden oluşan *Dol Karabakır Dol* adlı şiir kitabının hangi bölümünde ve ilgili eserin neresinde geçtiği ile ilgili tablo aşağıda verilmiştir:

Tablo 2.

Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun Şiirlerinde Alçakgönüllülük (Tevazu) Değeri ile İlgili Bulguların Frekans ve Yüzdelik Dağılımları

ESERİN BÖLÜMLERİ	SAYFA NUMARASI	GEÇİŞ SIKLIĞI (f)	YÜZDE (%)
<i>Yaradana Mektuplar</i>	-	0	0
<i>Karadut</i>	-	0	0
<i>Tuz</i>	169, 170, 171, 206, 208	5	38,46
<i>Merhaba Yeşil</i>	242, 249, 252	3	23,07
<i>Bigüzel</i>	269, 296, 297	3	23,07
<i>Dol Karabakır Dol</i>	-	0	0
<i>Yayımlanmamış Şiirleri</i>	389, 401	2	15,38
Toplam		13	100

Tablo 2 incelendiğinde Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun eserlerinde alçakgönüllülük (tevazu) değerinin en çok işlendiği bölümün 5 kez geçiş sıklığıyla *Tuz* (f 5) isimli bölüm olduğu görülmektedir. Onu 3 kez geçiş sıklıklarıyla *Bigüzel* (f 3) ve *Merhaba Yeşil* (f 3), 2 kez geçiş sıklığıyla da *Yayımlanmamış Şiirleri* (f 2) bölümleri takip etmektedir. *Yaradana Mektuplar* (f 0), *Karadut* (f 0) ve *Dol Karabakır Dol* (f 0) bölümlerinde ise alçakgönüllülükle (tevazu) ilgili değere rastlanılmamıştır.

4.1.1.1.3. *Barış yanlısı / barışsever olma değeri.* Türkçe Sözlükte “1. Barışmak işi. 2. Savaşın bittiğinin bir antlaşmayla belirtilmesinden sonraki durum, sulh. 3. Böyle bir antlaşmadan sonra insanlık tarihindeki süreç. 4. Uyum, karşılıklı anlayış ve hoşgörü ile oluşturulan ortam.” (TDK, 1998, s. 220) olarak tanımlanan barış sözcüğü insanların ve toplumların bir arada huzur içinde yaşayabilmeleri için gerekli olan ve önem vermemiz gereken değerlerden biridir.

Barış; huzurlu ve güvenli bir ortam oluşturarak, bütün meselelerin adaletli bir şekilde çözülmesini sağlayarak, sömürü, zulüm ve zorbalık gibi durumları ortadan kaldırarak insanların, toplumların ve devletlerin birbirlerinin haklarını gözeterek birlik beraberlik içerisinde varlığını sürdürmesi demektir. Barışın karşıtı olan savaş ortamında insanların ne sağlığı olur ne güvenliği kalır ne de huzuru. Bu nedenle Atatürk'ün de dediği gibi “*Yurtta sulh, cihanda sulh*” ilkesini herkes hayatında tatbik etmeli daha barışçıl bir dünya için çaba göstermelidir.

Bedri Rahmi'nin şiirlerinde barış yanlısı/ barışsever olma değeri azda olsa işlenen değerlerden biridir. Aşağıda Bedri Rahmi'nin şiirlerinde yer alan barış yanlısı/ barışsever olma değeriyle ilgili örnek metinlere yer verilmiştir.

Bedri Rahmi şiirlerinde barışın egemen olduğu bir dünyanın hayalini kurmaktadır. İnsanların birbirlerini öldürmeden barış ve huzur içerisinde mutlu bir hayat sürmesini istemektedir. Şair “Acımak” adlı şiirin son bölümünde ölümün Allah'ın emri olduğunu ancak insan eliyle öldürülmenin insana ağır geldiğini söylemiştir:

Şu dağın başında bir top gülüm var

Uzun sözün kısası iki türlü ölüm var

Biri mum gibi yanmak sonuna kadar,

Öteki vakitli vakitsiz insan elinden

Ölüm Allah'ın emri ne denir

İnsan eliyle ölmek insana ağır gelir (Eyüboğlu, 2017, s. 66).

Şair “Dikine Perdah” adlı şiirinde insanların bir şeyler icat etmesinin gerektiğini ancak bu icatların insanlara yararlı olmasını, insanları sevindiren, mutlu eden icatlar olması gerektiğini dile getirmiştir. Şiirin son bölümünde ise savaş aletleri olan topları, tüfekleri, mitralyözleri icat edenleri argo kelime kullanarak en sert bir dille eleştirmiştir.

Yeşil mi? Tabiat ana çekmiş ağaca

Mavi mi? Denize

Boz bulanık mı? Taşa toprağa

Pembe mi? Güle.

Al iskele-tam tersine dayan

İstikamet insan eli

Yüzde yüz insan eli kokmalı

Senin elinden çıkan

Güliden kokusunu eben de çıkartır

Senin icat ettiğin gülün benzeri olmamalı

İnsanları güller kadar sevindiren

Uçak mesela

Senin gülün

Lokomotif senin gülün

Atom bombası senin gülün

Topları

Tüfekleri

Mitralyözleri icat eden

Alsın icadını kışına soksun (Eyüboğlu, 2017, s. 315).

Şair, “Bir Gemi Vardı” şiirinde savaşın insanların içindeki her türlü mutluluğu alıp götürdüğünü çarpıcı bir şekilde işlemiştir. Şiirde büyük, beyaz geminin kıyıya her gelişinde insanların o gemiyi şarkılar eşliğinde karşılamasından, insanların barış içinde mutlu ve huzurlu bir hayat sürmesinden bahsedilmektedir. Ancak savaşın çıkmasıyla beraber gemi bir daha dönememek üzere harbe gitmiştir. Yöre halkı hüznü bir şekilde hep o gemiyi beklemiştir:

Bir gemi vardı büyük beyaz rahat

Gamsız kasavetsiz kalender

Şarkılar içinde gelir şarkılar içinde gider.

Bir gemi vardı.

Köstence'den delişmen seyyahlar

Yafa'dan portakal taşırdı.

Tam bizim evin önünde dururdu.

Renkleri, biçimi, nefesi

Ve uğulmuş keten kokulu şarkılarıyla

Bütün evimizi doldururdu.

Hele bir bayrağı vardı taptaze

Bana her zaman gelincik dolu yonca tarlalarını

Ve renkli kalemlerle donanmış alfabeleri hatırlatırdı.

Bir gemi vardı

Harp çıkınca ona bir hal oldu

Kırıldı kolu kanadı dili tutuldu.

Taş kesildi yolları birer birer

Artık ne ılık denizlerde sefer

Ne yosma kıyılardan haber

Köstence limanı hayal

Yafa portakalları haram oldu (Eyüboğlu, 2017, s. 102,103).

Yukarıda Bedri Rahmi'nin şiirlerinde barış yanlısı / barışsever olma değerinin işlendiği bazı örnek metinlere yer verilmiştir. Bunların dışında Bedri Rahmi'nin şiirlerinde barış yanlısı / barışsever olma değerinin işlendiği başka bölümler de vardır. Bunların şairin

bütün şiirlerinin toplandığı ve yedi bölümden oluşan *Dol Karabakır Dol* adlı şiir kitabının hangi bölümünde ve ilgili eserin neresinde geçtiği ile ilgili tablo aşağıda verilmiştir:

Tablo 3.

Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun Şiirlerinde Barış Yanlısı/ Barışsever Olma Değeri ile İlgili Bulguların Frekans ve Yüzdelik Dağılımları

ESERİN BÖLÜMLERİ	SAYFA NUMARASI	GEÇİŞ SIKLIĞI (f)	YÜZDE (%)
<i>Yaradana Mektuplar</i>	-	0	0
<i>Karadut</i>	66, 86, 102, 103	4	66,66
<i>Tuz</i>	-	0	0
<i>Merhaba Yeşil</i>	-	0	0
<i>Bigüzel</i>	298, 315	2	33,33
<i>Dol Karabakır Dol</i>	-	0	0
<i>Yayımlanmamış Şiirleri</i>	-	0	0
Toplam		6	100

Tablo 3 incelendiğinde Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun eserlerinde barış yanlısı/ barışsever olma değerinin en çok işlendiği bölümün 4 kez geçiş sıklığıyla *Karadut* (f 4) isimli bölüm olduğu görülmektedir. Onu 2 kez geçiş sıklığıyla *Bigüzel* (f 2) takip etmektedir. *Yaradana Mektuplar*, *Tuz*, *Merhaba Yeşil*, *Dol Karabakır Dol* ve *Yayımlanmamış Şiirleri* bölümlerinde ise barış yanlısı/ barışsever olma değeriyle ilgili değere rastlanılmamıştır.

4.1.1.1.4. *Çalışkanlık/ gayretli olma değeri.* Türkçe Sözlükte çalışkan “Çok çalışkan, çalışmayı seven, faal” (TDK, 1998, s. 429) gayret ise “Olağanüstü çaba, çalışma isteği” (TDK, 1998, s. 817) olarak tanımlanmıştır.

Tembelliğin zıttı olan çalışmak insanı hem ruhen hem bedenen dinç tutar. Çalışkan insanlar içten gelen bir gayretle işini hem severek hem de o işin hakkını vererek yaparlar.

İnsanın sevdiği bir işe verdiği emek, o işte gösterdiği gayret ona mutluluk hissi verir, yaptığı işten zevk alır hâle gelir. Böylelikle çalışkan insanlar olumsuz düşüncelerden kurtulur, canları sıkılmaz, kötü alışkanlıklar edinemez çünkü bunları yapacak vakit bulamaz.

Refah bir hayat sürmek için çalışmak hem insanlar hem de toplumlar için çok önemlidir. Gelişmiş milletlerin çoğu çalışmayı bir kültür, alışkanlık hâline getirenlerdir. Türk milleti de geçmişten bu güne çalışmaya değer vermiş, toplum içinde çalışma kültürünü oluşturmaya çalışmıştır.

Türk dilinin bilinen ilk yazılı eserlerinden olan Bilge Kağan Abidesi'nin doğu yüzünde çalışkanlık değeriyle ilgili olarak “Babamızın, amcamızın kazanmış olduğu milletin adı sanı yok olmasın diye Türk milleti için gece uyumadım, gündüz oturmadım. Küçük kardeşim Kül Tigin ile iki şad ile öle yite kazandım. Öyle kazanıp bütün milleti ateş, su kılmadım. Ben kendim kağan oturduğumdan her yere gitmiş olan millet yaya olarak, çıplak olarak, öle yite geri geldi. Milleti besleyeyim diye kuzeyde Oğuz kavmine doğru; doğuda Kıtay, Tataı kavmine doğru; güneyde Çine doğru on iki defa ordu sevk ettim savaştım. Ondan sonra Tanrı buyurduğu için, devletim, kısmetim var olduğu için ölecek milleti diriltip besledim. Çıplak milleti elbiseli kıldım. Fakir milleti zengin kıldım. Az milleti çok kıldım. Değerli illiden, değerli kağanlıdan daha iyi kıldım. Dört taraftaki milleti hep tabi kıldım, düşmansız kıldım. Hep bana itaat etti.” denilerek çalışkanlık/ gayretli olma değerine vurgu yapılmıştır (Ergin, 2011, s. 43).

Bedri Rahmi'nin şiirlerinde çalışkanlık/ gayretli olma değeri sıklıkla işlenen bir değer olarak karşımıza çıkmaktadır. Aşağıda Bedri Rahmi'nin şiirlerinde yer alan çalışkanlık/ gayretli olma değerine yönelik bazı örnek metinlere yer verilmiştir.

Bedri Rahmi “Mor” şiirinde resimle geçen bir gününü anlatır. Şairimiz bütün gün mor üstüne çalıştığını, çok çalışmaktan kollarının sızladığını, baş ağrılarının arttığını söyler. Şairimiz kendini işe o kadar kaptırmıştır ki her şey ona mor olarak gözükmektedir. Buradan

sanatçımızın bir işi yaparken kendini tam olarak o işe verdiğini anlıyoruz. Bu şiirden hareketle şair okuyuculara bir işi yaparken gayretli olmaları gerektiği mesajını vermektedir.

Serde ressamlık var azıcık

Bütün gün mor üstüne çalışmışım

Boğazıma kadar mora gömülmüşüm

Uzaktan bir akordeon sesi geliyor mosmor

Dilimin acısı kolumun sızısı

Kırk yıllık emektar baş ağrılarım mor (Eyüboğlu, 2017, s. 269).

“Kâğıtsız Kalemsiz” adlı şiirde Bedri Rahmi hayatı boyunca okul yüzü görmemiş, okul nedir bilmeyen köylü kadınların harikulade nakış bellemesine, kilim dokumasına, kilimleri donatmasına ve bunları gayretli ve çalışkan bir şekilde yapmalarına dikkat çekmiş, onlara olan hayranlığını dile getirmiştir:

Ömürbillah okul yüzü görmemiş

Ak ellere kurşun kalem değmemiş

Kaderine küsmüş bize küsmemiş

Kilim dokuyan ellere kurban

Ömürbillah okul yüzü görmemiş

Bu kadar nakışı nerde bellemiş

Bir çimdik kâğıda kalem sürmemiş

Kâğıtsız kalemsiz güllere kurban

Ömürbillah okul nedir bilmemiş

Doya doya kana kana gülmemiş

Sevincin böylesin kimse görmemiş

Gülmeden güldüren dillere kurban

Ömürbillah okul yüzü görmemiş

Kömür gözler ak kâğıdı bilmemiş

Bu koca kilimi nasıl donatmış

Hiç almadan veren kullara kurban

Kilim ısmarladım Orhaneli'ne

Elleri kınalı çilli geline

Kırk altı Temmuz düştü dilime

Çörel köyünün yoluna kurban (Eyüboğlu, 2017, s. 342).

Yukarıda Bedri Rahmi'nin şiirlerinde çalışkanlık/ gayretli olma değerinin işlendiği bazı örnek metinlere yer verilmiştir. Bunların dışında Bedri Rahmi'nin şiirlerinde çalışkanlık/ gayretli olma değerinin işlendiği başka bölümler de vardır. Bunların şairin bütün şiirlerinin toplandığı ve yedi bölümden oluşan *Dol Karabakır Dol* adlı şiir kitabının hangi bölümünde ve ilgili eserin neresinde geçtiği ile ilgili tablo aşağıda verilmiştir:

Tablo 4.

Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun Eserlerinde Çalışkanlık/ Gayretli Olma Değeri ile İlgili Bulguların Frekans ve Yüzdelik Dağılımları

ESERİN BÖLÜMLERİ	SAYFA NUMARASI	GEÇİŞ SIKLIĞI (f)	YÜZDE (%)
<i>Yaradana Mektuplar</i>	-	0	0
<i>Karadut</i>	-	0	0
<i>Tuz</i>	170, 171, 188, 190, 191, 209	6	26,08
<i>Merhaba Yeşil</i>	237, 243, 249, 250, 251, 252	6	26,08
<i>Bigüzel</i>	257, 269, 270, 289, 305	5	21,73
<i>Dol Karabakır Dol</i>	342, 345	2	8,69
<i>Yayımlanmamış Şiirleri</i>	361, 387, 389, 404	4	17,39
Toplam		23	100

Tablo 4 incelendiğinde Bedri Rahmi Eyüboğlu’nun eserlerinde çalışkanlık/ gayretli olma değerinin en çok işlendiği bölümler 6 kez geçiş sıklıklarıyla *Tuz ve Merhaba Yeşil* (f 6) isimli bölümler olduğu görülmektedir. Onu sırasıyla 5 kez geçiş sıklığına sahip *Bigüzel* (f 5), 4 kez geçiş sıklığıyla *Yayımlanmamış Şiirleri* (f 4) ve 2 kez geçiş sıklığıyla *Dol Karabakır Dol* (f2) bölümü izlemektedir. *Yaradana Mektuplar* (f 0) ve *Karadut* (f 0) isimli bölümlerde ise akıllı kullanma/ akılcılık değerinin doğrudan işlendiği herhangi bir bölüme rastlanılmamıştır.

4.1.1.1.5. *Doğru / dürüst / güvenilir olma değeri.* Türkçe Sözlükte doğru kelimesi “Gerçek, yalan olmayan; yasa, yöntem ve ahlaka bağlı, dürüst namuslu” (TDK, 1998, s. 611) olarak güven kelimesi ise “Korku, çekinme ve kuşku duymadan inanma ve bağlanma duygusu” (TDK, 1998, s. 915) olarak tanımlanmıştır.

İnsanlar ve toplumlar arasındaki ilişkilerin sağlam temellere oturtulabilmesi ve güvenilirliğin sağlanabilmesi için doğruluktan, dürüstlükten ayrılmamalı; hayatın her alanında bu değerler tatbik edilmeli, özü sözü bir olan bir medeniyet inşa edilmelidir.

Tüm milletlerde olduğu gibi Türk milleti de doğru/ dürüst ve güvenilir olmayı en önemli erdemlerden biri olarak kabul etmiş, yalan söyleyenler toplum tarafından dışlanarak psikolojik baskı görmüş böylelikle toplumun düzenini bozmaya çalışan insanlara bir çeşit yaptırım uygulanmaya çalışılmıştır.

Fuat Köprülü’nün bütün bir edebiyat külliyyatının karşısına Dede Korkut Kitabı’nı koyduğumuzda hikâyelerin terazi kefesinde daha ağır basar dediği Dede Korkut Kitabı’nda, Dede Korkut Oğuz Beylerine öğüt verirken “*Yalan söz bu dünyada olunca, olmasa daha iyi*” diyerek yalan söylemenin kötü bir davranış şekli olduğuna, toplumun düzenini bozduğuna değinmiştir (Miyasoğlu, 2009, s. 41).

Bedri Rahmi'nin şiirlerinde doğruluk/ dürüstlük/ güvenilirlik değeri işlenen değerlerden biridir. Aşağıda Bedri Rahmi'nin şiirlerinde yer alan doğruluk/ dürüstlük/ güvenilirlik değeriyle ilgili örnek metinlere yer verilmiştir.

Bedri Rahmi “Oğlum Mehmed’e Büyük Şehirleri Takdim Edeyim” adlı şiirinde büyük şehirlerde yalan söylendiğinden, insanlar arası ilişkilerin zayıf olduğundan, samimi olmadığından söz etmiştir. Küçük yerlerde -köylerde- ise tam tersine yalanın dolanın olmadığı, herkesin birbirini tanıdığını, sıcak samimi bir iletişimin olduğunu söylemiştir. Bu nedenle oğlu Mehmet’e büyük şehirlere bağlanmaması, küçük şehirlere yerleşmesi gerektiğini söylemiştir.

Sana büyük şehirlerden bahsedeceğim;
En büyük camiler orda kurulur
En küçük mezarlar orda kazılır
En kara yazılar orda dizilir
Yüksek minarelerde selâ verilir
Civar hanelerde zina edilir.
Büyük şehirlerde yalan söylenir tosunum.
Hâlbuki küçük köylerin
Mezarlığı bile yoktur
Büyük şehirlere bağlanma Mehmedim
Öyle bir şehre yerleş ki
Küçük fakat bizim olsun
Sokaklarında tanımadığın yüz
Ensesine şamar atamayacağın kimse dolaşmasın
Her ağacına elin
Her karış toprağına terin değsin

Ve kuytu evlerden birinde

Senden habersiz ölenler olmasın (Eyüboğlu, 2017, s. 36).

“Yazma Destanı” adlı şiirde Bedri Rahmi “*Yazmacı güzeli Binnaz, hastır boyaları çıkmaz.*” dizesini adeta şiirin sloganı olmuşçasına sıkça kullanır. Böylelikle Bedri Rahmi boyaların hakiki olduğunu ve yazmacı güzeli Binnaz’ın işini doğru, dürüst ve güvenilir bir şekilde yaptığını söyler.

Söylemesi benden çalıp oynaması Sulukule’den

Yazmacı güzeli Binnaz, hastır boyaları çıkmaz

Çil çil olmuş boyadan koltukaltıları

Yıldız yıldız benleri var sayılmaz.

Yazmacı güzeli on altı yaşında

Her yanı boya içinde ama alnı açık, aklı başında

Bir de karanfili var kulağının arkasında pembe pembe güller

Yazmacı güzeli Binnaz hem yazma basar, hem şarkı söyler:

Yazmacı güzeli Binnaz, hastır boyaları çıkmaz (Eyüboğlu, 2017, s. 188).

Yukarıda Bedri Rahmi’nin şiirlerinde doğru/ dürüst/ güvenilir olma değerinin işlendiği bazı örnek metinlere yer verilmiştir. Bunların dışında Bedri Rahmi’nin şiirlerinde doğru/ dürüst/ güvenilir olma değerinin işlendiği başka bölümler de vardır. Bunların şairin bütün şiirlerinin toplandığı ve yedi bölümden oluşan *Dol Karabakır Dol* adlı şiir kitabının hangi bölümünde ve ilgili eserin neresinde geçtiği ile ilgili tablo aşağıda verilmiştir:

Tablo 5.

Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun Şiirlerinde Doğru/ Dürüst/ Güvenilir Olma Değeri ile İlgili Bulguların Frekans ve Yüzdelik Dağılımları

ESERİN BÖLÜMLERİ	SAYFA NUMARASI	GEÇİŞ SIKLIĞI (f)	YÜZDE (%)
<i>Yaradana Mektuplar</i>	10, 36	2	20
<i>Karadut</i>	79	1	10
<i>Tuz</i>	188, 190, 191, 192, 195, 214	6	60
<i>Merhaba Yeşil</i>	249	1	10
<i>Bigüzel</i>	-	0	0
<i>Dol Karabakır Dol</i>	-	0	0
<i>Yayımlanmamış Şiirleri</i>	-	0	0
Toplam		10	100

Tablo 5 incelendiğinde Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun eserlerinde doğru/ dürüst/ güvenilir olma değerinin en çok işlendiği bölümün 6 kez geçiş sıklığıyla *Tuz* (f 6) isimli bölüm olduğu görülmektedir. Onu 2 kez geçiş sıklığıyla *Yaradana Mektuplar* (f 2) ve 1 kez geçiş sıklıklarıyla da *Karadut*, *Merhaba Yeşil*, (f 1) bölümleri takip etmektedir. *Bigüzel* (f 0), *Yayımlanmamış Şiirleri* (f 0) ve *Dol Karabakır Dol* (f 0) bölümlerinde ise doğru/ dürüst/ güvenilir olmayla ilgili değere rastlanılmamıştır.

4.1.1.1.6. *Güzellik / estetik değeri*. Türkçe Sözlükte estetik “1. Sanatsal yaratının genel yasalarıyla sanatta ve hayatta güzelliğin kuramsal bilimi, güzel duyu, bediiyat. 2. Güzellik duygusu ile ilgili olan veya güzellik duygusuna uygun olan. 3. Güzelliği ve güzelliğin insan belleğindeki ve ve duygularındaki etkilerini konu olarak ele alan felsefe kolu, güzel duyu.” (TDK, 1998, s. 732) olarak tanımlanmıştır.

Hem ressam hem şair olan Bedri Rahmi bir eserin estetik ve güzel oluşuna önem vermiştir. Ressamlıktan gelen estetik/ güzel göze hoş gelme duygusunu şiirlerine de yansıtmıştır. Bedri Rahmi'ye göre güzel olan şey aynı zamanda faydalı yani işlevsel de olmalıdır. Bedri Rahmi bu düşüncelerine örnek olarak Osmanlı zamanında yapılan Tophane çeşmesini “İşte güzel bir eser iş görüyor. İşte nefis bir mermer kabartma ki göbeğinden gürül gürül su fişkırıyor.” diyerek hem güzel hem faydalı hem de işlevsel olması yönünü vurgulamıştır (Eyüboğlu, 2017, s.167).

Bedri Rahmi'nin şiirlerinde güzellik/estetik değeri işlenen değerlerden biridir. Aşağıda Bedri Rahmi'nin şiirlerinde yer alan güzellik/ estetik değeriyle ilgili örnek metinlere yer verilmiştir.

Bedri Rahmi “İstanbul Destanı” adlı şiirinin son bölümünde Mimar Sinan'ın yaptığı eserlerin Türkiye'nin her yanından güzel, estetik, muazzam bir şekilde yükseldiğini ancak günümüzde yapılan mimarilerde güzellik ve estetik bir tarafın kalmadığını, o muhteşem eserlerin yerini gecekondulara bıraktığını hazin bir şekilde dile getirmektedir:

İstanbul deyince aklıma

Koca Sinan gelir

On parmağı on ulu çınar gibi

Her yandan yükselir

Sonra gecekondular gelir ardısıra

İsli paslı yetim

Ey benim dev memesinde cüceler emziren acaip memleketim (Eyüboğlu, 2017, s. 252).

Eyüboğlu, “7 Tane Erik Ağacı” adlı şiirde Beyoğlu'ndaki boş arsada bulunan 7 tane erik ağacının kesilip yerine üç katlı güzellik ve estetikten yoksun tombalak bir apartmanın yapılmasından şikâyet etmektedir:

Kestiler 7 tane erik ağacının yedisini birden diplerinden

Henüz yeşermeğe başlamışlardı çıtır çıtır

Körpe bir salatalık yeşili inceden

Islak, nemli, ümitli

Yedisini birden kazımışlar köklerinden

Saçlarından tutup birer birer

Yedisinin de köklerini sökmüşler

Şimdi onların yerinde cascavlak

Ensesi ceketinden iki parmak dışarda

Üç katlı tombalak bir apartman kuruldu

Güzel bir yapı olsa canım yanmaz

Yapı değil mübarek hacıyatmaz

Yağlı bir çift tavla zarı

Bir yanı kumbara bir yanı kasa

Elveda benim her mevsim dalları kırılan

Sıska çelimsiz

Ama son yaprağına son eriğine kadar cömert erik ağaçlarım

Ne zaman yolum düşse

Gözlerimi yumup sizi hatırlayacağım (Eyüboğlu, 2017, s. 215).

Yukarıda Bedri Rahmi'nin şiirlerinde güzellik/ estetik değerinin işlendiği bazı örnek metinlere yer verilmiştir. Bunların dışında Bedri Rahmi'nin şiirlerinde güzellik/ estetik değerinin işlendiği başka bölümler de vardır. Bunların şairin bütün şiirlerinin toplandığı ve yedi bölümden oluşan *Dol Karabakır Dol* adlı şiir kitabının hangi bölümünde ve ilgili eserin neresinde geçtiği ile ilgili tablo aşağıda verilmiştir:

Tablo 6.

Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun Şiirlerinde Güzellik/ Estetik Değeri ile İlgili Bulguların Frekans ve Yüzdelik Dağılımları

ESERİN BÖLÜMLERİ	SAYFA NUMARASI	GEÇİŞ SIKLIĞI (f)	YÜZDE (%)
<i>Yaradana Mektuplar</i>	3, 10, 42	3	23,07
<i>Karadut</i>	-	0	0
<i>Tuz</i>	163, 167, 169, 192, 196, 197, 215	7	53,84
<i>Merhaba Yeşil</i>	252	1	7,69
<i>Bigüzel</i>	-	0	0
<i>Dol Karabakır Dol</i>	328	1	7,69
<i>Yayımlanmamış Şiirleri</i>	411	1	7,69
Toplam		13	100

Tablo 6 incelendiğinde Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun eserlerinde güzellik/ estetik değerinin en çok işlendiği bölümün 7 kez geçiş sıklığıyla *Tuz* (f 7) isimli bölüm olduğu görülmektedir. Onu 3 kez geçiş sıklığıyla *Yaradana Mektuplar* (f 3) ve 1 kez geçiş sıklıklarıyla da *Merhaba Yeşil*, *Dol Karabakır Dol*, *Yayımlanmamış Şiirleri* (f 1) bölümleri takip etmektedir. *Karadut* (f 0) ve *Bigüzel* (f 0) bölümlerinde ise güzellik/ estetik ile ilgili değere rastlanılmamıştır.

4.1.1.1.7. *İstiklal / hürriyet / özgürlük değeri*. Türkçe Sözlükte özgürlük kavramı “1. Herhangi bir kısıtlamaya, zorlamaya bağlı olmaksızın düşünme veya davranma, herhangi bir şarta bağlı olmama durumu, serbestî. 2. Her türlü dış etkiden bağımsız olarak insanın kendi iradesine, kendi düşüncesine dayanarak karar vermesi durumu, hürriyet.” olarak tanımlanmaktadır (TDK, 1998, 1747).

TDK'nin tanımından da anlaşılacağı üzere özgürlük hem bireysel hem toplumsal olmak üzere iki türdür. Bu nedenle özgürlük kavramını sınıflandırılırken kişi ilişkisi değeri ve toplum ilişkisi değeri olarak ayrı ayrı değerlendirmek gerekir. Bedri Rahmi'nin şiirlerinde yer alan özgürlük değeri ise toplumların, milletlerin özgür olmasından ziyade kişilerin kendi iradesine dayanarak bağımsız olarak istediğini yapabilmesi şeklindeki bireysel özgürlüktür.

Her insan başkalarına zarar vermemek şartıyla istediği gibi davranabilme, düşünebilme, konuşabilme, seçebilme kısacası özgürce yaşayabilme hakkına sahiptir. Herhangi bir kısıtlamaya, zorlamaya uğramadan hayatlarını devam ettiren insanlar daha huzurlu ve mutlu olmaktadır. Bu nedenle özgürlük insanların ve toplumların hayatında bir değer olarak görülmeli ve gelecek nesillere aktarılmalıdır.

Bedri Rahmi'nin şiirlerinde istiklâl/ hürriyet./ özgürlük değeri az da olsa işlenen değerlerden biridir. Aşağıda Bedri Rahmi'nin şiirlerinde yer alan istiklâl/ hürriyet./ özgürlük değeriyle ilgili örnek metinlere yer verilmiştir.

Eyüboğlu “Beşinci Mektup” adlı şiirinde kendisini özgür bir biçimde yaratma isteğini ve özgürce hareket etme arzusunu şöyle mısralara dökmüştür:

Kendi çamuruma kendimi katsaydım

Kendimi kendim yaratsaydım

Evvela eldiven gibi çevirip tersine içimi, günahlarımı ayıklardım.

Ağrılarımı yakalayıp bellerinde,

Şüphelerimi tutup ellerinden denize atardım.

Bir beygir olur insanoğlunun asfaltına işer,

Sevgilimi gördüğüm yerde kişner,

Sevmediklerime de basardım çiftelyi.

Kendimi kendim yaratsaydım,

Kendimi kendime göre yaratırdım.

Takvimden asırları siler

Yılları süpürür,

Günleri azat eylerim.

Kendimi kendim yaratsaydım,

Uçan bulutları durdururdum

Onlarla içimin en güzel yerinde

Bembeyaz bir mabet kurdururdum

Ne deliler gibi güler,

Ne de serviler gibi ağlardım;

Ve günlerden bir gün kapını eşiğine,

Nar taneleri gibi serpip kanımı

Ve kendi elçeğizimle bir karanfil gibi koparıp canımı,

Pencerenin demirlerine bağlardım (Eyüboğlu, 2017, s. 12, 13).

Bedri Rahmi “İkinci İstida” adlı şiirde Yusufçuk kuşunu örnek göstererek bu dünyada kuşlar gibi sorgusuz sualsiz özgürce yaşayabilme, uçabilme isteğini Allah’tan samimi bir şekilde istemektedir. Şiirin son dizelerinde ise bu dünyaya kölelik yapmaya gelmediği dile getirmiştir.

Yusufçuk kuşu incir ağacına kondu

Balları damlayan incirleri delik deşik etti

Sonra metelik vermeden çekip gitti.

Ben de incirlere uzanacak oldum

Kıyametler koptu

Altın teraziler kuruldu

Ahret sualleri soruldu.

Yarab!.. Beni de Yusufçuk gibi bahçelere

Kırlangıç misali mevsimlere uçar!

Senin elinden çıksın rızkım

Beni sen acıktırdın sen doyur

Bensiz boy atsın başakların

Bensiz kabarsın karpuzların

Çilekleri yaratırken bana mı sordum.

Beni rezil rüsvay etme Tanrım

Ben bir misafir kulunum

Kölen değil, kölen değil (Eyüboğlu, 2017, s. 15).

Yukarıda Bedri Rahmi'nin şiirlerinde istiklal/ hürriyet/ özgürlük değerinin işlendiği bazı örnek metinlere yer verilmiştir. Bunların dışında Bedri Rahmi'nin şiirlerinde istiklal/ hürriyet/ özgürlük değerinin işlendiği başka bölümler de vardır. Bunların şairin bütün şiirlerinin toplandığı ve yedi bölümden oluşan *Dol Karabakır Dol* adlı şiir kitabının hangi bölümünde ve ilgili eserin neresinde geçtiği ile ilgili tablo aşağıda verilmiştir:

Tablo 7.

Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun Şiirlerinde İstiklal/ Hürriyet/ Özgürlük Değeri ile İlgili Bulguların Frekans ve Yüzdelik Dağılımları

ESERİN BÖLÜMLERİ	SAYFA NUMARASI	GEÇİŞ SIKLIĞI (f)	YÜZDE (%)
<i>Yaradana Mektuplar</i>	12, 13, 14, 15, 37, 41	6	85,28
<i>Karadut</i>	88	1	14,28
<i>Tuz</i>	-	0	0
<i>Merhaba Yeşil</i>	-	0	0
<i>Bigüzel</i>	-	0	0
<i>Dol Karabakır Dol</i>	-	0	0
<i>Yayımlanmamış Şiirleri</i>	-	0	0
Toplam		7	100

Tablo 7 incelendiğinde Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun eserlerinde istiklal/ hürriyet/ özgürlük değerinin en çok işlendiği bölümün 6 kez geçiş sıklığıyla *Yaradana Mektuplar* (f 6) isimli bölüm olduğu görülmektedir. Onu 1 kez geçiş sıklığıyla *Karadut* (f 1) bölümü takip etmektedir. *Tuz* (f 0), *Merhaba Yeşil* (f 0), *Bigüzel* (f 0), *Dol Karabakır Dol* (f 0) ve *Yayımlanmamış Şiirleri* (f 0) bölümlerinde ise istiklal/ hürriyet/ özgürlükle ilgili değere rastlanılmamıştır.

4.1.1.1.8. *Sabırlı olma değeri.* Türkçe Sözlükte (1988) sabır kavramı “1. Acı, yoksulluk, haksızlık gibi üzücü durumlar karşısında ses çıkarmadan onların geçmesini bekleme erdemi, dayanç. 2. Olacak veya gelecek bir şeyi telâş göstermeden bekleme” olarak tanımlanmaktadır.

İnsan hayatı boyunca her zaman mutlu, sevinçli olamaz. Her zaman olumlu haberler alamaz, yüzünü güldüren sözler duyamaz. İnsanoğlu bu dünyada acısıyla tatlısıyla geçireceği

bir yaşantı sürdürür. Hayatı farklı kılan da bu iki zıt kavramın yaşantımızda oluşudur. Bu nedenle bireyler hayatında karşısına çıkan olumsuzluklarla mücadele etmeyi bilmeli, gerektiği yerde bu sıkıntılara göğüs germeli, asla pes etmemelidir. İşte insanoğlunun bu hayatta karşısına çıkan tüm sıkıntılara karşı göstermiş olduğu gücün altında sabır değeri yatmaktadır. Sabır sayesinde insanlar haksızlıklara tahammül edebilir, açlığa, susuzluğa katlanabilir, iradesini güçlendirebilir. Atalarımızın da dediği gibi “Sabır acıdır, meyvesi tatlıdır.”

Sabır değerini Bedri Rahmi Eyüboğlu şiirlerinde az da olsa işlemiştir. Aşağıda Bedri Rahmi’nin şiirlerinde sabır değerini işlediği bazı bölümlere yer verilmiştir.

Eyüboğlu “Denizli Destanı” adlı şiirinin bir bölümünde Denizli pazarındaki kilimdeki, nakıştaki, heybedeki işçiliğe dikkat çeker ve bunları yapan, dokuyan insanların sabrına hayran kalır.

...

Al gözüm seyreyle Denizli pazarını

Bir kilim, bir heybe, bir nakış

Dünyada eşi emsali görülmemiş

Bu ne sabırdır Allah’ım bu göz nuru nedir?

Amman nakış deyip coşma Mernuş

Sittin sene önce de aynı kilim, aynı heybe, aynı örgü

Aynı tezgâhlarda böyle dokunurmuş

Yine aynı yün, aynı iplik, aynı tezgâh, aynı eller

Ama aradan neler geçmiş, neler geçmiş, neler... (Eyüboğlu, 2017, s. 237).

Bedri Rahmi Dostluğumuz adlı şiirde ise dostluğu güzel, eşsiz bir kitaba benzetmiş, dostluğun hava, su, ekmek gibi vazgeçilmez bir tadının oluşunu söylemiş ve dostluklar arasında yaşanan olumsuzluklara da dikkat çekerek bunlara karşı sabır göstermemiz gerektiğini şu şekilde dile getirmiştir:

...

Dostluk dediğin güzel bir kitap

Hava gibi

Su gibi

Ekmek gibi

Vazgeçilmez bir tad

Sonuna kadar dayanmak şart

Dostluk dediğin eşsiz bir kitap

Sevmediğin sayfaları varsa

Atla

... (Eyüboğlu, 2017, s. 401).

Yukarıda Bedri Rahmi'nin şiirlerinde sabırlı olma değerinin işlendiği bazı örnek metinlere yer verilmiştir. Bunların dışında Bedri Rahmi'nin şiirlerinde sabırlı olma değerinin işlendiği başka bölümler de vardır. Bunların şairin bütün şiirlerinin toplandığı ve yedi bölümden oluşan *Dol Karabakır Dol* adlı şiir kitabının hangi bölümünde ve ilgili eserin neresinde geçtiği ile ilgili tablo aşağıda verilmiştir:

Tablo 8.

Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun Şiirlerinde Sabırlı Olma Değeri ile İlgili Bulguların Frekans ve Yüzdelik Dağılımları

ESERİN BÖLÜMLERİ	SAYFA NUMARASI	GEÇİŞ SIKLIĞI (f)	YÜZDE (%)
<i>Yaradana Mektuplar</i>	-	0	0
<i>Karadut</i>	-	0	0
<i>Tuz</i>	-	0	0
<i>Merhaba Yeşil</i>	237, 238	2	50
<i>Bigüzel</i>	289	1	25
<i>Dol Karabakır Dol</i>	-	0	0
<i>Yayımlanmamış Şiirleri</i>	401	1	25
Toplam		4	100

Tablo 8 incelendiğinde Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun eserlerinde sabırlı olma değerinin en çok işlendiği bölümün 2 kez geçiş sıklığıyla *Merhaba Yeşil (f 2)* isimli bölüm olduğu görülmektedir. Onu 1 kez geçiş sıklıklarıyla *Bigüzel (f 1)* ve *Yayımlanmamış Şiirleri (f 1)* bölümleri takip etmektedir. *Yaradana Mektuplar (f 0)*, *Karadut (f 0)*, *Tuz (f 0)* ve *Dol Karabakır Dol (f 0)* bölümlerinde ise sabırlı olmayla ilgili değere rastlanılmamıştır.

4.1.1.1.9. Sağlık Değeri. Türkçe Sözlükte sağlık “Vücudun hasta olmaması durumu, vücut esenliği, esenlik, sıhhat.” (TDK, 1998, s. 1885) olarak tanımlanmaktadır.

Mutlu olmak, yaşamı kaliteli hale getirmek, nefes alıp vermekten zevk alabilmek için kısaca insanın yaşama sevincini en derin duygularla hissedebilmesi için insanların sağlığına dikkat etmesi, sağlık konusunda hem birey hem toplum olarak bilinçlenmesi çok önem arz etmektedir. Korona virüsü nedeniyle tüm dünya olarak geçirdiğimiz bu zorlu süreç sağlığın ne kadar kıymetli bir nimet olduğunu gözler önüne sermiştir.

Bedri Rahmi'nin şiirlerinde sağlık değeri az da olsa işlenen değerlerden biridir. Aşağıda Bedri Rahmi'nin sağlık değerini işlediği “Ne Sulu Ne Susuz” adlı şiirinden bazı bölümlere yer verilmiştir.

“Ne Sulu Ne Susuz” adlı şiirde Bedri Rahmi rakı içmenin insan sağlığına verdiği zararı gözler önüne sermiş ve rakıya içmeye başladığından dolayı pişmanlığını dile getirmiştir:

Nice bağlar bozuldu

Kaç bin salkım ezildi

Birkaç yürek kanadı

Birkaç nabız çizildi

Senin için

Namussuz

Ne sulu ne susuz

Sen benim canımı mesken mi tuttun?

Canımın cücüğünü yaktın kuruttun

Yıktın mümkünümü çarelerimi

Ulan rakı ulan namussuz

Ne sulu ne susuz

Durup dururken kanıyorum

Kendi nefesimden utanıyorum

Bir kibrit çaksalar yanıyorum

Ulan rakı ulan namussuz

Ne sulu ne susuz (Eyüboğlu, 2017, s. 410).

Eyüboğlu adeta rakıya başlamanın felaket olduğunu, genelde nasıl başlandığını şiirin devamında hikâye örneği vererek anlatmıştır:

Rivayet olunur kim; bir gün ömründe ağzına bir damla içki değdirmiş çobana efendisi ağzına kadar dolu bir bardak sade rakı vermiş, bir yudumda devirmesini şart koşmuş. Ağzı, burnu, nefes borusu ateş alev yanan zavallı çoban, boş bardağı yerine korken: “Aşam bu zıkkımı devlet zoruyla mı içersiniz?” diye sormuş.

Evet yirmi yıldır, her zaman sorar dururum kendi kendime. Nasıl başladım bu zıkkıma? İlk kadehler yüzde yüz “dostlar alışverişte görsün”, ilk kadehler yüzde yüz gösteriş, fiyaka, çalım. Daha sonraları bir tek dayanak: sevişmenin uzaması, kadın. Ama yekûn hanesinde ağır basan kahrolası fiyaka, kahrolası çalım. Canına yandığının işi! Bir çocukluk suçunu canımızla ödeyelim (Eyüboğlu, 2017, s. 413).

Yukarıda Bedri Rahmi’nin şiirlerinde sağlık değerinin işlendiği bazı örnek metinlere yer verilmiştir. Bunların dışında Bedri Rahmi’nin şiirlerinde sağlık değerinin işlendiği başka bölümler de vardır. Bunların şairin bütün şiirlerinin toplandığı ve yedi bölümden oluşan *Dol Karabakır Dol* adlı şiir kitabının hangi bölümünde ve ilgili eserin neresinde geçtiği ile ilgili tablo aşağıda verilmiştir:

Tablo 9.

Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun Şiirlerinde Sağlık Değeri ile İlgili Bulguların Frekans ve Yüzdelik Dağılımları

ESERİN BÖLÜMLERİ	SAYFA NUMARASI	GEÇİŞ SIKLIĞI (f)	YÜZDE (%)
<i>Yaradana Mektuplar</i>	-	0	0
<i>Karadut</i>	-	0	0
<i>Tuz</i>	-	0	0
<i>Merhaba Yeşil</i>	238	1	20
<i>Bigüzel</i>	-	0	0
<i>Dol Karabakır Dol</i>	-	0	0
<i>Yayımlanmamış Şiirleri</i>	411, 412, 413, 414	4	80
Toplam		5	100

Tablo 9 incelendiğinde Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun eserlerinde sağlık değerinin en çok işlendiği bölümün 4 kez geçiş sıklığıyla *Yayımlanmamış Şiirler (f 4)* isimli bölüm olduğu görülmektedir. Onu 1 kez geçiş sıklığıyla *Merhaba Yeşil (f 1)* bölümü takip etmektedir. *Yaradana Mektuplar (f 0)*, *Karadut (f 0)*, *Tuz (f 0)*, *Bigüzel (f 0)* ve *Dol Karabakır Dol (f 0)* bölümlerinde ise sağlıkla ilgili değere rastlanılmamıştır.

4.1.1.1.10. *Samimiyet / samimî olma / içtenlik değeri.* Türkçe Sözlükte samimi sözcüğü “1. İçten, içtenlikle. 2. Candan açık yüreklilikle davranan. 3. İçli dışlı, senli benli olmak” şeklinde, samimiyet ise “ 1. İçtenlik. 2. Senli benli olma durumu, samimilik” olarak tanımlanmaktadır (TDK, 1998, s. 1901).

Samimiyet insanlar arasındaki ilişkiyi güçlendirir, yalanı riyakârlığı ortadan kaldırır. Samimi olmak insanlar birbirleriyle sıcak, cana yakın ilişkiler kurmasına katkı sağlar. Genelde sosyal becerileri güçlü olan insanlar samimi olanlar, kimseyi kırmayan, incitmeyen

dürüst, güvenilir insanlardır. Bu nedenle sağlıklı iletişim kurmanın öncüllerinden biri olan samimiyetin kıymeti bilinmeli ve gelecek nesillere sağlıklı bir şekilde aktarılmalıdır.

Bedri Rahmi'nin şiirlerinde samimiyet/ samimi olma/ içtenlik değeri sıklıkla işlenen değerlerden biridir. Aşağıda Bedri Rahmi'nin şiirlerinde geçen samimiyet/ samimi olma/ içtenlik değeriyle ilgili örnek metinlere yer verilmiştir.

Bedri Rahmi “Yaradana Mektuplar” adlı eserinin bazı şiirlerinde tüm samimiyetiyle Allah’la konuşur. Bu şiirlerinde kimi zaman insanları Allah’a şikâyet eder, kimi zaman Allah’tan istekte bulunur, kimi zaman da en samimi duygularla Allah’a olan hayranlığını dile getirir:

Bahçelerin var nur içinde

Horoz sesi değmemiş göklerin var

Benim içimde: kat kat

Cennetinden bahar taşır

İki gözüm iki sepet.

Ben senin hayranınam!” (Eyüboğlu, 2017, s. 11).

“Yarab!.. Beni de Yusufçuk gibi bahçelere

Kırlangıç misali mevsimlere uçar!

Senin elinden çıksın rızkım

Beni sen acıktırdın sen doyur (Eyüboğlu, 2017, s. 15).

Bedri Rahmi şiirlerinde Anadolu insanını, köylü vatandaşlarımızı hep samimi, sıcakkanlı, cana yakın olarak görmüştür. Denizli Pazarı adlı şiirde şair pazarı anlatırken oradaki insanların, ortamın sıcaklığını, samimiyetini, içtenliğini, şöyle tasvir ederek mısralara dökmüştür:

Al gözüm seyreyle Denizli pazarını

Bursa’da, Gönen’de, Çorum’da

Artvin’de görmedim benzerini
Pazar dediğin böyle kurulur
Şehrin ortasına allı pullu
Uçsuz bucaksız bir kilim serilir
Kilimde kaç çeşit nakış varsa
Bal olur, petek olur, bakraç olur
Bebek olur, beşik olur dizilir
Develer geçer ağırlı ağır, bir çingirak sesidir erir şeker gibi
Sırım gibi delikanlılar salınır
Bir bolluk, bir bereket, bir bayram havası eser
Göz doyar doymasına yürek burkulur
Hepsi hoş, cana yakın bizden ama
Bu ortaçağ kokusu nedir? (Eyüboğlu, 2017, s. 234).

Yukarıda Bedri Rahmi’nin şiirlerinde samimiyet/ samimi olma/ içtenlik değerinin işlendiği bazı örnek metinlere yer verilmiştir. Bunların dışında Bedri Rahmi’nin şiirlerinde samimiyet/ samimi olma/ içtenlik değerinin işlendiği başka bölümler de vardır. Bunların şairin bütün şiirlerinin toplandığı ve yedi bölümden oluşan *Dol Karabakır Dol* adlı şiir kitabının hangi bölümünde ve ilgili eserin neresinde geçtiği ile ilgili tablo aşağıda verilmiştir:

Tablo 10.

Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun Şiirlerinde Samimiyet/ Samimi Olma/ İçtenlik Değeri ile İlgili Bulguların Frekans ve Yüzdelik Dağılımları

ESERİN BÖLÜMLERİ	SAYFA NUMARASI	GEÇİŞ SIKLIĞI (f)	YÜZDE (%)
<i>Yaradana Mektuplar</i>	11, 14, 15, 36	4	25
<i>Karadut</i>	-	0	0
<i>Tuz</i>	-	0	0
<i>Merhaba Yeşil</i>	219, 220, 234, 235, 244, 245	6	37,5
<i>Bigüzel</i>	279, 304, 318	3	18,75
<i>Dol Karabakır Dol</i>	342	1	6,25
<i>Yayımlanmamış Şiirleri</i>	361, 378	2	12,5
Toplam		16	100

Tablo 10 incelendiğinde Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun eserlerinde samimiyet/ samimi olma/ içtenlik değerinin en çok işlendiği bölümün 6 kez geçiş sıklığıyla *Merhaba Yeşil* (f 6) isimli bölüm olduğu görülmektedir. Onu 4 kez geçiş sıklığıyla *Yaradana Mektuplar* (f 4), 3 kez geçiş sıklığıyla *Bigüzel* (f 3), 2 kez geçiş sıklığıyla *Yayımlanmamış Şiirleri* (f 2) ve 1 kez geçiş sıklığıyla da *Dol Karabakır Dol* (f 1) bölümleri takip etmektedir. *Karadut* (f 0) ve *Tuz* (f 0) bölümlerinde ise samimiyet/ samimi olma/ içtenlikle ilgili değere rastlanılmamıştır.

4.1.1.1.11. *Sanatın Değeri*. Türkçe Sözlükte sanat sözcüğü “1. Bir duygunun, tasarımın veya güzelliğin anlatımında kullanılan yöntemlerin tamamı veya bu anlatım sonucunda ortaya çıkan üstün yaratıcılık. 2. Belli bir uygarlığın veya topluluğun anlayış ve zevk ölçülerine uygun olarak yaratılmış anlatım.” (TDK, 1998, s. 1901, 1902) olarak tanımlanmıştır.

Bedri Rahmi güzel ve faydalı olması yönüyle sanatı bir ağaca benzetmiş, “Sanat orta malıdır, hepimizindir, hepimizin boyuna göredir. Halk sanatında bizi saran en güzel taraf

budur.” (Eyüboğlu, 1987, s. 388) diyerek sanatın toplum için ne kadar önemli olduğunu vurgulamıştır.

Eyüboğlu “Sanatın zerresinden yoksun bir toplulukta ilmin, ilmin i’sinden habersiz kimseler arasında sanatın alabileceğine geliştiği görülmüş şey değildir.” (Eyüboğlu, 1987, s. 247) diyerek ilim ve sanatın gelişmesi için bu ikisinin bir arada yürütülmesi gerektiğine inanır.

Eyüboğlu “En Büyük Sanat” adlı yazısında şimdiye kadar hiçbir sanat eserinin aynı zamanda bütün insanlara hitap etmek fırsatını bulamadığını, halis sanatın asıl büyüklüğüne ve kudretine ancak bütün insanlara aynı zamanda hitap ettiği zaman kavuşmuş olacağını söyler. Yazının devamında Bedri Rahmi bütün insanlara aynı zamanda hitap edebilecek bir sanat arayışına girer. Musiki, resim, heykeltıraş, roman ve sinema gibi sanatları konuşturur. Ve bu konuşturulan sanatlar içinde sinemanın tam da tüm insanlara aynı zamanda hitap edebilecek bir sanat olduğuna kanaat getirir. Yazısını “Yarının sinemasından çok ama çok şeyler bekliyor, onu büyük bir huşu ile selamlıyorum.” diyerek bitirir. (Eyüboğlu, 2004, s. 178-182)

Bedri Rahmi’nin şiirleri incelendiğinde resim, edebiyat, mimari, el sanatları, tiyatro ve sinema gibi sanatlara duyarlı olduğu görülmektedir.

Bedri Rahmi’nin şiirlerinde sanatın değeri sıklıkla işlenen değerlerden biridir. Aşağıda Bedri Rahmi’nin şiirlerinde yer alan sanatın değeriyle ilgili örnek metinlere yer verilmiştir.

Bedri Rahmi Eyüboğlu şiirlerinde kullandığı renklerle, sözcüklerle, dış dünyaya ait izlenimini şiirlerine yansıtmasıyla aynı zamanda bir ressam olduğunu her daim şiirlerinde hissettirmiştir.

“Yakarış” adlı şiirde derdinin sanatın ocağında bir alev olmak olduğunu ve sanatın ufkunda haykırmak istediğini dile getirerek Bedri Rahmi sanata verdiği değeri en net bir şekilde belirtmiştir:

...

Sanatın ocağında bir alev olmak derdim;

O zaman ne gelecek bir kederin tortusu

Ne öğretmen korkusu, ne de sıfır korkusu

NE öfkeli bir bakış, ne de sert bir kelime

Bırak beni sanatın ufkunda haykırayım.

Ya kalemi kırayım, ya fırçamı kırayım (Eyüboğlu, 2017, s. 361).

Şair “Küçük Ressam” adlı şiirinde ressam olmasından mütevellit duygularını renklerle ifade etmiş, resim sanatına ve Türk el sanatlarından biri olan çini sanatına da değinerek sanata ve sanatçıya verdiği değeri ortaya koymuştur:

İçimde renkler uçuşur

Al yanar yeşil tutuşur

Ne sihirdir ne keramet

Ne de el çabukluğu marifet

Bu bir ressam oğlu ressam işidir

Sağ yanımda usul usul

Morla turuncu konuşur

Beri yanda kuzguni siyahlardan

Ödü patlamış beyazlar

Ötede çil yavrusu gibi dağılmış pembeler

Kenarda yüzlerce senedir

Özlediği kahverengine kavuşmuş bir sarı

Beride Bursa çinilerine değmiş

Yunmuş yıkanmış memleket rüzgârı

Bazan ılık bazan serin

Işıl ışıl yanıyor mavilerin

Dilerim Allah'tan dert görmesin

İki kocaman çiçek gibi açılmış gözlerin

Minicik ellerin (Eyüboğlu, 2017, s. 197).

Bedri Rahmi (2017) “Karadut 2” adlı şiirinde kendini sevgilisine anlatırken “*Yalnız san’at çıkmazlarında başını kaşıyan*” diyerek sanata verdiği değeri ortaya koymuştur.

“Türküler Dolusu” şiirinde ise “*Ressamım/ Yurdumun dağından taşından sürüp gelir nakışlarım*” diyerek sanatta beslendiği kaynağı net bir şekilde ortaya koymuştur.

Yukarıda Bedri Rahmi’nin şiirlerinde sanatın değerinin işlendiği bazı örnek metinlere yer verilmiştir. Bunların dışında Bedri Rahmi’nin şiirlerinde sanatın değerinin işlendiği başka bölümler de vardır. Bunların şairin bütün şiirlerinin toplandığı ve yedi bölümden oluşan *Dol Karabakır Dol* adlı şiir kitabının hangi bölümünde ve ilgili eserin neresinde geçtiği ile ilgili tablo aşağıda verilmiştir:

Tablo 11.

Bedri Rahmi Eyüboğlu’nun Şiirlerinde Sanatın Değeri ile İlgili Bulguların Frekans ve Yüzdelik Dağılımları

ESERİN BÖLÜMLERİ	SAYFA NUMARASI	GEÇİŞ SIKLIĞI (f)	YÜZDE (%)
<i>Yaradana Mektuplar</i>	-	0	0
<i>Karadut</i>	104, 123	2	13,33
<i>Tuz</i>	166, 167, 169, 170, 171, 193, 196, 197, 208, 209	10	66,66
<i>Merhaba Yeşil</i>	-	0	0
<i>Bigüzel</i>	-	0	0
<i>Dol Karabakır Dol</i>	-	0	0
<i>Yayımlanmamış Şiirleri</i>	361, 373, 374	3	20
Toplam		15	100

Tablo 11 incelendiğinde Bedri Rahmi Eyüboğlu’nun eserlerinde sanatın değerinin en çok işlendiği bölümün 10 kez geçiş sıklığıyla *Tuz (f 10)* isimli bölüm olduğu görülmektedir. Onu 3 kez geçiş sıklığıyla *Yayımlanmamış Şiirleri (f 3)* ve 2 kez geçiş sıklığıyla da *Karadut (f 2)* bölümleri takip etmektedir. *Yaradana Mektuplar (f 0)*, *Merhaba Yeşil(f 0)* *Bigüzel (f 0)* ve *Dol Karabakır Dol (f 0) bölümlerinde* ise sanatla ilgili değere rastlanılmamıştır.

4.1.1.1.12. *Ümitli / iyimser olma değeri.* Türkçe Sözlükte ümit kelimesi “Olması beklenen veya olacağı düşünülen şey” (TDK, 2011, s. 2417) olarak tanımlanmaktadır.

Umut insanların gelecekte gerçekleştirmek istediği planlara yönelik pozitif bakış açısıdır. Bir bakıma umut insanın kendi içsel motivasyonunu sağlayarak arzularına yönelik belirli bir doyum elde etmesidir. Bu nedenle ümitli olmak, hayata karşı iyimser bakış açısıyla yaşantıyı devam ettirmek insanların ruhsal sağlığı için çok önem arz etmektedir.

Bedri Rahmi’nin şiirlerinde ümitli/ iyimser olma değeri sıklıkla işlenen değerlerden biridir. Aşağıda Bedri Rahmi’nin şiirlerinde yer alan ümitli/ iyimser olma değeriyle ilgili örnek metinlere yer verilmiştir.

Bedri Rahmi şiirlerinde baharın gelmesiyle, çiçeklerin açmasıyla, ağaçların meyve vermesiyle hep mutlu olmuş, ümitlenmiş, hayata iyimser bir gözle bakmıştır. “Kiraz Ayı Geliyor” adlı şiirinde şair kiraz ayının gelmesine çocuklar gibi sevinmekte, hayata umut dolu bakmaktadır. Eyüboğlu şiirde, içinin kıpır kıpır olmasını, çiçeklerin kokusunu, ilkbahar havasını yaptığı tasvirlerle adeta okuyucuya hissettirmiştir.

İçimden geçen yollardan birinde koşuyorum

Sarı gül kokuyor.

Sarı gül kokan bir yolda koşuyoruz

İçimiz yemyeşil, içimiz mosmor.

Karşımızda bir bulut uçuyor: Altın tozundan

Atlarımız yemyeşil bir söğüt dalından koşuyoruz

Kiraz ayı geliyor!

...

Gök başımızın üstünde masmavi bir yaprak

Dağlar kütürdeyerek yarılan bir karpuz

Arzu sağımız, arzu solumuz

Sarı gül kokan yollarda yalınayak koşuyoruz.

Gökler sendeleyip gökler devriliyor

Dağlar sendeleyip dağlar devriliyor.

Milyonlarca güneş bize çevriliyor

Kiraz ayı geliyor!

Kiraz ayı geliyor çocuklar! (Eyüboğlu, 2017, s. 47- 49).

Bedri Rahmi “Lorca’ya” adlı şiirinde ümitle beklediği şiiri anlatmaktadır:

Bir şiir gelecek biliyorum Lorca

Deniz fenerleri gibi gözlerim yolda

Bir şiir gelecek biliyorum Lorca

Bir şiir gelecek biliyorum yalınayak

İçinde senden bir şeyler olacak

Senden ille de senden Lorca

Yüreğinde bir kurşun

Avuçlarında bir tutam yonca

Kumral karanlıklar içinde usulca.

...

Bir şiir gelecek Lorca biliyorum

Ulu ağaçlar gibi yaprak yaprak

Ulu ağaçlar gibi tir tir titriyorum

Bir şiir Lorca, bir şiir

Tepeden tırnağa gül, tepeden tırnağa zehir

Belki yılanlar gibi sessiz sedasız sinsi sinsi

Belki küheylanlar gibi dörtına

Bilmem nerden, ne zaman, nasıl gelir

Bir şiir Lorca, bir şiir, bir şiir, bir şiir (Eyüboğlu, 2017, s. 260).

Yukarıda Bedri Rahmi'nin şiirlerinde ümitli/ iyimser olma değerinin işlendiği bazı örnek metinlere yer verilmiştir. Bunların dışında Bedri Rahmi'nin şiirlerinde ümitli/ iyimser olma değerinin işlendiği başka bölümler de vardır. Bunların şairin bütün şiirlerinin toplandığı ve yedi bölümden oluşan *Dol Karabakır Dol* adlı şiir kitabının hangi bölümünde ve ilgili eserin neresinde geçtiği ile ilgili tablo aşağıda verilmiştir:

Tablo 12.

Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun Şiirlerinde Ümitli/ İyimser Olma Değeri ile İlgili

Bulguların Frekans ve Yüzdelik Dağılımları

ESERİN BÖLÜMLERİ	SAYFA NUMARASI	GEÇİŞ SIKLIĞI (f)	YÜZDE (%)
<i>Yaradana Mektuplar</i>	33, 44 47, 48, 49, 53	6	40
<i>Karadut</i>	86, 102	2	13,33
<i>Tuz</i>	215	1	6,66
<i>Merhaba Yeşil</i>	225, 238	2	13,33
<i>Bigüzel</i>	260, 261, 262	3	0
<i>Dol Karabakır Dol</i>	327	1	6,66
<i>Yayımlanmamış Şiirleri</i>	-	0	0
Toplam		15	100

Tablo 12. incelendiğinde Bedri Rahmi Eyüboğlu’nun eserlerinde ümitli/ iyimser olma değerinin en çok işlendiği bölümün 6 kez geçiş sıklığıyla *Yaradana Mektuplar* (f 6) isimli bölüm olduğu görülmektedir. Onu 3 kez geçiş sıklığıyla *Bigüzel* (f 3), 2 kez geçiş sıklıklarıyla *Karadut ve Merhaba Yeşil* (f 2), 1 kez geçiş sıklıklarıyla da *Tuz ve Dol Karabakır Dol* (f 1) bölümleri takip etmektedir. *Yayımlanmamış Şiirleri* (f 0) bölümünde ise ümitli/ iyimser olmayla ilgili değere rastlanılmamıştır.

4.1.1.2.13. *Yaşama sevinci ve mutlu olma değeri*. Türkçe Sözlükte (1998) yaşama sevinci “1. Maddi, manevi mutluluk içinde devamlı yaşamak. 2. Halinden, yaşantısından memnun olma duygusu. 3. Acıyı bal eylemek, sürekli hoşgörü içinde olmak” olarak tanımlanmaktadır. Mutlu kelimesi ise “Mutluluğa erişmiş olan, ongun, mesut” olarak tanımlanır (TDK, 1998, s 1597).

Küreselleşen dünyayla birlikte insanoğlu hızla akıp giden bu hayatta yalnızlaşmakta, içine kapanmakta, hayatındaki her şey monotonlaşmakta ve yaşamdan zevk almamaya başlamaktadır. Oysaki tüm bu olumsuzluklara rağmen birey küçük şeylerle de olsa mutlu olmayı bilmeli, geçen her saniyenin kıymetini bilmeli, yaşamdan keyif alarak hayatını devam ettirmelidir. Yaşama sevincine sahip bireyler zamanlarını iyi bir şekilde değerlendiren, kendine sürekli uğraş edinen, boş durmayı sevmeyen, hayattan keyif almasını bilen ve çevresine olumlu enerji veren kişilerdir. Yaşama sevincine sahip olmak aynı zamanda kişinin bedensel ve ruhsal sağlığı için de büyük önem arz etmektedir. Bu nedenle insanlar sağlıklı ve kaliteli yaşam için, çevresindeki insanlara pozitif enerji vermek için kendi iç huzurunu sağlamalı, hayata umutla bakmalı, gülümsemeyi bilmeli kısacası bu hayatta yaşama sevincini hiç kaybetmemelidir.

Bedri Rahmi’nin şiirlerinde yaşama sevinci işlenen değerlerden biridir. Eyüboğlu özellikle şiir kitabının *Yaradana Mektuplar* adlı bölümünde yaşama sevinci değerini sıklıkla işlemiştir. Şair bu dünyayı taşıyla toprağıyla lezzetleriyle kısacası her şeyiyle sevmektedir,

yaşamdan keyif almaktadır. Ancak şairimizin aklına ölüm gerçeği gelince hüzünlenmekte ve bu hayatı sorgulamaya başlamaktadır.

Bedri Rahmi “İkinci Mektup” adlı şiirinde yaşamayı, canını ne kadar çok sevdiğini dile getirir ve ömrü Allah tarafından verilen en güzel hediye olarak nitelendirir:

Bu ne mene iştir ki:

Rabbim! Niçin bu dünyaya diri gelinir,

Acep niçin cehenneme diri girilmez?

Elimde büyüyen ömrüm kapar giderler.

Kapar bir çıkmaza sapar giderler.

Bu ömür kaskatı geriliverir

Kapının önüne seriliverir

Elinle boynuma taktığın ömür;

En güzel hediyen, geri verilir (Eyüboğlu, 2017, s. 7).

Bedri Rahmi canını, ömrünü, hayatını, bu dünyadaki hazlarını çok sevmektedir. Bu nedenle ölüp gitmek istememekte, ölüme bir türlü ısınmamaktadır. Kendi ifadesiyle de dediği gibi “Ölüme kardeş gibi ısınmak istediler fakat ne mümkün ölüme ısınmak, ne mümkün!...” (Eyüboğlu, 2017, s. 17).

Eyüboğlu “Sevinsin” adlı şiirinde bu hayatı, yaşamayı çok sevdiğini bu nedenle bu dünyadan ölüp gitmek istemediğini giderse gözünün arkada kalacağını şu şekilde mısralara dökmüştür:

Aldık nasibimizi hüzünden

İşte geldik gidiyoruz sevinsin

Hâlbuki ne güzel başlamıştı hikâye

Şerbet gibi bir gök üstümüzde.

Ve bütün lezzetleriyle toprak

Gözümüzde nur, dizimizde takat

On parmağımızda on hüner vardı

Biz onun sevgili kulları.

Dünyasını abad eyledik

Bir can verdi bize bin alır

Gideriz gözümüz arkada kalır

Sevinsin (Eyüboğlu, 2017, s. 97).

Yukarıda Bedri Rahmi'nin şiirlerinde yaşama sevinci ve mutlu olma değerinin işlendiği bazı örnek metinlere yer verilmiştir. Bunların dışında Bedri Rahmi'nin şiirlerinde yaşama sevinci ve mutlu olma değerinin işlendiği başka bölümler de vardır. Bunların şairin bütün şiirlerinin toplandığı ve yedi bölümden oluşan *Dol Karabakır Dol* adlı şiir kitabının hangi bölümünde ve ilgili eserin neresinde geçtiği ile ilgili tablo aşağıda verilmiştir:

Tablo 13.

Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun Şiirlerinde Yaşama Sevinci ve Mutlu Olma Değeri ile İlgili Bulguların Frekans ve Yüzdelik Dağılımları

ESERİN BÖLÜMLERİ	SAYFA NUMARASI	GEÇİŞ SIKLIĞI (f)	YÜZDE (%)
<i>Yaradana Mektuplar</i>	7, 16, 17, 20, 37, 38, 46, 47, 48, 49, 50, 52, 53, 57, 58	15	62,5
<i>Karadut</i>	71, 81, 83, 97, 104, 107	6	25
<i>Tuz</i>	-	0	0
<i>Merhaba Yeşil</i>	-	0	0
<i>Bigüzel</i>	-	0	0
<i>Dol Karabakır Dol</i>	-	0	0
<i>Yayımlanmamış Şiirleri</i>	389, 390, 428	3	12,5
Toplam		24	100

Tablo 13 incelendiğinde Bedri Rahmi Eyüboğlu’nun eserlerinde yaşama sevinci ve mutlu olma değerinin en çok işlendiği bölümün 15 kez geçiş sıklığıyla *Yaradana Mektuplar* (f 15) isimli bölüm olduğu görülmektedir. Onu 6 kez geçiş sıklığıyla *Karadut* (f 6) ve 3 kez geçiş sıklıklarıyla *Yayımlanmamış Şiirleri* (f 3) bölümleri takip etmektedir. *Tuz* (f 0), *Merhaba Yeşil* (f 0), *Bigüzel* (f 0) ve *Dol Karabakır Dol* (f 0) bölümlerinde ise yaşama sevinci ve mutlu olmayla ilgili değere rastlanılmamıştır.

4.1.1.2. Kişilerarası ilişki değerleri.

4.1.1.2.1. *Arkadaşlık / dostluk / kardeşlik değeri.* Türkçe Sözlükte arkadaşlık “Arkadaş olma durumu, arkadaşla yakışır davranma, omuzdaşlık, ünsiyet” (TDK, 1998, s. 133) olarak, dost sözcüğü ise “1. Sevilen, güvenilen, yakın arkadaş, gönüldaş, iyi görüşülen (kimse), düşman karşıtı. 2. İyi geçinen, aralarında iyi ilişki bulunan.” (TDK, 1998, s. 626) olarak tanımlanmıştır.

İnsanoğlu dünyaya geldiği andan itibaren çevresindekilerle hep iletişim halinde olmuştur. Bu iletişim kurma güdüsüyle insanlar çocukluk yaşlarından itibaren kendilerine arkadaş, dost edinmeye başlamışlardır. Çocukluk arkadaşı, okul arkadaşı, oda arkadaşı, üniversite dostluğu, hayat arkadaşı vs.

Arkadaşlık ve dostluk kavramı toplum tarafından çok önem verilen bir değer olduğu için atalarımız “*Dost kara günde belli olur.*”, “*Bana dostunu söyle sana kim olduğunu söyleyeyim.*”, “*İyilerle dost ol, kötülerden emin olursun.*”, “*Dost acı söyler fakat doğru söyler.*” gibi sözlerle insanları iyi dost ve arkadaş seçme konusunda uyarmıştır.

Bedri Rahmi’nin şiirlerinde arkadaşlık/ dostlu/ kardeşlik değeri sıklıkla işlenen değerlerden biridir. Aşağıda Bedri Rahmi’nin şiirlerinde yer alan arkadaşlık/ dostlu/ kardeşlik değeriyle ilgili örnek metinlere yer verilmiştir.

Bedri Rahmi “Dostluğumuz” adlı şiirinde dostluğu güzel bir kitaba benzetir ve bu kitapta sevmediğimiz sayfalar varsa onları yırtmak yerine o sayfaları atlamak gerektiğini

düşünür. Ayrıca Eyüboğlu dostluğun hava, ekmek, su gibi vazgeçilmez bir tadının olduğunu söyleyerek, dostluğa, arkadaşlığa verdiği önemi ve değeri en net biçimde ifade etmiştir.

...

Dostluk dediğin güzel bir kitap

Hava gibi

Su gibi

Ekmek gibi

Vazgeçilmez bir tad

Sonuna kadar dayanmak şart

Dostluk dediğin eşsiz bir kitap

Sevmediğin sayfaları varsa

Atla

Sayfayı kökünden yırtmak şart mı (Eyüboğlu, 2017, s. 401).

“Dostluğumuz” adlı şiirin devamında Bedri Rahmi dostun kolay bulunmadığını bu yüzden de arkadaşlarla kurulan ilişkilerde dikkatli olmamız gerektiğini, dostlarımıza karşı hoşgörölü, nazik olmamız gerektiğini ve dostlukların eskidikçe daha da güzelleştiğini çarpıcı bir şekilde mısralara dökmüştür.

Gözünün bebeği gibi korumak marifet

Dostluk dediğin nadir bir kuş

Huyuna suyuna dikkat et

Bir kez kuyruğu titretti mi

Diriltene mükâfat

Oluyor böyle şeyler oluyor

Her ahaba dost denmiyor

Gitti mi bir kez gelmiyor

Dostluk dediğin nazlı bir kuş

Her kuşun eti yenmiyor

Dol kara

Dol bakır

Dol

Dostluk dediğin filfilli fistan

Her Allahın günü giyince insan

İster istemez aşınıyor –eskiyor- inceliyor

Eskidikçe tadına doyulmuyor

Nazdan nazik oluyor

Çiniden bilezik-

Biler kadrini bilemedik

Hıyarca davrandın mı tuz buz-

Paramparça dostluğumuz (Eyüboğlu, 2017, s. 402).

Yukarıda Bedri Rahmi'nin şiirlerinde arkadaşlık/ dostluk/ kardeşlik değerinin işlendiği bazı örnek metinlere yer verilmiştir. Bunların dışında Bedri Rahmi'nin şiirlerinde arkadaşlık/ dostluk/ kardeşlik değerinin işlendiği başka bölümler de vardır. Bunların şairin bütün şiirlerinin toplandığı ve yedi bölümden oluşan *Dol Karabakır Dol* adlı şiir kitabının hangi bölümünde ve ilgili eserin neresinde geçtiği ile ilgili tablo aşağıda verilmiştir:

Tablo 14.

Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun Şiirlerinde Arkadaşlık/ Dostluk/ Kardeşlik Değeri ile İlgili Bulguların Frekans ve Yüzdelik Dağılımları

ESERİN BÖLÜMLERİ	SAYFA NUMARASI	GEÇİŞ SIKLIĞI (f)	YÜZDE (%)
<i>Yaradana Mektuplar</i>	-	0	0
<i>Karadut</i>	96, 104	2	14,28
<i>Tuz</i>	174, 183	2	14,28
<i>Merhaba Yeşil</i>	221	1	7,14
<i>Bigüzel</i>	297	1	7,14
<i>Dol Karabakır Dol</i>	351	1	7,14
<i>Yayımlanmamış Şiirleri</i>	378, 400, 401, 402, 413, 435, 436	7	50
Toplam		14	100

Tablo 14 incelendiğinde Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun eserlerinde arkadaşlık/ dostluk/ kardeşlik değerinin en çok işlendiği bölümün 7 kez geçiş sıklığıyla *Yayımlanmamış Şiirleri* (f 7) isimli bölüm olduğu görülmektedir. Onu 2 kez geçiş sıklıklarıyla *Karadut* ve *Tuz* (f 2), 1 kez geçiş sıklıklarıyla da *Merhaba Yeşil*, *Bigüzel* ve *Dol Karabakır Dol* (f 1) bölümleri takip etmektedir. *Yaradana Mektuplar* (f 0) bölümünde ise arkadaşlık/ dostluk/ kardeşlikle ilgili değere rastlanılmamıştır.

4.1.1.2.2. *Cömert / fedakâr olma değeri*. Türkçe sözlükte cömert “Para ve malını esirgemedi veren, eli açık, selek, semih; verimli” (TDK, 1998, s. 413) olarak fedakâr ise “özverili” (TDK, 1998, s. 767) olarak tanımlanmaktadır.

Türk toplumlarında kişilerin cömert olması, fedakârlık yapması en büyük erdemlerden biri sayılmış, bu meziyetleri gösteren kişiler insanlara örnek gösterilmiş, bu kişiler toplumda itibar sahibi olmuşlardır. Bu nedenledir ki tarih boyunca Türk milleti hem kendi

vatandaşlarına hem yabancılara karşı hep cömert olmuş ve diğer ülkeler tarafından misafirperver bir millet olarak anılmış, bu meziyetlerinden dolayı da Türk milleti dünyada kendine saygıdeğer bir yer edinmiştir.

Bedri Rahmi'nin şiirlerinde cömert/ fedakâr olma değeri az da olsa işlenen bir değer olarak karşımıza çıkmaktadır. Aşağıda Bedri Rahmi'nin şiirlerinde yer alan cömert/ fedakâr olma değerine yönelik bazı örnek metinlere yer verilmiştir.

Bedri Rahmi “Sevda Üstüne” şiirinde insanın buğday tarlası gibi, meyve veren ağaç gibi, milyonları ferahlatan rüzgâr gibi cömert olmasını; derya misali uçsuz bucaksız olmasını, insanların sadece kendileri için değil tüm insanlar için çalışmasını, fedakâr olmasını istemektedir.

İçinde bir tek suret yaşayan yüreğe yürek mi derler

Bir tek yaprak veren dalın boynun burarlar

İnsan dediğin bir buğday tarlası gibi olmalı

Esti mi rüzgâr bir değil milyonlar için esmeli

Bir tek meyve veren dalı kesmeli

İnsan dediğin derya misali

Üstünde milyonlar dalga

İçinde kıyametler kopmalı

İnsan dediğin derya misali

Uçsuz bucaksız olmalı (Eyüboğlu, 2017, s. 210).

Bedri Rahmi şiirlerinde genelde ağaçların, denizlerin, tarlaların cömert oluşundan insanoğlundan hiçbir şeyi esirgememesinden bahsetmiştir. “Deniz Türküsü” adlı şiirinde ana, babanın evlatlarından, toprağın insanoğlundan hiçbir şeyi esirgememesi gibi denizin de insanlardan hiçbir şey esirgemediğini, cömert bir şekilde nesi var nesi yok her şeyi çıkarıp verdiğini söylemiştir:

Deniz dediğin bir tarladır

Anadır, babadır, kardeşir

İnsan eline hasret

İnsan eli değer değmez ürperir

Binbir yerinden çatlar sevincinden

Nesi var, nesi yok çıkarır verir,

İnsan eli değmemiş denizlerde bir damla alınteri

Bulutlar dolusu rahmetten mübarektir (Eyüboğlu, 2017, s. 271).

Bedri Rahmi yeni tanıştığı Cengiz Bektaş’a aldığı ödülünden dolayı kutlama mektubu yazmak ister ve bu şiir ortaya çıkar. Şair şiirde Anadolu’yu cömert bir anaya benzetmiş, Anadolu’nun bereketli olmasından bahsetmiş ve eşi benzeri yok diyerek Anadolu’yu yüceltmıştır.

Bu Anadolu var ya bu Anadolu

Bu misli menendi görülmemiş cömert ana

Bu her yanı meme bu her yanı dudak bu her yanı gül

Bu zırnık almadan veren habire veren yediveren gül

Bu Anadolu var ya bu Anadolu

Bu üç yosma denizde üç defa ıslanan

Gürbüz ırmaklar ortasında susuzluktan çatlayan

Bu Anadolu var ya bu Anadolu

Bu sapsarı sıtma masmavi gurur

Ne tosunlar doğurmuş ne tosunlar

Bak daha neler doğurur (Eyüboğlu, 2017, s. 330).

Yukarıda Bedri Rahmi'nin şiirlerinde cömert/ fedakâr olma değerinin işlendiği bazı örnek metinlere yer verilmiştir. Bunların dışında Bedri Rahmi'nin şiirlerinde cömert/ fedakâr olma değerinin işlendiği başka bölümler de vardır. Bunların şairin bütün şiirlerinin toplandığı ve yedi bölümden oluştuğu *Dol Karabakır Dol* adlı şiir kitabının hangi bölümünde ve ilgili eserin neresinde geçtiği ile ilgili tablo aşağıda verilmiştir:

Tablo 15.

Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun Şiirlerinde Cömert/ Fedakâr Olma Değeri ile İlgili Bulguların Frekans ve Yüzdelik Dağılımları

ESERİN BÖLÜMLERİ	SAYFA NUMARASI	GEÇİŞ SIKLIĞI (f)	YÜZDE (%)
<i>Yaradana Mektuplar</i>	24, 31, 32	3	25
<i>Karadut</i>	-	0	0
<i>Tuz</i>	178, 179, 210, 215	4	33,33
<i>Merhaba Yeşil</i>	-	0	0
<i>Bigüzel</i>	271, 272, 285, 309	4	33,33
<i>Dol Karabakır Dol</i>	330	1	8,33
<i>Yayımlanmamış Şiirleri</i>	-	0	0
Toplam		12	100

Tablo 15 incelendiğinde Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun eserlerinde cömert/ fedakâr olma değerinin en çok işlendiği bölümler 4 kez geçiş sıklıklarıyla *Tuz ve Bigüzel* (f 4) isimli bölümler olduğu görülmektedir. Onu 3 kez geçiş sıklığıyla *Yaradana Mektuplar* (f 3), 1 kez geçiş sıklığıyla *Dol Karabakır Dol* (f 1) adlı bölümler takip etmektedir. *Karadut* (f 0), *Merhaba Yeşil* (f 0) ve *Yayımlanmamış Şiirleri* (f 0) isimli bölümlerde ise cömert ve/ fedakâr olma değerinin doğrudan işlendiği herhangi bir bölüme rastlanılmamıştır.

4.1.1.2.3. *İnsana saygı gösterme/ insanı sevmeye değeri*. Türkçe Sözlükte saygı “Değeri, üstünlüğü, yaşlılığı, yararlılığı, kutsallığı dolayısıyla bir kimseye, bir şeye karşı dikkatli, özenli, ölçülü davranmaya sebep olan sevgi duygusu, hürmet, ihtiram; başkalarını rahatsız etmekten çekinme duygusu” (TDK, 1998, s. 1922) olarak tanımlanmaktadır.

İnsan yeryüzünde yaratılmışların en şerefli ve Allah’ın yeryüzündeki halifesi olarak görülen bir varlık olması hasebiyle canlılar içinde saygı duyulmaya, sevgi gösterilmeye en layık varlıktır. Sait Faik’in (2002) de dediği gibi “*Sevmek, bir insanı sevmekle başlar her şey*”.

İnsana saygı gösterme/ insanı sevmeye değeri Bedri Rahmi’nin şiirlerinde değinilen değerlerden biridir. Aşağıda Bedri Rahmi’nin şiirlerinde yer alan insana saygı gösterme/ insanı sevmeye değerine yönelik örnek metinlere yer verilmiştir.

Şair “Yar Yüreğim Yar” adlı şiirinde Fuzuli’nin “*Aşk imiş her ne varsa âlemde/ İlim kil ü kal imiş ancak*” beytine atıfta bulunmuş, “*İnsanmış her ne var âlemde/ İnsandan ötesini neyleyelim*” diyerek insana olan saygısını ve sevgisini dile getirmiştir. Şiirin devamında küçük yaşta suçsuz yere öldürülen ve hayat şartlarından dolayı ölen çocuklara değinerek insana olan saygısını, sevgisini ve merhametini anlatmıştır.

İnsanmış her ne var âlemde

İnsandan ötesini neyleyelim

Yar yüreğim yar, gör ki neler var,

Bir kahpe denizde boğulmuş sabiler

Ne bir tek dua bilirlerdi,

Ne bir çift günah işlediler.

Diri diri gömülen arzular

Yar yüreğim yar, gör ki neler var (Eyüboğlu, 2017, s. 55).

Şair “İnsan Kasidesi” adlı şiirinde insanın tarifini “*Bir dilimi zehir zıkkım/ bir dilimi candan tatlı*” şeklinde yaparak insanların hem iyisi hem kötüsü olduğunu dile getirmiştir.

Aynı şiirinin devamında Yahya Kemal Beyatlı’nın “*İnsan âlemde hayal ettiği müddetçe yaşar*” dizesine gönderme yapmış, bu dizeyi değiştirerek insana duyduğu saygı ve sevgiyi de göstererek kendine göre şu şekilde söylemiştir:

İnsan âlemde hayal ettiği müddetçe değil

Aziiiz şair

İnsanları sevdiği kadar yaşarmış.

İnsanları seven mis

Sevmeyen bir hoş kokarmış (Eyüboğlu, 2017, s. 175).

Yukarıda Bedri Rahmi’nin şiirlerinde insana saygı gösterme/ insanı sevme değerinin işlendiği bazı örnek metinlere yer verilmiştir. Bunların dışında Bedri Rahmi’nin şiirlerinde insana saygı gösterme/ insanı sevme değerinin işlendiği başka bölümler de vardır. Bunların şairin bütün şiirlerinin toplandığı ve yedi bölümden oluşan *Dol Karabakır Dol* adlı şiir kitabının hangi bölümünde ve ilgili eserin neresinde geçtiği ile ilgili tablo aşağıda verilmiştir:

Tablo 16.

Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun Şiirlerinde İnsana Saygı Gösterme/ İnsanı Sevme Değeri ile İlgili Bulguların Frekans ve Yüzdelik Dağılımları

ESERLEİN BÖLÜMLERİ	SAYFA NUMARASI	GEÇİŞ SIKLIĞI (f)	YÜZDE (%)
<i>Yaradana Mektuplar</i>	24, 55	2	8,69
<i>Karadut</i>	66, 70, 73	3	13,04
<i>Tuz</i>	175, 184, 185, 191, 194, 195	6	26,08
<i>Merhaba Yeşil</i>	235, 244	2	8,69
<i>Bigüzel</i>	258, 289, 315	3	13,04
<i>Dol Karabakır Dol</i>	325, 326, 342	3	13,04
<i>Yayımlanmamış Şiirleri</i>	389, 390, 392, 434	4	17,39
Toplam		23	100

Tablo 16 incelendiğinde Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun eserlerinde insana saygı gösterme/ insanı sevme değerinin en çok işlendiği bölüm 6 kez geçiş sıklığıyla *Tuz* (f 6) isimli bölüm olduğu görülmektedir. Onu 4 kez geçiş sıklığına sahip olan *Yayımlanmamış Şiirleri* (f 4), 3 kez geçiş sıklıklarıyla *Karadut* (f 3), *Bigüzel* (f 3) ve *Dol Karabakır Dol* (f 3), 2 kez geçiş sıklıklarıyla *Yaradana Mektuplar* ve *Merhaba Yeşil* (f 2) adlı bölümler takip etmektedir.

4.1.1.2.4. İyi iletişim / ilişki kurma değeri. Türkçe Sözlükte iletişim “Duygu, düşünce veya bilgilerin akla gelebilecek her türlü yolla başkalarına aktarılması, bildirişim, haberleşme, iletişim” olarak tanımlanmıştır (TDK, 1998, s. 1067).

En genel kapsamıyla iletişim, insanların bir arada iyi bir ilişki kurarak yaşayabilmesidir. İletişim kurmak diğer canlı varlıklara göre insanlar için daha fazla önemli bir yapıya sahiptir. İnsanların birbirlerini anlayabilmesi, tanıyabilmesi, çevrelerinde olup bitenden haberdar olup bilgi alışverişinde bulunabilmesi, psikolojik ve fiziksel ihtiyaçlarını

gidererek sağlıklı, huzurlu bir yaşam sürdürebilmesi için iletişim gereklilik arz etmektedir. İnsanlar iletişim kurarak hayatını anlamlandırır, toplumun bir paçası olduğunu hisseder. Bu nedenle iyi bir iletişim/ ilişki kurmak insanlar için çok önemlidir.

Bedri Rahmi'nin şiirlerinde iyi iletişim/ ilişki kurma değeri az da olsa işlenen bir değer olarak karşımıza çıkmaktadır. Aşağıda Bedri Rahmi'nin şiirlerinde yer alan iyi iletişim/ ilişki kurma değerine yönelik bazı örnek metinlere yer verilmiştir.

Bedri Rahmi “Oğlum Mehmed’e Büyük Şehirleri Takdim Edeyim” adlı şiirinde büyük şehirlerde insanlar arasındaki ilişkilerin zayıflığından, buralarda etkili iletişim kurulamadığından, samimiyetin olmadığından bahsederek oğlu Mehmed’e büyük şehirlere bağlanmaması gerektiğini; oğlunun yaşayacağı yerde herkesi tanınması gerektiğini, insanlarla iyi iletişim kurması gerektiğini samimi ifadelerle anlatmıştır.

Büyük şehirlere bağlanma Mehmedim

Öyle bir şehre yerleş ki

Küçük fakat bizim olsun

Sokaklarında tanımadığın yüz

Ensesine şamar atamayacağın kimse dolaşmasın

Her ağacına elin

Her karış toprağına terin değsin

Ve kuytu evlerden birinde

Senden habersiz ölenler olmasın (Eyüboğlu, 2017, s. 36).

Bedri Rahmi “Yar Yüreğın Yar” adlı şiirinin son bölümünde insan tanımının, insanlarla iyi ilişki ve iletişim kurmanın önemini şöyle dile getirmiştir:

Yar yüreğın yar bölüşelim

Beraber ağlayalım dertleşelim

Yar yüreğın yar yarmağına değer

Bir insan tanımak oğul!.. Bir cihan tanımağa bedel (Eyüboğlu, 2017, s. 70).

Yukarıda Bedri Rahmi'nin şiirlerinde iyi iletişim/ ilişki kurma değerinin işlendiği bazı örnek metinlere yer verilmiştir. Bunların dışında Bedri Rahmi'nin şiirlerinde iyi iletişim/ ilişki kurma değerinin işlendiği başka bölümler de vardır. Bunların şairin bütün şiirlerinin toplandığı ve yedi bölümden oluştuğu *Dol Karabakır Dol* adlı şiir kitabının hangi bölümünde ve ilgili eserin neresinde geçtiği ile ilgili tablo aşağıda verilmiştir:

Tablo 17.

Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun Şiirlerinde İyi İletişim/ İlişki Kurma Değeri ile İlgili Bulguların Frekans ve Yüzdelik Dağılımları

ESERİN BÖLÜMLERİ	SAYFA NUMARASI	GEÇİŞ SIKLIĞI (f)	YÜZDE (%)
<i>Yaradana Mektuplar</i>	36	1	25
<i>Karadut</i>	70	1	25
<i>Tuz</i>	-	0	0
<i>Merhaba Yeşil</i>	219, 220	2	50
<i>Bigüzel</i>	-	0	0
<i>Dol Karabakır Dol</i>	-	0	0
<i>Yayımlanmamış Şiirleri</i>	-	0	0
Toplam		4	100

Tablo 17 incelendiğinde Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun eserlerinde iyi iletişim/ ilişki kurma değerinin en çok işlendiği bölümler 2 kez geçiş sıklığıyla *Merhaba Yeşil* (f 2) isimli bölüm olduğu görülmektedir. Onu 1 kez geçiş sıklıklarıyla *Yaradana Mektuplar* ve *Karadut* (f 1) adlı bölümler takip etmektedir. *Tuz* (f 0), *Bigüzel* (f 0), *Dol Karabakır Dol* (f 0) ve *Yayımlanmamış Şiirleri* (f 0) isimli bölümlerde ise iyi iletişim/ ilişki kurma değerinin doğrudan işlendiği herhangi bir bölüme rastlanılmamıştır.

4.1.1.2.5. *Kadın ve aileye önem verme değeri.* Türkçe Sözlükte (1998) aile “Evlilik ve kan bağına dayanan karı, koca, çocuklar, kardeşler arasındaki ilişkilerin oluşturduğu toplum içindeki en küçük birlik” olarak tanımlanmaktadır.

Geçmişten günümüze Türk toplum yapısında kadına ve aileye hep önem verilmiş, kadınlar ailenin temeli olarak kabul edilmişlerdir. Türk tarihinin ilk yazılı kaynakları incelendiğine kadının toplumda önemli bir yeri olduğunu, özgür ve hür iradesiyle kendi kararlarını verebildiğini ve yeri geldiğinde yönetimde söz sahibi olduğunu gözlemlemekteyiz. Alyılmaz ve Alyılmaz (2014), eski Türk toplumlarında kadının hayattaki değerini ve kadına verilen önemi şu çarpıcı ifadelerle dile getirmişlerdir:

Eski Türk toplumunda kadın eşinin can yoldaşı, hayat mücadelesinde onun en büyük desteği, (yeri geldiğinde at binen, kılıç kuşanan, yay kurup ok atan) silah arkadaşı; evinin her şeyi; çocuğunun anası, ilk eğitmeni ve öğretmeni; kap kakak, çanak çömlek, keçe, kilim, halı... gibi yapma ve dokuma eserlerin zanaatkârı; aile, toplum ve devlet yönetiminde ise iktidarın imtiyazlı ortağı olarak karşımıza çıkar.

Ancak diğer toplumlara baktığımızda tarihin birçok döneminde kadınların köle olarak alınıp satıldığını, hür ve bağımsız olmadığını kadının bir ticari meta olarak görüldüğünü tarihi kaynaklardan öğrenmekteyiz. Bu da gösteriyor ki geçmişten bugüne Türk milleti her zaman kadına, aileye önem ve değer vermiştir. Aynı şekilde Türk İslam kültürü de bireylerin ve toplumun huzuru ve düzeni için insanların zamanı geldiğinde evlenmelerini, aile yuvası kurmalarını teşvik ederek aile yapısına verdiği önemi göstermiştir.

Bedri Rahmi’nin şiirlerinde kadın ve aileye önem verme değeri işlenen değerlerden biridir. Eyüboğlu “Susadım” adlı şiirin son bölümünde sevdiği kadına verdiği değeri şu şekilde mısralara dökmüştür:

Seni düşündüm kadınım şükrederek

Su gibi aziz olasın her daim

Ekmek gibi mübarek (Eyüboğlu, 2017, s. 101).

Bedri Rahmi “Oğlum Mehmet’e Ağaçlarımızı Takdim Ederim” şiirinde oğluna doğaya ve doğadaki canlılara duyarlı olmasını öğütleyerek çocukların yetişmesinde ve eğitiminde ailenin ne kadar önemli bir yere sahip olduğunu göstermiştir:

Şu karşiki yeşil yumağa ağaç derler

O da senin gibi elimizde büyüdü

Yalnız ne altını kirletir

Ne de öksürürdü.

Biz bu ağaçları uzak ormanlardan getirdik.

Meyveleri zehir zıkkım

Dalları diken içersinde,

Köklerini köstebekler kemirirdi

Biz bu ağaçlara evlat gibi baktık tosunum

Onlar da bizden hiçbir şey esirgemediler (Eyüboğlu, 2017, s. 32)

Yukarıda Bedri Rahmi’nin şiirlerinde kadın ve aileye önem verme değerinin işlendiği bazı örnek metinlere yer verilmiştir. Bunların dışında Bedri Rahmi’nin şiirlerinde kadın ve aileye önem verme değerinin işlendiği başka bölümler de vardır. Bunların şairin bütün şiirlerinin toplandığı ve yedi bölümden oluşan *Dol Karabakır Dol* adlı şiir kitabının hangi bölümünde ve ilgili eserin neresinde geçtiği ile ilgili tablo aşağıda verilmiştir:

Tablo 18.

Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun Şiirlerinde Kadın ve Aileye Önem Verme Değeri ile İlgili Bulguların Frekans ve Yüzdelik Dağılımları

ESERİN BÖLÜMLERİ	SAYFA NUMARASI	GEÇİŞ SIKLIĞI (f)	YÜZDE (%)
<i>Yaradana Mektuplar</i>	29, 30, 31, 32, 33, 35, 36, 37	8	33,33
<i>Karadut</i>	69, 70, 71, 101, 113, 114	6	25
<i>Tuz</i>	204	1	4,16
<i>Merhaba Yeşil</i>	238, 248, 249, 251	4	16,66
<i>Bigüzel</i>	265, 266, 267, 268	4	16,66
<i>Dol Karabakır Dol</i>	-	0	0
<i>Yayımlanmamış Şiirleri</i>	388	1	4,16
Toplam		24	100

Tablo 18 incelendiğinde Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun eserlerinde kadın ve aileye önem verme değerinin en çok işlendiği bölümün 8 kez geçiş sıklığıyla *Yaradana Mektuplar* (f 8) isimli bölüm olduğu görülmektedir. Onu 6 kez geçiş sıklığıyla *Karadut* (f 6), 4 kez geçiş sıklıklarıyla *Merhaba Yeşil* (f 4) ve *Bigüzel* (f 4) 1 kez geçiş sıklıklarıyla da *Tuz* (f 1) ve *Yayımlanmamış Şiirleri* (f 1) bölümleri takip etmektedir. *Dol Karabakır Dol* (f 0) bölümünde ise kadın ve aileye önem vermeyle ilgili değere rastlanılmamıştır.

4.1.1.2.6. Merhametli olma değeri. Türkçe Sözlükte merhamet “Bir kimsenin veya bir başka canlının karşılaştığı kötü durumdan duyulan üzüntü, acıma” (TDK, 1998, s. 1538) olarak tanımlanmaktadır.

Bedri Rahmi köylünün, fakir fukaranın, erken yaşta evlendirilen çocukların çektiği çileleri ve hayvanata, nebatata yapılan eziyetleri bazı şiirlerinde konu edinerek onlara olan merhametini, acıma duygusunu en bariz bir şekilde göstermiştir.

Eyüboğlu *Dost Dost* adlı eserinin “Merhamet” başlıklı yazısında insanların merhamet duygusuna sahip olması gerektiğini söylemekte ve “Merhametten maraz doğar” atasözünü ifade ettiği anlamdan dolayı darbımesellerin yüz karası olarak nitelendirmektedir:

Merhametten maraz doğar sözüne nerede rastlasak onun kafasını ezmek lazım. Ben marazdan merhamet doğduğunu gözlerimle gördüm, fakat merhametten maraz doğduğunu görmedim. Görene de rastlamadım. Bu sözü merhamet dilenen bir insanın söylemediği muhakkak. Bu darbımesel, darbımesellerimizin yüz karasıdır.

Merhametten maraz değil ancak harikulade bir insan, harikulade bir dünya doğabilir (Eyüboğlu, 2004, s. 188).

Bedri Rahmi’nin şiirlerinde merhametli olma değeri sıklıkla işlenen bir değer olarak karşımıza çıkmaktadır. Aşağıda Bedri Rahmi’nin şiirlerinde yer alan merhametli olma değerine yönelik bazı örnek metinlere yer verilmiştir.

Bedri Rahmi “Acımak” adlı şiirinde sabilere, yiğitlere, diri diri gömülenlere acımaktadır. “*Merhametten maraz doğar.*” atasözüne atıfta bulunarak bu sözün verdiği anlamı eleştirmektedir. İnsanların bu atasözünü işlerine geldiği için kullandığını düşünmektedir.

...

Acımak diri diri gömülenlere

Acımak sabilere, yiğitlere

Yarmak şu yüreği sonuna kadar

Acımak, acımak, acımak.

Acımak lazımdı iğrendik

Merhamete murdar dediler beğendik

Maraz hasıl olur dediler

İşimize geldi (Eyüboğlu, 2017, s. 65).

Şiirin devam eden dizlerinde insanların her zaman merhametli olması gerektiğini, merhamet duygusunun insana sadece bayramdan bayrama merhamet etsin diye verilmediğini, bu şekilde davranan insanları eleştirerek söylemektedir:

Hâlbuki bu merhamet balı dağarcığıma

Bayramdan bayrama yalanmak için doldurulmadı

Bu kahpe muhayyile perdesi kafamıza

Yalnız kendi suretimizi oynatmak için kurulmadı (Eyüboğlu, 2017, s. 65).

Yukarıda Bedri Rahmi'nin şiirlerinde merhametli olma değerinin işlendiği bazı örnek metinlere yer verilmiştir. Bunların dışında Bedri Rahmi'nin şiirlerinde merhametli olma değerinin işlendiği başka bölümler de vardır. Bunların şairin bütün şiirlerinin toplandığı ve yedi bölümden oluştuğu *Dol Karabakır Dol* adlı şiir kitabının hangi bölümünde ve ilgili eserin neresinde geçtiği ile ilgili tablo aşağıda verilmiştir:

Tablo 19.

Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun Şiirlerinde Merhametli Olma Değeri ile İlgili Bulguların Frekans ve Yüzdelik Dağılımları

ESERİN BÖLÜMLERİ	SAYFA NUMARASI	GEÇİŞ SIKLIĞI (f)	YÜZDE (%)
<i>Yaradana Mektuplar</i>	33, 42, 55	3	9,09
<i>Karadut</i>	65, 66, 67, 74, 79, 114	6	18,18
<i>Tuz</i>	212, 213	2	6,06
<i>Merhaba Yeşil</i>	228, 229, 238, 243, 244, 250	6	18,18
<i>Bigüzel</i>	265, 266, 267, 268, 284, 287, 289, 313, 316, 317, 318	11	33,33
<i>Dol Karabakır Dol</i>	325, 326, 331, 342, 357	5	15,15
<i>Yayımlanmamış Şiirleri</i>	-	0	0
Toplam		33	100

Tablo 19 incelendiğinde Bedri Rahmi Eyüboğlu’nun eserlerinde merhametli olma değerinin en çok işlendiği bölüm 11 kez geçiş sıklığıyla *Bigüzel* (f 11) isimli bölüm olduğu görülmektedir. Onu 6 kez geçiş sıklıklarıyla *Karadut ve Merhaba Yeşil* (f 6), 5 kez geçiş sıklığıyla *Dol Karabakır Dol* (f 5), 3 kez geçiş sıklığıyla *Yaradana Mektuplar* (f 3) ve 2 kez geçiş sıklığıyla *Tuz* (f 2) adlı bölümler takip etmektedir. *Yayımlanmamış Şiirleri* (f 0) isimli bölümünde ise merhametli olma değerinin doğrudan işlendiği herhangi bir bölüme rastlanılmamıştır.

4.1.1.2.7. *Sevgi değeri*. Türkçe Sözlükte sevgi “İnsanı bir şeye veya bir kimseye karşı yakın ilgi ve bağlılık göstermeye yönelten duygu” olarak tanımlanmaktadır (TDK, 1998, 1954).

Sevmek, sevilme, sevgi insanların yaşamlarında duyduğu en önemli gereksinimlerinden biridir. Her insan sevmek, sevilme o duyguyu hissetmek ister. Sevgi duygusunu hissetmeyen insan hayata küser, nefret eder ve sonunda içine kapanıp yalnızlaşır. Bu nedenle sevgi değeri hem insanların hem toplumların sağlığı, mutluluğu, huzuru ve düzeni için önemli bir etkiye sahiptir.

Türk Edebiyat tarihinde sevgi en fazla işlenen konulardan biri olmuştur. Sevgi şairi Yunus Emre’nin “*Ben gelmedim davi için / Benim işim sevi için / Dostun evi gönüllerdir / Gönüller yapmaya geldim*” mısraları; Fuzuli’nin “*Aşk imiş her ne var âlemde/ İlmi bir kıylukâl imiş ancak*” beyti, Can Yücel’in “*İçin yanarken üşümek/ Yüreğin kan ağlarken gülmek/ Özleyip de sevdiğini görememek/ İşte aşk bu olsa gerek.*” dördlüğü; Abdürrahim Karakoç’un “*Yar deyince kalem elden düşüyor/ Gözlerim görmüyor, aklım şaşıyor/ Lambada titreyen alev üşüyor/ Aşk kâğıda yazılmıyor Mihriban*” dizeleri; Mevlana’nın “*Yaratıldı yaratılalı göklerin dönüşünü aşk dalgasından bil. Aşk olmasaydı dünya donar kalırdı.*” sözleri Türk toplumunda sevgi medeniyetinin oluşmasında yapı taşları niteliğindedir.

Aşağıda Bedri Rahmi'nin şiirlerinde yer alan sevgi değerine yönelik bazı örnek metinlere yer verilmiştir.

Bedri Rahmi şiirlerinde aşk ve sevgi konularına çok fazla değinmiştir. En sevilen şiirlerinden biri olan “Karadut”ta Ermeni bir heykeltıraş olan Mari Gerekmezyan’a seslenmiş, ona olan aşkını ikilemelerden, renklerden, halk söyleyişlerinden yararlanarak dile getirmiştir. Şiirde geçen “*Kadınım, kırsığım, karımsın.*” ifadeleri Dede Korkut Kitabı’nda erkeklerin eşlerine olan hitaplarını hatırlatır (Kaplan, 2001, s. 108).

Bedri Rahmi (2017) sevgilisine “*Nar tanem, nur tanem, bir tanem*” diyerek onu ne kadar çok sevdiğini ifade etmiş, “*Dili mercan, dizi mercan, dişi mercan*” dizesiyle de sevgilisinin güzelliğini anlatmıştır.

“*Ağaç isem dalımsın salkım saçak/ Petek isem balımsın ağulum*” mısralarıyla “ağaç/dal” ve “petek/bal” dan yola çıkarak sevgiliyle kendisinin bir bütünün parçaları olduğunu dile getirmiştir (Koşar, 2013, s. 77).

Karadutum, çatal karam, çingenem

Nar tanem, nur tanem, bir tanem

Ağaçsam dalımsın salkım saçak

Peteksem balımsın ağulum

Günahımsın, vebalımsın.

Dili mercan, dizi mercan, dişi mercan

Yoluna bir can koyduğum

Gökte ararken yerde bulduğum

Karadutum, çatal karam, çingenem

Daha nem olacaktın bir tanem

Gülen ayvamlar, ağlayan narımsın

Kadınım, kırsığım, karımsın (Eyüboğlu, 2017, s. 109).

Bedri Rahmi şiiirlerinde sevgilisine seslenirken kimi zaman sıcak, samimi, etkileyici sözler kullanmış kimi zaman da sevgilisinin güzelliğini keklik, güvercin gibi kuşlarla tasvir etmiştir:

Öylesine düşünüyorum ki seni

Sen kesiliyorum (Eyüboğlu, 2017, s. 301).

Seni düşündüm kadınım şükrederek

Su gibi aziz olasın her daim

Ekmek gibi mübarek (Eyüboğlu, 2017, s.101).

Güvercin topuklu yârim keklik simali

İçerisine güneş vurmuş

Çıldırmuş bir ayna gibi

Ne yana dönsem nafîle

Yüreğim sana çevrili (Eyüboğlu, 2017, s. 105).

Eyüboğlu “Meseledir” adlı şiirinde aşk geldikten sonra tüm eksiklerin gideceğini, her tarafın gül bahçesine dönüşeceğini, “iki gönül bir olursa samanlık seyran olur” atasözüne de atıfta bulunarak aşkın ve sevginin gücünü şu şekilde ifade etmiştir:

Aşk gelicek cümle eksikler biter

Gül gülistan olur virâne

Samanlık seyran kabul

Halü keyfiyet bu merkezdeyken

Sevmek bu dünyayı çerden çöpten

Sevmek bir zerresin ziyan etmeden

Sevmek durup dinlenmeden sevmek

Mümkün müdür ey dost mümkün müdür.

Sevmek bu dünyayı çerden çöpten

Sevmek bu dünyayı kiriyle, pasıyla

Severek çekmek şu nefesi oğul

Severek üflemek

Severek durup dinlenmeden sevmek

Seve seve yağma etmek bu canı

Mümkün müdür ey oğul mümkün müdür? (Eyüboğlu, 2017, s. 96).

Eyüboğlu aşk, sevgi konulu şiirlerinde sevgilisine duyduğu aşkı halk söyleyişleriyle, ses tekrarlarıyla belli bir ritim, ahenk oluşturarak etkili bir şekilde dile getirmiştir. Bu da Anadolu halkının bu şiirlere olan ilgisini artırmıştır. Bu nedenle de Eyüboğlu'nun şiirleri birçok sanatçı tarafından bestelenmiştir.

Yukarıda Bedri Rahmi'nin şiirlerinde sevgi değerinin işlendiği bazı örnek metinlere yer verilmiştir. Bunların dışında Bedri Rahmi'nin şiirlerinde sevgi değerinin işlendiği başka bölümler de vardır. Bunların şairin bütün şiirlerinin toplandığı ve yedi bölümden oluştuğu *Dol Karabakır Dol* adlı şiir kitabının hangi bölümünde ve ilgili eserin neresinde geçtiği ile ilgili tablo aşağıda verilmiştir:

Tablo 20.

Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun Şiirlerinde Sevgi Değeri ile İlgili Bulguların Frekans ve Yüzdelik Dağılımları

ESERİN BÖLÜMLERİ	SAYFA NUMARASI	GEÇİŞ SIKLIĞI (f)	YÜZDE (%)
<i>Yaradana Mektuplar</i>	6, 7, 13, 32, 46, 55	6	12,76
<i>Karadut</i>	69, 71, 81, 85, 96, 101, 105, 109, 111, 119, 121, 122, 123	13	27,65
<i>Tuz</i>	175, 180, 185, 210	4	8,51
<i>Merhaba Yeşil</i>	219, 232	2	4,25
<i>Bigüzel</i>	259, 260, 261, 262, 264, 282, 299, 301, 309, 310, 311, 312	12	25,53
<i>Dol Karabakır Dol</i>	339, 340, 345, 357	4	8,51
<i>Yayımlanmamış Şiirleri</i>	378, 383, 416, 417, 418, 420	6	12,76
Toplam		47	100

Tablo 20 incelendiğinde Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun eserlerinde sevgi değerinin en çok işlendiği bölümün 13 kez geçiş sıklığıyla *Karadut* (f 13) isimli bölüm olduğu görülmektedir. Onu sırasıyla 12 kez geçiş sıklığıyla *Bigüzel* (f 12), 6 kez geçiş sıklıklarıyla *Yaradana Mektuplar* ve *Yayımlanmamış Şiirleri* (f 6), 4 kez geçiş sıklıklarıyla *Tuz*, *Dol Karabakır Dol* (f 4) ve 2 kez geçiş sıklığıyla *Merhaba Yeşil* (f 2) bölümleri takip etmektedir.

4.1.1.2.8. Sosyal sorumluluk değeri. Türkçe Sözlükte sosyal kelimesi “Toplumla ilgili, toplumsal, içtimai” (TDK, 1998, s. 2014) olarak, sorumluluk kelimesi ise “Kişinin kendi davranışlarını veya kendi yetki alanına giren herhangi bir olayın sonuçlarını üstlenmesi, mesuliyet” (TDK, 1998, s. 2013) olarak tanımlanmıştır.

Sosyal bir varlık olan insan çevresinde gördüğü olaylara tepkisiz kalmamalı, insanların sorunlarına karşı duyarlı olmalı, onlarla empati kurmalı, elinden gelen bir şey varsa yardımda bulunmalıdır. Kısacası her vatandaş sosyal sorumluluk sahibi olmalıdır. Sosyal

sorumluluğun en önemli amacı ise topluma fayda sağlayıcı işler yapmak ve geleceğe umutla bakacak donanımlı bireylerin yetişmesini sağlamaktır.

Bedri Rahmi'nin şiirlerinde sosyal sorumluluk değeri, sıklıkla işlenen değerlerden biridir. Aşağıda Bedri Rahmi'nin şiirlerinde yer alan sosyal sorumluluk değeriyle ilgili örnek metinlere yer verilmiştir.

Eyüboğlu, “Niçin köyden aldığımız kadarını köylüye vermiyoruz? Tereyağına karşılık mazot, buğdayına karşılık çukolata, arpasına çavdarına elektrik, halayına horonuna sazına türküsüne karşılık da sinema, roman verebildiğimiz gün ne güzel bir alışveriş olacak!” diyerek Anadolu halkının, köylülerin çektiği sıkıntılara, duyarsız kalmamış, onların ihtiyaçlarının karşılanması için mücadeleci bir tavır sergilemiştir (Eyüboğlu, 1986, s. 293).

Bedri Rahmi “Karadayı’ya Mektup” adlı şiirinde 1946 yılının ağustos ayında Bursa’nın Orhaneli ilçesinin Çörel Köyü’ne olan ziyaretini anlatmaktadır. Ziyaret esnasında köyde bulunan Karadayı lakaplı kişinin Eyüboğlu’na söylediği sözler halkın köylerde nasıl bir öğretmen istediğini, o zamanki şartlarda öğretmenin hangi niteliklere sahip olması gerektiğini adeta özetler niteliktedir. Bedri Rahmi de yıllar sonra Karadayı’nın kendisine söylediği bu çarpıcı sözleri unutmamış, sosyal bir sorumluluk olarak gördüğü bu sözleri şiirine konu edinmiştir:

...

Ama diyeceğim o değil Karadayı

Sene bin dokuz yüz kırk altıydı

Aylardan Ağustos ayı

Senin bende asıl şu sözün kaldı:

Bana öyle bir öğretmen gönder ki

Hem ölü yıkasın

Hem teravih kıldırın

Hem eski yazıyı söktürsün

Hem yeniye belletsin

Bizim köy otuz beş hane

Birden fazla hocayı neylesin netsin? (Eyüboğlu, 2017, s. 290- 291).

Bedri Rahmi şiirlerinde büyük şehirlerle köyleri karşılaştırdığında hep köyden, köylüden yana olmuştur. Ezilen insanların, garip gurebanın her daim destekçisi olmuş, köylülerin sorunlarını çözmeye çalışmıştır. Küçük yaşta evlendirilen kızların çektiği çileleri, erken yaşta doğurmaktan kaynaklanan sıkıntıları vb. konuları dile getirmeyi hep kendine sosyal sorumluluk olarak görmüş ve şiirlerine konu edinmiştir.

Eyüboğlu “Yetişelim” adlı şiirinde köylülerin şehirlerde birçok sıkıntılar karşılaştığını düşünerek onların sorunlarını yerinde çözmek gerektiğini düşünür:

Neyleyip nidelim;

Kalkın köylere gidelim

Canımızı bölüşelim.

Köylü yollara düşmeden

Utanç, duvarın aşmadan

Kondulara bulaşmadan

İrezil, irüsvay olmadan.

Haydin köylere gidelim

Canımızı bölüşelim (Eyüboğlu, 2017, s. 391).

Bedri Rahmi Eyüboğlu, Anadolu’nun ve oradaki insanların çektiği sıkıntıları bir sosyal sorumluluk vazifesi olarak kendine dert edinmiş bunları şiirlerinde, düzyazılarında dile getirmiştir. Ona göre Anadolu’nun dört temel sorunu vardır: Okul, yol, tezek, kağıt.

Bedri Rahmi “Denizli Destanı” adlı şiirinde aydınlarımızın Anadolu’ya hep dıştan baktığını, İstanbul dışına çıkmadığını, Anadolu’nun zenginliğinden, kültüründen,

nimetlerinden faydalanmaya gelince herkesin faydalandığını ama çilesini çekmeye gelince kimsenin yanaşmadığını mısralara şu şekilde dökmüştür:

Al gözüm seyreyle Denizli pazarını
Sittin sene beklemiş durmuş ressamını, yazarını
Ama bizler bu yurdun aydın geçinenleri
Elimize kağıt kalem geçer geçmez
Evvela Galata'yı çekmişiz sineye sonra Şişli'yi
Gözüm kör olsun duydumsa
Minicik horozlardan başka kimseden Denizli'yi
Dostlar günahı vebali boynumuza
Öyle lök gibi oturmuş kalmış
Öylesine saplanmışız ki İstanbul'a
Bir türlü atlayıp kalemin sırtına
Üsküdar'ı aşamamışız
Zeybeğini oynamış, Zeynebini söylemiş
Horonunu tepmişiz Anadolu'nun
Halayını çekmişiz ama
Çilesini çekmeye yanaşmamışız (Eyüboğlu, 2017, s. 233).

Yukarıda Bedri Rahmi'nin şiirlerinde sosyal sorumluluk değerinin işlendiği bazı örnek metinlere yer verilmiştir. Bunların dışında Bedri Rahmi'nin şiirlerinde sosyal sorumluluk değerinin işlendiği başka bölümler de vardır. Bunların şairin bütün şiirlerinin toplandığı ve yedi bölümden oluşan *Dol Karabakır Dol* adlı şiir kitabının hangi bölümünde ve ilgili eserin neresinde geçtiği ile ilgili tablo aşağıda verilmiştir:

Tablo 21.

Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun Şiirlerinde Sosyal Sorumluluk Değeri ile İlgili Bulguların Frekans ve Yüzdelik Dağılımları

ESERİN BÖLÜMLERİ	SAYFA NUMARASI	GEÇİŞ SIKLIĞI (f)	YÜZDE (%)
<i>Yaradana Mektuplar</i>	-	0	0
<i>Karadut</i>	-	0	0
<i>Tuz</i>	164, 165, 166, 204, 212, 213	6	26,08
<i>Merhaba Yeşil</i>	233, 250, 251	3	13,04
<i>Bigüzel</i>	265, 266, 267, 268, 280, 281, 286, 291, 314, 315	10	43,47
<i>Dol Karabakır Dol</i>	327, 346	2	8,69
<i>Yayımlanmamış Şiirleri</i>	391, 395	2	8,69
Toplam		23	100

Tablo 21 incelendiğinde Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun eserlerinde sosyal sorumluluk değerinin en çok işlendiği bölümün 10 kez geçiş sıklığıyla *Bigüzel (f 10)* isimli bölüm olduğu görülmektedir. Onu 6 kez geçiş sıklığıyla *Tuz (f 6)*, 3 kez geçiş sıklığıyla *Merhaba Yeşil (f 3)* ve 2 kez geçiş sıklıklarıyla da *Dol Karabakır Dol*, *Yayımlanmamış Şiirleri (f 2)* bölümleri takip etmektedir. *Yaradana Mektuplar (f 0)* ve *Karadut (f 0)* bölümlerinde ise sosyal sorumlulukla ilgili değere rastlanılmamıştır.

4.1.1.2.9. Yardımseverlik / iyilikseverlik/ faydalı olma değeri. Türkçe Sözlükte yardımsever sözcüğü “Yardım etmekten hoşlanan, hayırsever.” (TDK, 1998, s. 2397) olarak, faydalı olmak ise “ yararlı olmak, yarar sağlamak” (TDK, 1998, s. 766) olarak tanımlanmıştır.

Tarih boyunca tüm toplumlar da iyilik yapmak, yardımsever olmak, insanlara fayda sağlayıcı işler yapmak veya üretmek hep yüceltilen bir değer olarak görülmüştür. Türk toplumunda da bu değere oldukça önem verilmiştir. Geçmişten günümüze Türk insanı,

insanların sıklıkla geçtiği yol kenarlarına çeşme yaparak, ibadet etmelerini sağlamak amacıyla cami inşa ederek her daim hayırseverlik peşinde koşmuş, adeta hayırda birbirleriyle yarışmışlardır. Böylesine güzel bir erdem olan yardımseverlik, iyilikseverlik ve faydalı olma değerini sağlıklı bir şekilde gelecek nesillere aktarmak hem birey hem toplum olarak en önemli görevlerimizden biridir.

Bedri Rahmi'nin şiirlerinde yardımseverlik/ iyilikseverlik/ faydalı olma değeri sıklıkla işlenen değerlerden biridir. Aşağıda Bedri Rahmi'nin şiirlerinde yer alan yardımseverlik/ iyilikseverlik/ faydalı olma değeriyle ilgili örnek metinlere yer verilmiştir.

Bedri Rahmi Eyüboğlu bir şeyin hem güzel hem faydalı olması görüşünü savunmaktadır. “Güzel ile Faydalı” adlı şiirinde bunu çarpıcı bir şekilde mısralara dökmüştür:

Ben arıya arı demem

Arının balı olmalı

Ben güzele güzel demem

Güzel faydalı olmalı

Güzel dediğin işe yaramalı

Kadın mı? Hamur yoğurmalı

Çocuk doğurmalı

Ağaç mı? Meyve vermeli

Çiçek mi? Kokmalı

Bayramdan bayrama neyleyim güzeli

Güzel dediğin her Allah'ın günü

Yanı başımızda olmalı

Yağmur misali hem gözümüze hem gönlümüze

Hem toprağımıza, yağmalı.

Güzel dediğin yağmur misali hepimizin olmalı (Eyüboğlu, 2017, s. 163).

Bedri Rahmi “Eren’e Mektup” adlı şiirinde insanlara tıpkı bir ağaç gibi meyve verip onlara yardımcı olmak, iyilikte bulunmak ister:

Ne güç bir ağaç misali meyve verebilmek

Sonra kendi ellerimizle devşirebilmek kendi meyvemizi

Uzatabilmek insanlara; alın taze taze diyebilmek

Bir ağaç kadar titiz, bir ağaç kadar temiz

Bir ağaç kadar hilesiz hurdasız... (Eyüboğlu, 2017, s. 179).

Yukarıda Bedri Rahmi’nin şiirlerinde yardımseverlik/ iyilikseverlik/ faydalı olma değerinin işlendiği bazı örnek metinlere yer verilmiştir. Bunların dışında Bedri Rahmi’nin şiirlerinde yardımseverlik/ iyilikseverlik/ faydalı olma değerinin işlendiği başka bölümler de vardır. Bunların şairin bütün şiirlerinin toplandığı ve yedi bölümden oluşan *Dol Karabakır Dol* adlı şiir kitabının hangi bölümünde ve ilgili eserin neresinde geçtiği ile ilgili tablo aşağıda verilmiştir:

Tablo 22.

Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun Şiirlerinde Yardımseverlik/ İyilikseverlik/ Faydalı Olma Değeri ile İlgili Bulguların Frekans ve Yüzdelik Dağılımları

ESERİN BÖLÜMLERİ	SAYFA NUMARASI	GEÇİŞ SIKLIĞI (f)	YÜZDE (%)
<i>Yaradana Mektuplar</i>	-	0	0
<i>Karadut</i>	-	0	0
<i>Tuz</i>	163, 164, 165, 166, 167, 170, 178, 179, 210	9	45
<i>Merhaba Yeşil</i>	247	1	5
<i>Bigüzel</i>	280, 281, 315	3	15
<i>Dol Karabakır Dol</i>	346, 357	2	10
<i>Yayımlanmamış Şiirleri</i>	384, 385, 391, 395, 435	5	25
Toplam		20	100

Tablo 22 incelendiğinde Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun eserlerinde yardımseverlik/ iyilikseverlik/ faydalı olma değerinin en çok işlendiği bölümün 9 kez geçiş sıklığıyla *Tuz* (f 9) isimli bölüm olduğu görülmektedir. Onu 5 kez geçiş sıklığıyla *Yayımlanmamış Şiirleri* (f 5), 3 kez geçiş sıklığıyla *Bigüzel* (f 3), 2 kez geçiş sıklığıyla *Dol Karabakır Dol* ve 1 kez geçiş sıklığıyla da *Merhaba Yeşil* (f 2) bölümleri takip etmektedir. *Yaradana Mektuplar* (f 0) ve *Karadut* (f 0) bölümlerinde ise yardımseverlik/ iyilikseverlik/ faydalı olmayla ilgili değere rastlanılmamıştır.

4.1.1.3. Kişi ve doğa ilişkisi değerleri.

4.1.1.3.1. Doğaya duyarlı olma değeri. Çevremizde gördüğümüz hava, su, toprak, ağaç, çiçek, hayvanat, nebatat vb. tüm varlıklar doğayı oluşturmaktadır. İnsanlar ve tüm canlılar yaşamlarını sürdürebilmesi için doğaya muhtaçtır. Tüm canlıların sağlıklı, düzenli bir şekilde yaşayabilmesi için gerekli ihtiyaçlar, koşullar doğadan sağlanır. İnsanoğlu var

olduğundan beri hep doğadan yararlanmış ve dünyanın sonuna kadar da yararlanmaya devam edecektir. Bu nedenle her insan gelecek nesillere temiz, güzel bir doğa bırakmak için çaba göstermeli, doğaya karşı duyarlı olmalıdır.

Bedri Rahmi şiiirlerinde doğa unsurlarını çok fazla kullanmıştır. Şiiirlerinde ağaçlar, çiçekler, meyveler, böcekler, tarlalar, dağlar vs. hiç eksik olmamıştır. Doğaya her daim duyarlı olmuştur. Ressam olmasından dolayı doğadaki renklerin kendinde çağrıştırdığı duyguları dile getirmiştir. Ağaçları, denizi, toprağı hep cömert olarak görmüştür. İlkbaharın gelişine tıpkı doğadaki bitkiler gibi sevinmiştir. Onlar gibi yeniden can bulmuş, huzur bulmuş, mutlu olmuştur. Şair şiiirlerinde ağaçları “kolum kanadım” diyecek kadar benimseyip kendinden bir parça olarak görmüştür.

Bedri Rahmi’nin şiiirlerinde en fazla işlediğı değer doğaya duyarlı olma değeridir. Aşağıda Bedri Rahmi’nin şiiirlerinde yer alan doğaya duyarlı olma değerine yönelik bazı örnek metinlere yer verilmiştir.

Şair “Mavi Tohum” adlı şiiirinde baharın gelişiyile beraber çiçeklerin açmasına, toprağın bereketlenmesine, kuşların cıvı cıvı uçmasına, gökyüzünün maviye boyanmasına, her tarafın yemyeşil olmasına çocuklar gibi sevinmekte, mutlu olmaktadır.

Bu gelene bahar derler

Bu gülene yeşil

Bu uçana mavi derler

Mavi mavi tohum

Uyyy üreme sevincine

Uyyy gücüne kuvvetine

Uyyy betine bereketine kurban olduğum

Bu gelene bahar derler açın!

Açın kapıları mavi kuşlara

Uzatın ellerini yüreklerinizi

Uzatın yüzünüzü gözünüzü

Uzatın horoz şekerleri gibi

Uzatın canlarınızı uzatın

Bırakın bırakın kuşlar konsun

Tepeden tırnağa cıvıltı

Tepeden tırnağa tomurcuk

Tepeden tırnağa tohum

Uyyy üreme sevincine kurban olduğum (Eyüboğlu, 2017, s. 304).

Bedri Rahmi “Ağaç Dili” adlı şiirinde ağaçların kesilmesinden dolayı duyduğu üzüntüyü ağacı kişileştirerek anlatır:

Sabah oldu.

Ağaç her günkü yerine oturdu,

Bekliyor.

Ne güzel biliyor

Beklemesini ağaç

Ne kadar telaşsız

Ne kadar emin.

Rüzgâr giriyor koluna

Serçe konuyor dalına

Doymadan alına moruna

Balta saplanıyor beline...

Baltanın sapı da ağaç...

Gülüyor mu?.. Ağlıyor belki...

Neyleyip etmeli

Ağaçça dilini

Sökmeli!.. (Eyüboğlu, 2017, s. 403).

“Oğlum Mehmed’e Ağaçları Takdim Ederim” adlı şiirinde şairimizin doğaya olan duyarlılığını en net bir şekilde gözlemlemekteyiz. Şair oğluna ağaçları anlatırken onlara evlat gibi baktığını söylemektedir. Devam eden dizelerinde ise ağaçların insanlar için ne kadar önemli olduğunu vurgulamıştır:

Biz bu ağaçlara evlat gibi baktık tosunum

Onlar da bizden hiçbir şey esirgemediler

Ne bir mevsim atladılar

Ne bir hasat gizlediler

Bir gün gölgelerine evlerimizi kurduk

Dallarına salıncaklar,

Civil civil kuşlar dadandırdık yuvalarına

Biz ölürken hakkımızı helal ederiz ağaçlara

Onlar da arkamızdan kendi dillerince

Helal olsun derler (Eyüboğlu, 2017, s. 32).

Yukarıda Bedri Rahmi’nin şiirlerinde doğaya duyarlı olma değerinin işlendiği bazı örnek metinlere yer verilmiştir. Bunların dışında Bedri Rahmi’nin şiirlerinde doğaya duyarlı olma değerinin işlendiği başka bölümler de vardır. Bunların şairin bütün şiirlerinin toplandığı ve yedi bölümden oluştuğu *Dol Karabakır Dol* adlı şiir kitabının hangi bölümünde ve ilgili eserin neresinde geçtiği ile ilgili tablo aşağıda verilmiştir:

Tablo 23.

Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun Şiirlerinde Doğa Duyarlı Olma Değeri ile İlgili

Bulguların Frekans ve Yüzdelik Dağılımları

ESERİN BÖLÜMLERİ	SAYFA NUMARASI	GEÇİŞ SIKLIĞI (f)	YÜZDE (%)
<i>Yaradana Mektuplar</i>	3, 4, 5, 7, 9, 10, 11, 13, 15, 18, 19 20, 23, 24, 26, 28, 29, 31, 32, 33, 38, 39, 40, 41, 46, 47, 48, 49, 50, 52, 53, 56	32	26,66
<i>Karadut</i>	69, 70, 77, 78, 79, 81, 83, 85, 86, 89, 95, 97, 99, 102, 107, 109, 113 123, 124	19	15,83
<i>Tuz</i>	163, 169, 173, 174, 178, 179, 180 184, 185, 188, 192, 193, 195,196, 210, 214, 215	17	14,16
<i>Merhaba Yeşil</i>	219, 220, 223, 224, 225, 226, 227, 231, 232, 233, 250	11	9,16
<i>Bigüzel</i>	259, 260, 261, 264, 265, 269, 270, 271, 272, 285, 292, 293, 294, 303, 304, 308, 311, 312, 315	19	15,83
<i>Dol Karabakır Dol</i>	338, 339, 340, 347, 353, 354	6	5
<i>Yayımlanmamış Şiirleri</i>	389, 391, 393, 403, 406, 407, 408, 416, 417, 423, 424, 425, 426, 430, 433, 438	16	13,33
Toplam		120	100

Tablo 23 incelendiğinde Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun eserlerinde doğaya duyarlı olma değerinin en çok işlendiği bölümün 32 kez geçiş sıklığıyla *Yaradana Mektuplar* (f 32) isimli bölüm olduğu görülmektedir. Onu 19 kez geçiş sıklıklarıyla *Karadut* ve *Bigüzel* (f 19), 17 kez geçiş sıklığıyla *Tuz* (f 17), 16 kez geçiş sıklığıyla *Yayımlanmamış Şiirleri* (f 16), 11 kez geçiş sıklığıyla *Merhaba Yeşil* (f 11) ve 6 kez geçiş sıklığıyla *Dol Karabakır Dol* (f 6) adlı bölümler takip etmektedir.

4.1.1.3.2. Memleket sevgisi ve özlemi değeri. Türkçe Sözlükte memleket “1. Bir devletin egemenliği altında bulunan toprakların bütünü, ülke. 2. Bir kimsenin doğup büyüdüğü yer, yurt.” (TDK, 1998, s. 1530) olarak tanımlanmıştır. Bu araştırmada memleket

sevgisi ve özlemi değeri için memleket kelimesinin Türkçe Sözlükteki ikinci anlamı ele alınmıştır.

Her insan doğup büyüdüğü, acısıyla tatlısıyla çocukluk yıllarını geçirdiği memleketine karşı içinde sevgi besler, oradan ayrıldığında ise o topraklarının özlemini içinde en saf duygularla hisseder. Bundan dolayı çoğu şair ve yazar memleket sevgisi ve ona duyduğu özlemi eserlerinde konu edinerek halkın duygularına tercüman olmuşlardır. Nitekim Türk Edebiyatının önemli isimlerinden biri olan Cahit Sıtkı Tarancı (1982) *“Memleket isterim/ Gök mavi, dal yeşil, tarla sarı olsun/ Kuşların çiçeklerin diyarı olsun/ Memleket isterim/ Ne başta dert ne gönülde hasret olsun/ Kardeş kavgasına bir nihayet olsun”* diyerek özlemini duyduğu memleketi anlatmıştır. Nazım Hikmet (2017) ise *“Memleketimi seviyorum/ Çınarlarında kolon vurdum, hapislerinde yattım/ Hiçbir şey gidermez iç sıkıntımı/ Memleketimin şarkıları ve tütününü gibi”* diyerek memlekete olan sevgisini mısralara dökmüştür.

Bedri Rahmi'nin şiirlerinde memleket sevgisi ve özlemi değeri sıklıkla işlenen değerlerden biridir. Aşağıda Bedri Rahmi'nin şiirlerinde yer alan memleket sevgisi ve özlemi değerine yönelik bazı örnek metinlere yer verilmiştir.

Eyüboğlu “Türküler Dolusu” şiirinde memleketine olan sevgisini en net, en samimi duygularla belirtmiştir. Şair şiirde memleketine bin bir yerinden bağlı olduğunu, her yönüyle dışından tırnağına kadar yerlilik (millilik) gösterdiğini, nereye giderse gitsin memleketini özlediğini en kesif halk söyleyişleriyle dile getirmiştir.

Kirazın derisinin altında kiraz

Narın içinde nar

Benim yüreğimde boylu boyunca

Memleketim var.

Canıma ciğerime dek işlemiş

Canıma ciğerime

Sapına kadar

Elma dalından uzağa düşmez

Ne yana gitsem nafîle

Memleketimin hali gözümünden gitmez

Bin bir yerimden bağlanmışım

Bundan ötesine aklım ermez.

Yerliyim yerli olmasına

İlmik ilmik damar damar

Yerliyim

Bir dilim Trabzon peyniri

Bir avuç tiftik

Bir çimdik çavdar

Bir tutam Şile bezi gibi

Dışından tırnağıma kadar (Eyüboğlu, 2017, s. 193).

Eyüboğlu “Deniz Türküsü” adlı şiirinde Türkiye’nin üç tarafının denizlerle çevrili olmasına da vurgu yaparak memleketine olan hayranlığını dile getirir:

Heyy benim

Boydan boya cömert denizlerle çevrili

Güzel memleketim

Bu yaz تنها denizlerinde yıkandım

İnsan eli değmemiş ormanlar gibi vahşi

Dağ başında unutulmuş küçük kundaklar gibi yetim (Eyüboğlu, 2017, s. 273).

Bedri Rahmi “Taşlar” adlı şiirinde yurdumuzun bütün taşlarını Kâbe’nin yapısında kullandırtmak için yollara düşen insanları anlatır. Yurdumuzun insanları yarı yolda Kâbe yapısının tamamlandığını duyunca yorgun, küskün bir şekilde oldukları yerde kalakalırlar.

Şair insanların bu haline sitemde bulunur. Bu yapı taşlarının memleketimizin de ihtiyacı olduğunu düşünür ve şu dizeleri kaleme alır:

...

Ama Kâbe yapısı bittiyse kızacak ne var?

Başka hayırlı yapılar yok mu?

Bunca hastaya bir dört duvar

Bunca sâbiye bir beyaz okul çok mu?

A taşlar... Canım taşlar... İçli taşlar

Altın yürekli taşları memleketimin

Mademki bir defa yollara düştünüz

Eliniz değmişken gene doğrulun

... (Eyüboğlu, 2017, s. 281).

Yukarıda Bedri Rahmi'nin şiirlerinde memleket sevgisi ve özlemi değerinin işlendiği bazı örnek metinlere yer verilmiştir. Bunların dışında Bedri Rahmi'nin şiirlerinde memleket sevgisi ve özlemi değerinin işlendiği başka bölümler de vardır. Bunların şairin bütün şiirlerinin toplandığı ve yedi bölümden oluştuğu *Dol Karabakır Dol* adlı şiir kitabının hangi bölümünde ve ilgili eserin neresinde geçtiği ile ilgili tablo aşağıda verilmiştir:

Tablo 24.

Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun Şiirlerinde Memleket Sevgisi ve Özlemi Değeri ile İlgili Bulguların Frekans ve Yüzdelik Dağılımları

ESERİN BÖLÜMLERİ	SAYFA NUMARASI	GEÇİŞ SIKLIĞI (f)	YÜZDE (%)
<i>Yaradana Mektuplar</i>	33, 43	2	4,08
<i>Karadut</i>	77, 113, 122	3	6,12
<i>Tuz</i>	186, 193, 194, 195, 196, 197	6	12,24
<i>Merhaba Yeşil</i>	222, 224, 233, 234, 235, 236, 237, 239, 240, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 251, 252	17	34,69
<i>Bigüzel</i>	273, 281, 285, 316, 318, 319, 320, 321	8	16,32
<i>Dol Karabakır Dol</i>	326, 327, 330, 331, 332, 333, 334, 342	8	16,32
<i>Yayımlanmamış Şiirleri</i>	364, 380, 386, 389, 416,	5	10,20
Toplam		49	100

Tablo 24 incelendiğinde Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun eserlerinde memleket sevgisi ve özlemi değerinin en çok işlendiği bölümün 17 kez geçiş sıklığıyla *Merhaba Yeşil* (f 17) isimli bölüm olduğu görülmektedir. Onu 8 kez geçiş sıklıklarıyla *Bigüzel* ve *Dol Karabakır Dol* (f 8), 6 kez geçiş sıklığıyla *Tuz* (f 6), 5 kez geçiş sıklığıyla *Yayımlanmamış Şiirleri* (f 5), 3 kez geçiş sıklığıyla *Karadut* (f 3) ve 2 kez geçiş sıklığıyla da *Yaradana Mektuplar*(f 2) bölümü takip etmektedir.

4.1.1.3.3. Tarihi / kültürel mirasa duyarlı olma değeri. Tarihi ve kültürel miras bir toplumun atalarından günümüze kadar gelen mimari yapılar, şehirler, geleneksel el sanatları, edebî ürünler, kültürel öğeler vb. unsurlardır. Tarihi kültürel miras toplum içinde yaşayan insanlara ortak geçmişlerini anlatır. Böylelikle toplum içerisindeki dayanışmaya, birliktelik duygusuna ve millî bilincin gelişmesine katkı sağlar.

Toplumlar için kendi kültürel mirasları millî kimliklerinin tamamlayıcı unsurlarıdır. Bu nedenle toplumlar kendi tarihi kültürel değerlerine sahip çıkmalı, duyarlı olmalı ve gelecek nesillere en güzel şekilde aktarmalıdır.

Bedri Rahmi'nin şiirlerinde tarihi/ kültürel mirasa duyarlı olma değeri sıklıkla işlenen değerlerden biridir. Aşağıda Bedri Rahmi'nin şiirlerinde yer alan tarihi/ kültürel mirasa duyarlı olma değeriyle ilgili örnek metinlere yer verilmiştir.

Eyüboğlu “Güzel ile Faydalı” şiirinde işe yarayan güzeli ararken İstanbul'un çeşmelerini örnek olarak vermeyi düşünmüş ancak tarihi ve kültürel mirasımızın bir parçası olan İstanbul'daki çeşmelerin başlarına gelenleri görünce kendi ifadesiyle “evvela çileden, sonra da nesirden ” çıkmıştır (Eyüboğlu, 2017, s. 164).

İstanbul'un çeşmeleri

Genç yaşta sütü kurumuş analar gibi

Şahdamarları burulmuş

Kimi yıllardır su demiş yorulmuş

Bırakmış kendini sırtüstü güneşe

Çöp tenekesi olmuş.

Kiminin ocağına incir dikilmiş

Kiminin diri diri dilleri sökülmüş

Kiminin yerlerinde yeller eser

Taşıyla mermeriyle harman savrulmuş

Hele bir tane var Kabataş iskelesinde

Tam rıhtımın üstüne kurulmuş

Gemicilerin güneşten, tuzdan çatlamış dudaklarına

Serin serin tatlı tatlı su getirirmiş

Birden gözümlerin önüne Barbaros'un yiğitleri geldi

Yorgun argın seferden dönmüşler

İlk işleri çeşmeye koşmak olmuş

Ne gezer... Kurumuş (Eyüboğlu, 2017, s. 165).

“Ürgüp” adlı şiirinde Bedri Rahmi, bir zamanlar Hititlerin sonradan da Hristiyanların en önemli merkezlerinden biri olan Kapadokya’da, kayalara oyulan evler ve kiliseler hakkındaki hayranlığını dile getirerek tarihi kültürel mirasımıza ne kadar duyarlı olduğunu göstermiştir.

Bir masaldır yelken açmış

Yelkeni taş, rüzgârı taş

Teknesi taştan

Bir kadehtir dolup taşmış

Köpüğü taş, salkımı taş,

Saçığı taştan

Bu bir acaip dünyadır

Her yanı taştan

Güpegündüz bir rüyadır

Yatağı taş, yorganı taş, yastığı taş

Uykusu taştan (Eyüboğlu, 2017, s. 283).

Bedri Rahmi “Denizli Destanı” adlı şiirinde Denizli pazarını anlatmış, tarihi kültürel mirasımızda önemli bir yeri olan el sanatlarına değinmiş ve el sanatlarına duyduğu hayranlığını mısralara dökmüştür:

Al gözüm seyreyle Denizli pazarını

Bir kilim, bir heybe, bir nakış

Dünyada eşi emsali görülmemiş

Bu ne sabırdır Allahım bu göz nuru nedir?

Amman nakış deyip coşma Mernuş

Sittin sene önce de aynı kilim, aynı heybe, aynı örgü

Aynı tezgâhlarda böyle dokunurmuş

Yine aynı yün, aynı iplik, aynı tezgâh, aynı eller

Ama aradan neler geçmiş, neler geçmiş, neler... (Eyüboğlu, 2017, s. 237).

Yukarıda Bedri Rahmi'nin şiirlerinde tarihi/ kültürel mirasa duyarlı olma değerinin işlendiği bazı örnek metinlere yer verilmiştir. Bunların dışında Bedri Rahmi'nin şiirlerinde tarihi/ kültürel mirasa duyarlı olma değerinin işlendiği başka bölümler de vardır. Bunların şairin bütün şiirlerinin toplandığı ve yedi bölümden oluşan *Dol Karabakır Dol* adlı şiir kitabının hangi bölümünde ve ilgili eserin neresinde geçtiği ile ilgili tablo aşağıda verilmiştir:

Tablo 25.

Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun Şiirlerinde Tarihi/ Kültürel Mirasa Duyarlı Olma Değeri ile İlgili Bulguların Frekans ve Yüzdelik Dağılımları

ESERİN BÖLÜMLERİ	SAYFA NUMARASI	GEÇİŞ SIKLIĞI (f)	YÜZDE (%)
<i>Yaradana Mektuplar</i>	43	1	3,84
<i>Karadut</i>	-	0	0
<i>Tuz</i>	164, 165, 166, 167, 188	5	19,23
<i>Merhaba Yeşil</i>	233, 234, 235, 236, 237, 240, 245, 246, 247, 252	10	38,46
<i>Bigüzel</i>	257, 258, 283, 287, 288	5	19,23
<i>Dol Karabakır Dol</i>	328, 329, 334, 338	4	53,84
<i>Yayımlanmamış Şiirleri</i>	379	1	3,84
Toplam		26	100

Tablo 25 incelendiğinde Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun eserlerinde tarihi/ kültürel mirasa duyarlı olma değerinin en çok işlendiği bölümün 10 kez geçiş sıklığıyla *Merhaba Yeşil* (f 10)

isimli bölüm olduğu görülmektedir. Onu 5 kez geçiş sıklıklarıyla *Tuz ve Bigüzel (f 5)*, 4 kez geçiş sıklığıyla *Dol Karabakır Dol (f 4)* ve 1 kez geçiş sıklıklarıyla da *Yaradana Mektuplar ve Yayınlanmamış Şiirleri (f 1)* bölümleri takip etmektedir. *Karadut (f 0)* bölümünde ise tarihi/ kültürel mirasa duyarlı olmayla ilgili değere rastlanılmamıştır.

4.1.2. Bedri Rahmi Eyüboğlu’nun eserlerinde tespit edilen ulusal değerler

4.1.2.1. Kişiyeye özgü ilişki değerleri.

4.1.2.1.1. *Ana dili / Türkçeye değer verme değeri.* Türkçe Sözlükte dil “İnsanların düşündüklerini ve duyduklarını bildirmek için kelimelerle veya işaretlerle yaptıkları anlaşma, lisan” (TDK, 1998, s. 586) olarak, ana dili ise “İnsanın çocukken anasından, evindekilerden veya soyca bağlı olduğu topluluktan öğrendiği dil” olarak tanımlanmaktadır (TDK, 1998, s. 104).

Ana dilimiz Türkçenin tarihi çok eskilere dayanmakta ve dünyanın en büyük dillerinden biri olarak kabul edilmektedir. Böylesine köklü bir dile sahip çıkmak, ona değer vermek, doğru, güzel ve etkili bir şekilde kullanmak; ana dilimizi en doğru biçimde öğrenmek ve öğretmek, Türkçeyi bir bilim dili olarak yaygınlaştırmak ve güzel Türkçemizin aracılığıyla tarihi ve kültürel değerlerimizi yeni nesillere aktarmak tüm Türk halkının görevidir.

Bedri Rahmi’nin şiirlerinde ana dili Türkçeye değer verme değeri az ve öz olarak işlenen değerlerden biridir. Aşağıda Bedri Rahmi’nin şiirlerinde yer alan ana dili Türkçeye değer vermeyle ilgili örnek metine yer verilmiştir.

Bedri Rahmi “Üç Dil” şiirinde dil bilmenin önemine değinmiş, insanın bu hayatta en az üç dil bilmesi gerektiğini söylemiştir. Şair bunları söylerken yine halk söyleyişlerinin samimi, sıcak ifadelerinden yararlanmıştır.

En azından üç dil bileceksin

En azından üç dilde

Ana avrat dümdüz gideceksin

En azından üç dil bileceksin

En azından üç dilde düşünüp rüya göreceksin

En azından üç dil

Birisi ana dilin

Elin ayağın kadar senin

Ana sütü gibi tatlı

Ana sütü gibi bedava

Nenniler, masallar, küfürler de caba

Öteki diller yedi kat yabancı (Eyüboğlu, 2017, s. 257).

Yukarıda Bedri Rahmi'nin şiirlerinde ana dili/ Türkçeye değer verme değerinin işlendiği örnek metine yer verilmiştir. Bunun dışında Bedri Rahmi'nin şiirlerinde ana dili/ Türkçeye değer verme değerinin işlendiği başka bölümler de vardır. Bunların şairin bütün şiirlerinin toplandığı ve yedi bölümden oluşan *Dol Karabakır Dol* adlı şiir kitabının hangi bölümünde ve ilgili eserin neresinde geçtiği ile ilgili tablo aşağıda verilmiştir:

Tablo 26.

Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun Şiirlerinde Ana Dili/ Türkçeye Değer Verme Değeri ile İlgili Bulguların Frekans ve Yüzdelik Dağılımları

ESERİN BÖLÜMLERİ	SAYFA NUMARASI	GEÇİŞ SIKLIĞI (f)	YÜZDE (%)
<i>Yaradana Mektuplar</i>	-	0	0
<i>Karadut</i>	-	0	0
<i>Tuz</i>	-	0	0
<i>Merhaba Yeşil</i>	247	1	20
<i>Bigüzel</i>	257, 258, 318	3	60
<i>Dol Karabakır Dol</i>	329	1	20
<i>Yayımlanmamış Şiirleri</i>	-	0	0
Toplam		5	100

Tablo 26 incelendiğinde Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun eserlerinde ana dili/ Türkçeye değer verme değerinin en çok işlendiği bölümün 3 kez geçiş sıklığıyla *Bigüzel* (f 3) isimli bölüm olduğu görülmektedir. Onu birer kez geçiş sıklıklarıyla *Merhaba Yeşil* ve *Dol Karabakır Dol* (f 1) takip etmektedir. *Yaradana Mektuplar*, *Karadut*, *Tuz* ve *Yayımlanmamış Şiirleri* bölümlerinde ise ana dili/ Türkçeye değer vermeyle ilgili değere rastlanılmamıştır.

4.1.2.1.2. *Dini inanç değeri.* Din kavramı Türkçe Sözlükte “ Tanrı’ya doğüstü güçlere, çeşitli kutsal varlıklara inanmayı ve tapınmayı sistemleştiren toplumsal bir kurum, bu nitelikteki inançları kurallar, kurumlar, töreler ve semboller biçiminde toplayan, sağlayan düzen, inanılıp çok bağlanılan düşünce, inanç veya ülkü.” (TDK, 1998, s. 592) olarak tanımlanmıştır.

Bedri Rahmi'nin şiirlerinde tespit etmeye çalıştığımız değerler bir dinin inanç esasları ile alakalı olmayıp inançlı olma değerini esas alan şiirlerdir.

Bedri Rahmi'nin şiirlerinde dinî inanç kavramı çok fazla karşımıza çıkmaktadır. Özellikle *Yaradana Mektuplar* adlı şiir kitabında şairin Allah'la konuştuğunu, samimi duygularla Allah'a olan hayranlığını dile getirdiğini, hayatın anlamını sorguladığını, cennete girme isteğini, işlediği günahlarının farkında olup bu günahlardan kurtulma isteğini, bazen de insanları Allah'a şikâyet ettiğini gözlemlemekteyiz.

Aşağıda Bedri Rahmi'nin şiirlerinde yer alan dinî inanç değerine yönelik bazı örnek metinlere yer verilmiştir.

Şair, “Ben Senin Hayranınam” adlı şiirinde Allah'a olan hayranlığını dile getirmektedir.

Işık gibi südün

İnsan gibi dölün

İsa gibi kulun

Kur'an gibi dilin var.

Ben senin hayranınam! (Eyüboğlu, 2017, s. 11).

Şiirin devam eden dizelerinde şairimiz cennete girme arzusunu dile getirmektedir.

Bu can azat!

Beni cennet kapısında gözet

Senden bana kalan dünya

Benden sana kalan ahret.

Ben senin hayranınam! (Eyüboğlu, 2017, s. 11).

Bedri Rahmi “İkinci Mektup” adlı şiirinde Allah'la konuşmakta, ömrü Allah tarafından verilen en güzel hediye olarak görmektedir. Bu nedenle canının alınmasını istemez. Nasıl ki dünyaya diri şekilde geliniyorsa aynı şekilde cennete de diri diri gitmek ister.

Bu ne mene iştir ki:

Rabbim! Niçin bu dünyaya diri gelinir,

Acep niçin cennetine diri girilmez?

Elimde büyüyen ömrüm kapar giderler.

Kapar bir çıkmaza sapar giderler.

Bu ömür kaskatı geriliverir.

Kapının önüne seriliverir

Elinle boynuma taktığın ömür;

En güzel hediyen, geri verilir (Eyüboğlu, 2017, s. 7).

Şair, “Birinci Mektup” adlı şiirde “*Saksılarda hep aynı karanfiller açıyor Tanrım/ Niçin biz bir defa doğuyoruz?*” diyerek hayatın düzenini sorgulamaktadır. Nasıl ki bitkiler solduktan sonra ilkbaharda tekrar canlanıyorsa aynı şekilde insanların da öldükten sonra tekrar dünyaya gelmelerini istemektedir (Eyüboğlu, 2017, s. 4).

Bedri Rahmi “İstida” şiirinde Allah’la konuşmakta, Allah’a insanları şikâyet etmekte, Allah’tan kendine yetecek kadar olan dünyalığını istemekte ve kendisini Allah’tan başka kimseye muhtaç etmemesini samimi duygularla dile getirmiştir.

Yarab!.. İnsanoğullarından çektiğim yeter

Gökyüzünden benim hisseme düşeni ver

Altına dilediğim gibi ömrümü sereyim

Mendil kadar olsun tarlamı ayır

Beni doyuracak ağacı göster.

Rabbim!.. İnsanoğullarından çektiğim yeter

Yalnız senin ellerin gezinsin ömrümde

Beni yalnız sen mahkûm eyle sen azat

Ve yalnız sen canımı iste benden ki

Nereye saklayacağımı şaşırmadan vereyim (Eyüboğlu, 2017, s. 14).

Bedri Rahmi “Sıkı Tutunun Günahlarım” adlı şiirde hayatta işlediği günahlarının farkında olduğunu, sürekli olarak bu günahları saklayamayacağını, işlediği günahları unutamayacağını, Allah’ın merhametine sığınarak bu günahlardan kurtulmak istediğini samimi duygularla anlatmaktadır:

Günahlarım bana ne getirdiniz?

Ben sizi her zaman

Pas tutmuş elma yapraklarına

Karpuz kabuğu kokan bodrum katlarına saklayamam.

Günahlarım bana ne getirdiniz?

Topu topu tesbih böceği kadar haz

Fakat ben sizleri

Telgraf direkleri gibi

Birbiri arkasından unutamam!

Günahlarım!

Ben ıstırap çekmenin şehvetine varamadım

Karnım ağrıyor bilseniz ne kadar mes ’udum diye

Bar bar bağıramadım

Sıkı tutunun günahlarım

Allah izin verirse bir gün

Büyük meydanların birinde

Topunuzu azad edeceğim (Eyüboğlu, 2017, s. 51).

Yukarıda Bedri Rahmi’nin şiirlerinde dinî inanç değerinin işlendiği bazı örnek metinlere yer verilmiştir. Bunların dışında Bedri Rahmi’nin şiirlerinde dinî inanç değerinin işlendiği başka bölümler de vardır. Bunların şairin bütün şiirlerinin toplandığı ve yedi

bölümden oluşan *Dol Karabakır Dol* adlı şiir kitabının hangi bölümünde ve ilgili eserin neresinde geçtiği ile ilgili tablo aşağıda verilmiştir:

Tablo 27.

Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun Şiirlerinde Dinî İnanç Değeri ile İlgili Bulguların Frekans ve Yüzdelik Dağılımları

ESERİN BÖLÜMLERİ	SAYFA NUMARASI	GEÇİŞ SIKLIĞI (f)	YÜZDE (%)
<i>Yaradana Mektuplar</i>	3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 22, 31, 34, 36, 37, 39, 40, 45, 51, 53, 58	28	73,68
<i>Karadut</i>	67, 86, 87, 91, 97, 106	6	15,78
<i>Tuz</i>	-	0	0
<i>Merhaba Yeşil</i>	-	0	0
<i>Bigüzel</i>	317	1	2,63
<i>Dol Karabakır Dol</i>	350	1	2,63
<i>Yayımlanmamış Şiirleri</i>	361, 394	2	5,26
Toplam		38	100

Tablo 27 incelendiğinde Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun eserlerinde dinî inanç değerinin en çok işlendiği bölümün 28 kez geçiş sıklığıyla *Yaradana Mektuplar* (f 28) isimli bölüm olduğu görülmektedir. Onu sırasıyla 6 kez geçiş sıklığına sahip *Karadut* (f 6), 2 kez geçiş sıklığıyla *Yayımlanmamış Şiirleri* (f 2) ve birer kez geçiş sıklıklarıyla *Bigüzel* ve *Dol Karabakır Dol* (f 1) bölümleri izlemektedir. *Tuz* (f 0) ve *Merhaba Yeşil* (f 0) isimli bölümlerde ise dinî inanç değerinin doğrudan işlendiği herhangi bir bölüme rastlanılmamıştır.

4.1.2.1.3. *Halk kültürüne duyarlı olma değeri.* Kültür Türkçe Sözlükte (1998) “Tarihi, toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddi ve manevi değerler ile bunları yaratmada, sonraki nesillere iletmede kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçların bütünü, hars, ekin.” olarak tanımlanmaktadır. Halk

kültürü ise halkın ortak duygu ve düşüncesiyle şekillenen dilden dile, kuşaktan kuşağa asırlar boyunca aktararak oluşan sözlü ve yazılı ürünlerdir.

Türk halk kültürü atalarımızın deneyimlerinden faydalanılarak yüzyıllar boyunca nesilden nesile aktararak oluşturulmuş bir değerler bütünüdür. Çençen ve Berk'e (2014) göre halk kültürü ürünleriyle yaşadıkları yöre arasında bir bağ vardır. Bu ürünlerin şekillenmesinde tarihi ve kültürel mirasın önemli bir rolü vardır. Türk kültür mirasının korunmasında ve yaşatılmasında ders programları ve kitaplarının önemli işlevleri bulunmaktadır. Bu nedenle kültürel ve tarihi mirasımıza sahip çıkmak ve onu geliştirmek için metinden hareketle öğretimin yapıldığı Türkçe derslerindeki metinlerin Türk halk kültürü unsurlarına yer veren nitelikte olması gerekmektedir.

Bedri Rahmi yazdığı düzyazılarında, şiirlerinde ve yaptığı resimlerde her daim halk kültürü unsurlarına yer vermiştir. Eyüboğlu halkın kullandığı kalıplaşmış ifadeleri, atasözleri, deyimleri şiirlerinde kullanarak ve halk kültürünün vazgeçilmez unsurlarından biri olan türkülere şiirlerinde yer vererek Türk halk kültürüne ne denli duyarlı bir şair olduğunu her daim göstermiştir.

Eyüboğlu'nun hayatında türkülerin ayrı bir yeri vardır. Şair “Türküler Dolusu” adlı şiirinin bir bölümünde türkülere ne kadar önem verdiğini çarpıcı bir şekilde şöyle ifade eder:

...

Şairim

Zifiri karanlıkta gelse şiirin hası

Ayak seslerinden tanırım

Ne zaman bir köy türküsü duysam

Şairliğimden utanırım.

Şairim

Şiirin gerçeğini köy türkülerimizde bulmuşum

Türkülerle yunmuş yıkanmış dilim
Onlarla ağlamış onlarla gülmüşüm
Hey hey yine de hey hey
Salınsın türküler bir uçtan uca
Evelallah hepsinde varım
Onlar kadar sahici
Onlar kadar gerçek,
İnsancasına, erkekçesine
Bana bir bardak su dercesine
Bir türkü söylemeden gidersem yanarım.
Ah bu türküler,
Türkülerimiz
Ana südü gibi candan
Ana südü gibi temiz
... (Eyüboğlu, 2017, s. 194).

Eyüboğlu “Devlete ve Millete Dair” adlı şiirinde halk kültürü unsurlarından biri olan masal türüne adeta atıfta bulunur. Şair “Az gittim uz gittim/ Dere tepe düz gittim/ Gün görmüş ağaçlar/ Borcunu ödemiş tarlalardan geçtim” diyerek şiire masalımsı bir giriş yapar.

Bedri Rahmi şiirlerinde halk tarafından kullanılan kalıplaşmış cümlelere, atasözlerine ve deyimlere sıklıkla şiirlerinde yer vermiştir:

Elemtere fiş
Kem gözlere şiş
Benim bir yârim var müthiş (Eyüboğlu, 2017, s. 345).
Kökler bölük bölük, tabur tabur
Toprağın altında har vurup harman savurur (Eyüboğlu, 2017, s. 179).

Biz de çocuktuk Allah'ım

Ekmek elden gelirdi su gölden (Eyüboğlu, 2017, s. 87).

Yukarıda Bedri Rahmi'nin şiirlerinde halk kültürüne duyarlı olma değerinin işlendiği bazı örnek metinlere yer verilmiştir. Bunların dışında Bedri Rahmi'nin şiirlerinde halk kültürüne duyarlı olma değerinin işlendiği başka bölümler de vardır. Bunların şairin bütün şiirlerinin toplandığı ve yedi bölümden oluşan *Dol Karabakır Dol* adlı şiir kitabının hangi bölümünde ve ilgili eserin neresinde geçtiği ile ilgili tablo aşağıda verilmiştir:

Tablo 28.

Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun Şiirlerinde Halk Kültürüne Duyarlı Olma Değeri ile İlgili Bulguların Frekans ve Yüzdelik Dağılımları

ESERİN BÖLÜMLERİ	SAYFA NUMARASI	GEÇİŞ SIKLIĞI (f)	YÜZDE (%)
<i>Yaradana Mektuplar</i>	43, 48, 50, 57, 58	5	10
<i>Karadut</i>	65, 77, 87, 104, 119, 122	6	12
<i>Tuz</i>	179, 182, 188, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 198, 200, 206, 209, 213	15	30
<i>Merhaba Yeşil</i>	227, 233, 234, 235, 237, 239, 246	7	14
<i>Bigüzel</i>	257, 258, 287, 288, 289, 304, 308, 313, 320, 321	10	20
<i>Dol Karabakır Dol</i>	341, 342, 345, 352	4	8
<i>Yayımlanmamış Şiirleri</i>	379, 389, 434	3	6
Toplam		50	100

Tablo 28 incelendiğinde Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun eserlerinde halk kültürüne duyarlı olma değerinin en çok işlendiği bölümün 15 kez geçiş sıklığıyla *Tuz (f 15)* isimli bölüm olduğu görülmektedir. Onu 10 kez geçiş sıklığıyla *Bigüzel (f 10)* 7 kez geçiş sıklığıyla *Merhaba Yeşil (f 7)*, 6 kez geçiş sıklığıyla *Karadut (f 6)*, 5 kez geçiş sıklığıyla *Yaradana*

Mektuplar(f 5), 4 kez geçiş sıklığıyla *Dol Karabakır Dol (f 4)* ve 3 kez geçiş sıklığıyla da *Yayımlanmamış Şiirleri (f 3)* bölümleri takip etmektedir.

4.1.2.1.4. *Hırslı Olmama / tokgözlü olma değeri*. Hırs kelimesi Türkçe Sözlükte “ Sonu gelmeyen istek, aşırı tutku” (TDK, 1998, s. 988) olarak tokgözlü sözcüğü ise “ Gözü malda olmayan, gözü tok, açgözlü karşıtı” (TDK, 1998, s. 2229) olarak tanımlanmaktadır.

Hırslı olmama/ tokgözlü olma değeri Bedri Rahmi’nin şiirlerinde işlenen değerlerden biridir. Aşağıda Bedri Rahmi’nin şiirlerinde yer alan hırslı olmama/ tokgözlü olma değerine yönelik örnek metne yer verilmiştir.

“İstida” adlı şiirinde Bedri Rahmi insanların hırslı ve açgözlü olmalarından dolayı onları Rabbine şikâyet etmekte ve kendisine yetecek kadar dünya malı istemekte, fazlasında gözü olmadığını dile getirmektedir.

Yarab!.. İnsanoğullarından çektiğim yeter

Gökyüzünden benim hisseme düşeni ver

Altına dilediğim gibi ömrümü sereyim

Mendil kadar olsun tarlamı ayır

Beni doyuracak ağacı göster.

Rabbim!.. İnsanoğullarından çektiğim yeter (Eyüboğlu, 2017, s. 14).

Yukarıda Bedri Rahmi’nin şiirlerinde hırslı olmama/ tokgözlü olma değerinin işlendiğı bazı örnek metinlere yer verilmiştir. Bunların dışında Bedri Rahmi’nin şiirlerinde hırslı olmama/ tokgözlü olma değerinin işlendiğı başka bölümler de vardır. Bunların şairin bütün şiirlerinin toplandığı ve yedi bölümden oluşan *Dol Karabakır Dol* adlı şiir kitabının hangi bölümünde ve ilgili eserin neresinde geçtiğı ile ilgili tablo aşağıda verilmiştir:

Tablo 29.

Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun Şiirlerinde Hırslı Olmama/ Tokgözlü Olma Değeri ile İlgili Bulguların Frekans ve Yüzdelik Dağılımları

ESERİN BÖLÜMLERİ	SAYFA NUMARASI	GEÇİŞ SIKLIĞI (f)	YÜZDE (%)
<i>Yaradana Mektuplar</i>	6, 13, 14, 25	4	80
<i>Karadut</i>	-	0	0
<i>Tuz</i>	206	1	20
<i>Merhaba Yeşil</i>	-	0	0
<i>Bigüzel</i>	-	0	0
<i>Dol Karabakır Dol</i>	-	0	0
<i>Yayımlanmamış Şiirleri</i>	-	0	0
Toplam		5	100

Tablo 29 incelendiğinde Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun eserlerinde hırslı olmama/ tokgözlü olma değerinin en çok işlendiği bölüm 4 kez geçiş sıklığıyla *Yaradana Mektuplar* (f 4) isimli bölüm olduğu görülmektedir. Onu 1 kez geçiş sıklığına sahip *Tuz* (f 1) adlı bölüm takip etmektedir. *Karadut* (f 0), *Merhaba Yeşil* (f 0), *Bigüzel* (f 0), *Dol Karabakır Dol* (f 0) ve *Yayımlanmamış Şiirleri* (f 0) isimli bölümlerde ise hırslı olmama/ tokgözlü olma değerinin doğrudan işlendiği herhangi bir bölüme rastlanılmamıştır.

4.1.2.1.5. *Kahramanlık / yiğitlik değeri*. Kahramanlık kelimesi Türkçe Sözlükte “1. Kahraman olma durumu. 2. Kahramanca davranış, yiğitlik.” (TDK, 1998, s. 1158) olarak tanımlanmıştır.

Tarihi kahramanlar kişilikleriyle, toplumsal hayata olan katkılarıyla veya ortaya koyduğu ürünlerle insanlık tarihinde önemli yer edinmiş şahsiyetlerdir. Bilim insanları, sanatçılar, politikacılar ve toplum liderleri önemli tarihi kahramanlardır. Tarihi süreç

içerisinde toplumlar ihtiyaç duyduğu insan modelini oluşturmak için bu tarihi kahramanlardan faydalanma yoluna gitmişlerdir. Tarihi kahramanlar değer öğretiminin somutlaştırılmasında ve bu değerlerin bireylere aktarılmasında da hiç şüphesiz önemli bir yere sahiptir (Faiz, M & Karasu Avcı, E; 2019).

Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun şiirlerinde kahramanlık ve yiğitlik değeri diğer değerlere göre az rastlanan bir değerdir. Aşağıda Bedri Rahmi'nin şiirlerinde kahramanlık/ yiğitlik değerinin geçtiği bazı örnek metinlere yer verilmiştir.

Şair “Denizli Pazarı” adlı şiirinin bir bölümünde pazarda ipe mandallarla asılan resimleri anlatmıştır. Resimlerde Fatih Sultan Mehmet'in, Atatürk'ün, Mehmetçiğin savaş alanında göstermiş oldukları kahramanlıklarını, yiğitliklerini anlatan görseller dikkat çekicidir:

Al gözüm seyreyle Denizli Pazarını

...

İpe mandallarla resimler asılmış

Al gözüm seyreyle dünya güzelini

...

Güzelin yanında Fatih çekmiş kılıcını

Sonra müşir üniformasıyla Atatürk

Gözleri çakmak çakmak

Bir savaş alanı

Mehmetçik sermiş düşmanı yere

Almış hıncını

Daha sonra İnönü, Çakmak, Bayar

... (Eyüboğlu, 2017, s. 236).

Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun şiirlerindeki kahramanlık/ yiğitlik değeri Türk askerinin, milletin göstermiş olduğu kahramanlıktan, yiğitlikten ziyade şiirlerin belli bölümlerinde kahramanca yiğitçe söylemiş olduğu dizelerden ibarettir:

Yiğit isen al yârini çık dağlara görelim (Eyüboğlu, 2017, s. 185).

Ölmüş eşek kurttan korkmaz

Biz daha ölmedik oğul

Gel bir sefer eyleyelim

Düşelim yollara yollara (Eyüboğlu, 2017, s. 183).

Yukarıda Bedri Rahmi'nin şiirlerinde kahramanlık/ yiğitlik değerinin işlendiği bazı örnek metinlere yer verilmiştir. Bunların dışında Bedri Rahmi'nin şiirlerinde kahramanlık/ yiğitlik değerinin işlendiği başka bölümler de vardır. Bunların şairin bütün şiirlerinin toplandığı ve yedi bölümden oluşan *Dol Karabakır Dol* adlı şiir kitabının hangi bölümünde ve ilgili eserin neresinde geçtiği ile ilgili tablo aşağıda verilmiştir:

Tablo 30.

Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun Şiirlerinde Kahramanlık/ Yiğitlik Değeri ile İlgili

Bulguların Frekans ve Yüzdelik Dağılımları

ESERİN BÖLÜMLERİ	SAYFA NUMARASI	GEÇİŞ SIKLIĞI (f)	YÜZDE (%)
<i>Yaradana Mektuplar</i>	-	0	0
<i>Karadut</i>	-	0	0
<i>Tuz</i>	183, 185, 193	3	30
<i>Merhaba Yeşil</i>	222, 236	2	20
<i>Bigüzel</i>	258, 306, 316, 317, 318	5	50
<i>Dol Karabakır Dol</i>	-	0	0
<i>Yayımlanmamış Şiirleri</i>	-	0	0
Toplam		10	100

Tablo 30 incelendiğinde Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun eserlerinde kahramanlık/ yiğitlik değerinin en çok işlendiği bölümün 5 kez geçiş sıklığıyla *Bigüzel* (f 5) isimli bölüm olduğu görülmektedir. Onu 3 kez geçiş sıklığıyla *Tuz* (f 3), 2 kez geçiş sıklığıyla *Merhaba Yeşil* (f 3) bölümleri takip etmektedir. *Yaradana Mektuplar* (f 0), *Karadut* (f 0), *Dol Karabakır Dol* (f 0) ve *Yayımlanmamış Şiirleri* (f 0) bölümlerinde ise kahramanlık/ yiğitlikle ilgili değere rastlanılmamıştır.

4.1.2.1.6. Millî bilince sahip olma değeri. Millî bilinç o milleti temsil eden bireylerin kolektif duygusundan doğar. Millî bilince sahip olan bireyler bağlı olduğu milletin maddi ve manevi unsurlarını benimser, sahip çıkar ve kendisinde bu unsurlarla ilgili farkındalık oluşturur.

Bireylerin ortak bir duyguya sahip olmaları, milletini, bayrağını, tarihini, geçmişini sevmeleri ve kendilerini bağlı olduğu millete ait hissederek o milleti temsil eden nitelikleri

yerine getirmeleri millî bilince sahip olma değeriyle açıklanabilir. Millî bilinç değerine sahip olan bireyler toplumda sen-ben ayrımı yapmaz, biz olmayı bilir. Böylelikle toplumda kolektif bir ruh oluşturur. Bu nedenle her birey kendini ait hissettiği milletin değer yargılarını tanıyıp, sevmeli ve bunlara sahip çıkmalıdır.

Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun şiirlerinde millî bilince sahip olma değeri bir yerde geçmektedir. Eyüboğlu “İstanbul Destanı” adlı şiirinin bir bölümünde bireylerde millî bilinç değerinin oluşmasında büyük katkı sağlayan İstiklal Marşı'nın stadyumda okunduğu esnada kendisinde ve diğer insanlarda oluşan büyük coşkuyu, millî bilinci ve kolektif ruhu şu şekilde mısralara dökmüştür:

...

İstanbul deyince aklıma

Stadyum gelir

Güne güneşe karşı yirmi beş bin kişi

Hepsinin dudağında İstiklal Marşı

Bulutlar atılır top top pare pare

Yirmi beş bin kişilik bir aydınlık içinde eririm

Canım ağzıma gelir sevinçten hilafsız

İsteseler bir gelincik gibi koparır veririm

... (Eyüboğlu, 2017, s. 244).

Tablo 31.

Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun Şiirlerinde Millî Bilince Sahip Olma Değeri ile İlgili Bulguların Frekans ve Yüzdelik Dağılımları

ESERİN BÖLÜMLERİ	SAYFA NUMARASI	GEÇİŞ SIKLIĞI (f)	YÜZDE (%)
<i>Yaradana Mektuplar</i>	-	0	0
<i>Karadut</i>	-	0	0
<i>Tuz</i>	-	0	0
<i>Merhaba Yeşil</i>	244	1	100
<i>Bigüzel</i>	-	0	0
<i>Dol Karabakır Dol</i>	-	0	0
<i>Yayımlanmamış Şiirleri</i>	-	0	0
Toplam		1	100

Tablo 31 incelendiğinde Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun eserlerinde millî bilince sahip olma değeri 1 kez *Merhaba Yeşil* (f 1) adlı bölümde geçmektedir. *Yaradana Mektuplar* (f 0), *Karadut* (f 0), *Tuz* (f 0), *Bigüzel* (f 0), *Dol Karabakır Dol* (f 0) ve *Yayımlanmamış Şiirleri* (f 0) bölümlerinde ise millî bilince sahip olmayla ilgili değere rastlanılmamıştır.

4.1.2.1.7. *Şehitlik değeri*. Türkçe Sözlükte (1988) şehit kavramı “Kutsal bir ülkü veya inanç uğruna savaşırken ölen kimse” olarak tanımlanmaktadır.

İslam dininde şehit; Allah yolunda, dinini, vatanını korumak ve yüceltmek için yapılan savaşlarda ölen kişilere denir. İslam dininde şehitlik mertebesi peygamberlerden sonra gelen en yüksek mertebe olarak görüldüğü için İslam dinini benimseyen insanlar canlarını, mallarını hiçe sayarak Allah yolunda birçok savaşa girmişlerdir. Müslümanların kutsal kitabı olan Kur'an-ı Kerim'in Âl-i İmrân suresinin 169 ve 170. ayetlerinde şehitlik makamıyla ilgili şu bilgiler yer almaktadır: “Allah yolunda öldürülenleri sakın ölü sanmayın. Bilakis onlar

diridirler; Allah’ın lütuf ve kereminden kendilerine verdikleri ile sevinçli bir halde Rableri yanında rızıklara mazhar olmaktadır. Arkalarından gelecek ve henüz kendilerine katılmamış olan şehit kardeşlerine de hiçbir keder ve korku bulunmadığı müjdesinin sevincini duymaktadırlar (Bursevi, 2005, Cilt 3, s. 387).

Bizim milletimiz de İslam dinini benimsediği için bu görüşe sahip çıkmış, vatanını müdafaa etmek kutsal bir vazife sayılmış bu nedenle belli yaşa gelen erkekler için askerlik vazifesi devlet tarafından zorunlu kılınmıştır. Bedri Rahmi Eyüboğlu da askerlik vazifesini yerine getirmek için oğlu Mehmet’ten ayrılışını ve müstahkem mevkie giderken içinde hissettiği şehitlik duygusunu “Sen Büyürken” adlı şiirinde şöyle mısralara dökmüştür:

Sen yumruk kadarken koptu Mehmedim kızılca kıyamet

Baban olacak kişi de askerdi

Seni bir nar çiçeği gibi kundağında bırakır

Çantasına birkaç roman

Ve birkaç paket Serkloryan koyup

Müstahkem mevkie giderdi

Her gidişinde kendisine şehitlikte münasip bir yer ayırır

Senin yaşaman için dua ederdi.

Sen büyürken Mehmedim koptu dananın kuyruğu

Ve uyandı birdenbire içimde

Arzuların en zorlusu, en kalleşi: YAŞAMAK.

Yaşamak sen büyürken yanı başında

Yaşamak otça, böcekçe, yaprakça sadece yaşamak (Eyüboğlu, 2017, s. 71).

Tablo 32.

Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun Şiirlerinde Şehitlik Değeri ile İlgili Bulguların Frekans ve Yüzdelik Dağılımları

ESERİN BÖLÜMLERİ	SAYFA NUMARASI	GEÇİŞ SIKLIĞI (f)	YÜZDE (%)
<i>Yaradana Mektuplar</i>	-	0	0
<i>Karadut</i>	71	1	100
<i>Tuz</i>	-	0	0
<i>Merhaba Yeşil</i>	-	0	0
<i>Bigüzel</i>	-	0	0
<i>Dol Karabakır Dol</i>	-	0	0
<i>Yayımlanmamış Şiirleri</i>	-	0	0
Toplam		1	100

Tablo 32 incelendiğinde Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun eserlerinde şehitlik değeri 1 kez *Karadut* (f 1) adlı bölümde geçmektedir. *Yaradana Mektuplar* (f 0), *Tuz* (f 0), *Merhaba Yeşil* (f 0), *Bigüzel* (f 0), *Dol Karabakır Dol* (f 0) ve *Yayımlanmamış Şiirleri* (f 0) bölümlerinde ise kahramanlık/ yiğitlikle ilgili değere rastlanılmamıştır.

4.1.2.2. Kişilerarası ilişki değerleri.

4.1.2.2.1. *Birlik olma değeri.* Tarihe dönüp baktığımızda Türk milletinin en zor dönemlerde bile bir devlet kurup, o devleti güçlü ve sağlam bir yapıyla geçmişten günümüze kadar getirmesindeki en önemli etken birlik olma duygusudur.

Türk milleti tarih boyunca insanlar arasında zengin-fakir, köylü-şehirli, soylu-köle gibi birlik olma düşüncesini zayıflatan ayrımcılık yapmamıştır. Bu nedenle toplumda birlik beraberlik duygusu güçlenmiş ve bu dayanışma duygusuyla milletimiz sağlam temeller üzerine oturtulmuştur. Birlik ve beraberliği sağlayamayan, arasına fitne ateşi düşen toplumlar

ise bu dünyada uzun süreli varlığını sürdüremez. Mehmet Akif Ersoy şiirinde bu gerçeği şöyle mısralara dökmüştür: “*Girmeden tefrika bir millete düşman giremez/ Toplu vurdukça yürekler onu top sindiremez*”(Ersoy, 2015, s. 162).

Bedri Rahmi’nin şiirlerinde birlik olma değeri sıklıkla işlenen değerlerden biridir. Aşağıda Bedri Rahmi’nin şiirlerinde geçen birlik olma değeriyle ilgili örnek metinlere yer verilmiştir.

Bedri Rahmi “Arkadaş Dökümü” adlı şiirinde insanların hayvanlar kadar birbirlerine bağlanamayışından, birlik beraberlik içinde olamayışından şikâyetçidir:

*Bu canım dünyanın orta yerinde
Hayvanlar kadar bağlanamamışsınız birbirimize
Yalan mı gözünü sevdiğim karıncalar
İşte: hamsiler sürü sürü
Arılar bölük bölük geçer
Leylekler tabur tabur
Ya bizler? Eşrefi mahlukat!..
Boğazımıza kadar kendi murdar karanlığımıza gömülmüşüz.
Bizler bölük bölük, bizler tabur tabur
Bizler sürü sepet
Yalnız birbirimizi öldürmüşüz (Eyüboğlu, 2017, s. 297- 298.)*

Yukarıda Bedri Rahmi’nin şiirlerinde birlik olma değerinin işlendiği örnek metine yer verilmiştir. Bunun dışında Bedri Rahmi’nin şiirlerinde birlik olma değerinin işlendiği başka bölümler de vardır. Bunların şairin bütün şiirlerinin toplandığı ve yedi bölümden oluşan *Dol Karabakır Dol* adlı şiir kitabının hangi bölümünde ve ilgili eserin neresinde geçtiği ile ilgili tablo aşağıda verilmiştir:

Tablo 33.

Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun Şiirlerinde Birlik Olma Değeri ile İlgili Bulguların

Frekans ve Yüzdelik Dağılımları

ESERİN BÖLÜMLERİ	SAYFA NUMARASI	GEÇİŞ SIKLIĞI (f)	YÜZDE (%)
<i>Yaradana Mektuplar</i>	16	1	20
<i>Karadut</i>	-	0	0
<i>Tuz</i>	-	0	0
<i>Merhaba Yeşil</i>	244, 245	2	40
<i>Bigüzel</i>	297, 298	2	40
<i>Dol Karabakır Dol</i>	-	0	0
<i>Yayımlanmamış Şiirleri</i>	-	0	0
Toplam		5	100

Tablo 33 incelendiğinde Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun eserlerinde birlik olma değerinin en çok işlendiği bölümün 2 kez geçiş sıklıklarıyla *Merhaba Yeşil* (f 2) ve *Bigüzel* (f 2) isimli bölümler olduğu görülmektedir. Onu 1 kez geçiş sıklığıyla *Yaradana Mektuplar* (f 1) bölümü takip etmektedir. *Karadut* (f 0), *Tuz* (f 0), *Dol Karabakır Dol* (f 0) ve *Yayımlanmamış Şiirleri* (f 0) bölümlerinde ise birlik olmayla ilgili değere rastlanılmamıştır.

5. Bölüm

Tartışma ve Öneriler

5.1. Tartışma

Değer kavramıyla ilgili birçok tanım yapılmış olsa da hâlâ değer ne olduğu ve nasıl sınıflandırılması gerektiğiyle ilgili araştırmacılar ortak bir görüşe varamamışlardır. Türkçe Sözlükte (1998) değer “Bir şeyin önemini belirlemeye yarayan soyut ölçü, bir şeyin değdiği karşılık, kıymet” olarak tanımlanmaktadır.

Değer eğitimi; toplumdaki bireylerin iyiyi kötünden, doğruyu yanlıştan ayırt etmelerini sağlamak için geçmişten günümüze bütün toplumlar tarafından uygulanmaya çalışılmıştır. Bu nedenle toplum veya milletler tarafından uygun görülen olumlu davranışlar, toplumların kendi kültürleri, kendi değer yargıları, örf ve adetleri sonraki nesillere kazandırılmak istenmiştir. Bunun içindir ki değerler eğitimi insanların ve toplumların yaşamında kültür aktarımı bakımından çok önemli bir yere sahiptir.

Günümüzde de Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yayımlanan öğretim programlarının içeriğine baktığımızda MEB tarafından değerler eğitimine ayrı bir önem verildiği gözlenmektedir. Özellikle *2017 Türkçe Öğretim Programı*’nda Türkçe derslerinde metinden hareketle öğretim metoduyla hangi değerlerin öğrencilere kazandırılması gerektiği, diğer programlara göre daha ayrıntılı bir şekilde yer verilmiştir.

Türkçe derslerinde metinden hareketle öğretim yoluna gidildiği için öğrencilere kültür ve değer aktarımını yapmak oldukça kolaydır. Ancak derslerde işlenecek metinlerin toplumun kültürünü, düşünce yapısını, değer yargılarını çok iyi şekilde yansıtan, edebî bir nitelik taşıyan, öğrencilerde estetik bir zevk uyandıran nitelikte olması gerekmektedir.

Bu çalışmada Cumhuriyet Dönemi şair, ressam ve düşünürlerinden biri olan, kendine has söyleyiş tarzıyla ve işlediği konularla Türk Edebiyatı’nda kendine özgü bir yer edinen

Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun bütün şiirlerinin toplandığı *Dol Karabakır Dol* adlı eseri, değerler eğitimi açısından ayrıntılı bir şekilde incelenmiştir.

Türk Edebiyatı açısından böylesine önemli bir şahsiyetin kendisi ve eserleriyle ilgili birçok tez, makale, kitap vb. çalışmalar yapılmıştır. Ancak şairin şiirlerini değerler eğitimi açısından inceleyen bir çalışma hâlihazırda yoktur. Bu durum Bedri Rahmi'nin şiirlerini değerler eğitimi açısından incelenmesini ve bu değerlerin sistematik bir şekilde gözler önüne serilmesini bir ihtiyaç hâline getirmiştir.

Bu araştırmanın hedef kitlesi ortaokul öğrencileridir. (5, 6, 7 ve 8.sınıf) Bu nedenle bu çalışmada Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yayınlanan *2019 Türkçe Dersi Öğretim Programı* ve *2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı*'nda yer alan değerlerden yola çıkılarak değer kavramının tanımı, kapsamı belirlenmiş ve araştırmacı tarafından değerler listesi oluşturulmuştur. Oluşturulan bu değerler evrensel ve ulusal değerler olmak üzere iki bölüme ayrılmış olup sonra da bu iki bölüm kendi içerisinde: 1- "Kişiye özgü ilişki değerleri", 2. "Kişilerarası ilişki değerleri", 3. "Kişi ve doğa ilişkisi değerleri" olmak üzere üç ana grupta incelenmiştir.

Araştırmaya konu olacak 33 farklı değer bağlamında, Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun tüm şiirlerinin toplandığı *Dol Karabakır Dol* adlı (*Yaradana Mektuplar, Karadut, Tuz, Merhaba Yeşil, Bigüzel, Dol Karabakır Dol, Yayınlanmamış Şiirleri*) 7 bölümden oluşan şiir kitabı incelenmiştir. Bedri Rahmi'nin değer olarak gördüğü, üzerinde sıklıkla ve önemle durduğu konular tespit edilmiştir.

Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun *Dol Karabakır Dol* adlı şiir kitabının incelenmesi sonucunda 33 farklı değer tespit edilmiştir:

Ana dili / Türkçeye önem verme değeri	İyi ilişki / iletişim kurma	Merhametli olma
Aklı kullanma değeri	Kadın ve aileye önem verme değeri	Şehitlik değeri
Alçakgönüllülük (tevazu) değeri	Birlik olma değeri	Yaşama sevinci ve mutlu olma değeri
Dinî inanç değeri	Sabırlı olma	Sevgi değeri
İstiklal / Hürriyet Özgürlük değeri	Sağlık değeri	Sosyal sorumluluk değeri
Barış yanlısı olma değeri	Samimiyet- samimi olma değeri	Çalışkanlık- gayretli olma değeri
Halk kültürüne duyarlı olma değeri	Sanatın değeri	Millî bilince sahip olma değeri
Güzellik / Estetik değeri	Ümitli olma / iyimser olma	Yardımsever / İyiliksever/ faydalı olma değeri
Hırslı olmama/ tok gözlü olma değeri	İnsana saygı gösterme / insanı sevme değeri	Doğaya duyarlı olma değeri
Kahramanlık / yiğitlik değeri	Cömert olma / Fedakâr olma değeri	Memleket sevgisi ve özlemi
Doğruluk / dürüst / güvenilir olma	Arkadaşlık /dostluk / kardeşlik	Tarihî / kültürel mirasa duyarlı olma

- Bedri Rahmi'nin *Dol Karabakır Dol* adlı şiir kitabında tespit edilen 33 farklı değerlerin toplam geçiş sıklığı 668 (f 668)'dir. Bu değerler, 553 kez geçiş sıklığı ile 25'i evrensel değer (f 553): 115 kez geçiş sıklığı ile 8'i ulusal değer (f 115) olarak değerlendirilmiştir.

- İkinci aşamada ise 268 kez geçiş sıklığı ile 20'si "kişiye özgü ilişki değeri" (f 268), 205 kez geçiş sıklığı ile 10'u "kişilerarası ilişki değeri" (f 205) ve 195 kez geçiş sıklığı ile 3'ü de "kişi ve doğa ilişkisi değeri" (f 195) olarak nitelendirilmiştir.

- Bedri Rahmi'nin şiirlerinde tespit edilen bu değerler; eserin hangi bölümünde, hangi sıklıkta geçtiği ve geçiş sıklıkları da yüzdelik dilimler halinde gösterilerek belirtilmiştir. Araştırmanın sonunda Bedri Rahmi'nin şiirlerinin yukarıda adı geçen değerler bakımından zengin bir içeriğe sahip olduğu tespit edilmiştir.

- Bedri Rahmi'nin şiirlerinde tespit edilen 33 değerlerin toplam geçiş sıklıkları 668'dir. Bu durum Bedri Rahmi'nin şiirlerinin değerler açısından zengin bir içeriğe sahip olduğunu göstermektedir.

Bedri Rahmi'nin eserlerinde tespit edilen 33 değerlerin frekansları şu şekildedir:

Bedri Rahmi'nin şiirlerinde en fazla değindiği değer 120 kez geçiş sıklığı ile “Doğaya duyarlı olma” (f 120) değeridir. Şiirlerinde en fazla doğaya duyarlı olma değerine yer vermesi şairin aynı zamanda ressam olmasından kaynaklanır. Eyüboğlu yaptığı resimlerde bahçelere, ağaçlara, meyvelere, yapraklara, çiçeklere kısacası tabiattaki birçok unsura sıkça yer vermiştir. Doğadaki bu unsurları ressam olmanın vermiş olduğu bakış açısıyla şiirlerine de muazzam biçimde yansıtmıştır. Şair doğaya, doğadaki renklere, doğanın muhteşem düzenine hayranlık duymakta, doğa sevgisini gönlünün en derinlerinde barındırmaktadır. Bu nedenle Eyüboğlu'nun şiirlerinde ağaçlar, çiçekler, meyveler, böcekler, tarlalar, dağlar vs. hiç eksik olmamıştır. Şair şiirlerinde ağaçları “kolum kanadım” diyecek kadar benimsemiş, kendinden bir parça olarak görmüştür. Eyüboğlu'nun şiirlerinin isimleri bile –Merhaba Yeşil, Bahçeler Dolusu, Kiraz Ayı Geliyor, Can Eriği, Deniz Türküsü, Mavi Tohum, Topraksı, Çitlenbik, Yetim Bahçe, İri Şeftali, Üzüm Yeşili- doğadan izler taşımaktadır. Tüm bu özellikler şairin doğaya her daim duyarlı olduğunu okuyanlara hissettirmektedir. “Doğaya duyarlı olma” değerini sırasıyla 50 kez geçiş sıklığıyla “Halk kültürüne duyarlı olma değeri (f 50); 49 kez geçiş sıklığı ile “Memleket sevgisi ve özlemi değeri” (f 49); 47 kez geçiş sıklığı ile “Sevgi değeri” (f 47); 38 kez geçiş sıklığı ile “Dinî inanç değeri” (f 38); 33 kez geçiş sıklığı ile “Merhametli olma değeri” (f 33); 26 kez geçiş sıklığı ile “Tarihi kültürel mirasa duyarlı olma değeri” (f 26); 24 kez geçiş sıklığı ile “Kadın ve aileye önem verme değeri” (f 24); aynı şekilde 24 kez geçiş sıklığı ile “Yaşama sevinci ve mutlu olma değeri” (f 24); 23 kez geçiş sıklığı ile “Çalışkanlık- gayretli olma değeri” (f 23); aynı şekilde 23 kez geçiş sıklığı ile “İnsana saygı gösterme- insanı sevme değeri” (f 23); yine aynı şekilde 23 kez geçiş sıklığı ile “Sosyal sorumluluk değeri” (f 23); 20 kez geçiş sıklığı ile “Yardımseverlik, iyilikseverlik, faydalı olma değeri” (f 20); 16 kez geçiş sıklığı ile “ Samimiyet, samimi olma, içtenlik değeri” (f 16); 15 kez geçiş sıklığı ile “Sanatın değeri” (f 15); aynı şekilde 15 kez geçiş sıklığı ile “ Ümitli iyimser olma değeri” (f 15); 14 kez geçiş sıklığı ile “Arkadaşlık, dostluk,

kardeşlik değeri” (f 14); 13 kez geçiş sıklığı ile “Güzellik-estetik değeri” (f 13); aynı şekilde 13 kez geçiş sıklığı ile “Alçakgönüllülük (tevazu) değeri” (f 13); 12 kez geçiş sıklığı ile “Cömert olma/ Fedakâr olma değeri” (f 12); 10 kez geçiş sıklığı ile “Doğru, dürüst ve güvenilir olma değeri” (f 10); aynı şekilde 10 kez geçiş sıklığı ile “Kahramanlık- yiğitlik değeri” (f 10); 7 kez geçiş sıklığı ile “Aklı kullanma değeri” (f 7); aynı şekilde 7 kez geçiş sıklığı ile “İstiklâl- hürriyet- özgürlük değeri” (f 7); 6 kez geçiş sıklığı ile “Barış yanlısı/ barışsever olma değeri” (f 6); 5 kez geçiş sıklığı ile “ Hırslı olmama- tokgözlü olma değeri” (f 5); aynı şekilde 5 kez geçiş sıklığı ile “Sağlık değeri” (f 5); aynı şekilde 5 kez geçiş sıklığı ile “ Birlik olma değeri” (f 5); yine aynı şekilde 5 kez geçiş sıklığı ile “Ana dili Türkçeye önem verme değeri” (f 5); 4 kez geçiş sıklığı ile “İyi iletişim- ilişki kurma değeri” (f 4); aynı şekilde 4 kez geçiş sıklığı ile “Sabırlı olma değeri” (f 4); 1 kez geçiş sıklığı ile “ Millî bilince sahip olma değeri” (f 1); aynı şekilde 1 kez geçiş sıklığı ile “Şehitlik değeri” (f 1) tespit edilmiştir.

- Çelik 1996 yılında kaleme aldığı *Bedri Rahmi Eyüboğlu* adlı eserinde şairin şiirlerinde en çok değindiği temaları; din-hayat-tabiat, halk kültürü unsurları (folklor, türküler, atasözleri, el sanatları), memleket sevgisi, yaşama sevinci, aşk, merhamet, sosyal fikirler (kadın meselesi, eğitimi meselesi, Anadolu meseleleri, şehir ve köy meseleleri), sanat, insan ve insan ilişkileri başlıklarıyla ele almıştır. Çelik’in (1996) elde ettiği bu sonuçlar, Eyüboğlu’nun şiirlerinde tespit ettiğimiz değer başlıklarıyla paralellik göstermektedir.

- Bedri Rahmi’nin tüm şiirlerini topladığı *Dol Karabakır Dol* adlı eserinde değerlerin bölümlere göre dağılımına baktığımızda tespit edilen değerlerden 133 değerın yer aldığı *Yaradana Mektuplar* (f 133) isimli bölüm, en çok değerin tespit edildiği bölümdür. Diğer bölümlerde ise sırasıyla *Bigüzel* (f 122) isimli bölümde 122, *Tuz* (f 117) isimli bölümde 117, *Merhaba Yeşil* (f 94) isimli bölümde 94, *Karadut* (f 82), adlı bölümde 82, *Yayımlanmamış Şiirleri* (f 73) isimli bölümde ise 73 veriye ulaşılmıştır. En az değer tespiti yapıldığı bölüm ise 47 veriyle *Dol Karabakır Dol* (f 47) isimli bölümdür.

- Bedri Rahmi'nin tüm şiirlerinin toplandığı *Dol Karabakır Dol* adlı eserinde 33 değer içinde en sık değindiği değer 120 kez geçiş sıklığı ile “doğaya duyarlı olma” (f 120) değeridir. Şairin “doğaya duyarlı olma” değerinin en çok işlendiği yer 32 kez geçiş sıklığıyla *Yaradana Mektuplar* (f 32) isimli bölüm olduğu görülmektedir. Onu 19 kez geçiş sıklıklarıyla *Karadut ve Bigüzel* (f 19), 17 kez geçiş sıklığıyla *Tuz* (f 17), 16 kez geçiş sıklığıyla *Yayımlanmamış Şiirleri* (f 16), 11 kez geçiş sıklığıyla *Merhaba Yeşil* (f 11) ve 6 kez geçiş sıklığıyla *Dol Karabakır Dol* (f 6) adlı bölümler takip etmektedir. Görüldüğü üzere Bedri Rahmi tüm şiirlerinde doğaya duyarlı olma değerine yer vermiştir.

- “Doğaya duyarlı olma” değerinden sonra en çok işlenen değer ise 50 kez geçiş sıklığı ile “halk kültürüne duyarlı olma” (f 50) değeridir. Halk kültürüne duyarlı olma değerinin en çok işlendiği bölüm 15 kez geçiş sıklığıyla *Tuz* (f 15) isimli bölümdür. Onu 10 kez geçiş sıklığıyla *Bigüzel* (f 10) 7 kez geçiş sıklığıyla *Merhaba Yeşil* (f 7), 6 kez geçiş sıklığıyla *Karadut* (f 6), 5 kez geçiş sıklığıyla *Yaradana Mektuplar* (f 5), 4 kez geçiş sıklığıyla *Dol Karabakır Dol* (f 4) ve 3 kez geçiş sıklığıyla da *Yayımlanmamış Şiirleri* (f 3) isimli bölümler takip etmektedir.

- “Halk kültürüne duyarlı olma” değerinden sonra ise en çok işlenen değer 46 kez geçiş sıklığı ile “memleket sevgisi ve özlemi” değeridir. Memleket sevgisi ve özlemi değerinin en çok işlendiği bölüm 17 kez geçiş sıklığıyla *Merhaba Yeşil* (f 17) isimli bölüm olduğu görülmektedir. Onu 8 kez geçiş sıklıklarıyla *Bigüzel ve Dol Karabakır Dol* (f 8), 6 kez geçiş sıklığıyla *Tuz* (f 6), 5 kez geçiş sıklığıyla *Yayımlanmamış Şiirleri* (f 5), 3 kez geçiş sıklığıyla *Karadut* (f 3) ve 2 kez geçiş sıklığıyla da *Yaradana Mektuplar* (f 2) bölümü takip etmektedir.

Bedri Rahmi'nin şiirlerinde tespit ettiğimiz 33 değer içinde en az geçiş sıklığına sahip olan değerler ise 1 kez geçiş sıklıkları ile “millî bilince sahip olma” ve “şehitlik” değerleridir. “Millî bilince sahip olma değeri” *Merhaba Yeşil* (f 1) adlı bölümde, “Şehitlik

değeri” ise eserin *Karadut* (f 1) adlı bölümünde yer almaktadır. Halka, halk kültürüne bu denli duyarlı olan, halktan beslenen bir şairin şiirlerinde millî bilince sahip olma değerinin en az yer alan değerlerden biri olmasının sebebi şairin kendine özgü bir şiir anlayışı oluşturmamasından ve yaşadığı dönemde hiçbir edebiyat topluluğuna bağlı kalmamasından kaynaklanır. Şairin şiire başladığı yıllarda -1940’lı yıllar- Birinci Yeniciler (Garipçiler), İkinci Yeniciler, Toplumcular, Hisarcılar gibi değişik şiir anlayışları ortaya çıkmıştır. Ancak Bedri Rahmi bu toplulukların hiçbirine tam olarak bağlanmamıştır. Kendi sanatçı estetiğini yakalamış ve bu yönde eserler ortaya koymuştur.

Bedri Rahmi’nin şiirlerinde en az geçiş sıklığına sahip diğer değerler ise 4 kez geçiş sıklıklarıyla “sabırlı olma” değeri ile “iyi iletişim- ilişki kurma” değeridir. Sabırlı olma değerinin en çok işlendiği bölüm 2 kez geçiş sıklığıyla *Merhaba Yeşil* (f 2) isimli bölümdür. Onu 1 kez geçiş sıklıklarıyla *Bigüzel* (f 1) ve *Yayınlanmamış Şiirleri* (f 1) bölümleri takip etmektedir. İyi iletişim/ ilişki kurma değerinin en çok işlendiği bölüm ise 2 kez geçiş sıklığıyla *Merhaba Yeşil* (f 2) isimli bölümdür. Onu ise 1 kez geçiş sıklıklarıyla *Yaradana Mektuplar* ve *Karadut* (f 1) adlı bölümler takip etmektedir.

5.2. Öneriler

- Bedri Rahmi Eyüboğlu’nun şiirleri incelendiğinde şiirlerde birçok değer unsurunun yer aldığı görülmektedir. Bedri Rahmi’nin şiirlerinde yer alan bu değerler hem evrensel hem de ulusal nitelikte olan değerlerdir. Bu nedenle şairin şiirlerinin gelecek nesillere okutulması değerler eğitimi açısından büyük önem arz etmektedir.

- Türkçe derslerinde metinden hareketle öğretim yoluna gidilmektedir. Öğrencilere değer eğitimi verilirken çocukların bilişsel ve duyuşsal gelişim özellikleri dikkate alınarak metinlerle ilgili gerekli düzenlemeler yapıldıktan sonra bu derslerde Bedri Rahmi’nin değerler bakımından nitelikli eserlerinin seçilip sürece dâhil edilmesi hem öğrenciler hem de değerler eğitimi açısından faydalı olacağı düşünülmektedir. Şairin şiirlerinde en fazla geçen

üç değer doğaya duyarlı olma, halk kültürüne duyarlı olma ve memleket sevgisi ve özlemidir. Bu nedenle Türkçe ders kitaplarında yer alan “Millî Kültürümüz, Doğa ve Evren” temalarında özellikle şairin şiirlerine yer verilmesi hem değerler eğitimi açısından faydalı olacaktır hem de öğrencilerde şiir sevgisi oluşacaktır.

- Bu araştırmada sadece Bedri Rahmi Eyüboğlu’nun şiirleri değerler eğitimi açısından incelenmiştir. Sanatçının şiir dışındaki diğer eserleri de değerler eğitimi açısından incelenerek alan yazına katkı sağlanabilir.

KAYNAKÇA

- Abasıyanık, S. F. (2002). *Alemdağ'da var bir yılan*. İstanbul: Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık.
- Acat, M. B. ve Aslan, M. (2012). Yeni bir değer sınıflaması ve bu sınıflamaya bağlı olarak öğrencilere kazandırılması gereken değerler. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 12(2), 1461-1474.
- Akbaş, O. (2008). Değer eğitimi akımlarına genel bir bakış. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 6(16), 9-27.
- Alyılmaz, C. (2010). Türkçe öğretiminin sorunları. *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 5/3, 728-749.
- Alyılmaz, C. & Alyılmaz, S. (2014). Amirbek Turatoviç Muratov'dan Yenisey'e sesleniş. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 3 (1), 68-84.
- Alyılmaz, S. & Alyılmaz, C. (2014). Eski Türk Kadın Heykellerinin Düşündürdükleri. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 3 (4), s. 1-33.
- Altındağ, E. (2018). *Paul Klee ve Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun ders notlarının karşılaştırılarak sanat eğitimi boyutunda değerlendirilmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bolu.
- Andaç, F. (1983, 23 Eylül). Yaşayan Bedri Rahmi. *Yazko Somut*, s. 3.
- Aslan, A. (2016). *Âşık Şeref Taşlıova'nın şiirlerindeki değer eğitimi unsurlarının incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ağrı.
- Aydemir, S. (2019). *Değerler eğitimi bağlamında Zeki Alasya- Metin Akpınar filmleri*. (Yüksek Lisans Tezi). 19 Mayıs Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Samsun.
- Aydın, M. (2003). Gençliğin değer algısı: Konya örneği, *Değerler Eğitimi Dergisi*, 1, (3), 121-144.
- Aydın, Z. M. & Gürler, A. Ş. (2013). *Okulda değerler eğitimi yöntemler- etkinlikler- kaynaklar*. Ankara: Nobel.

- Bahçe, A. (2010). *Hayat bilgisi öğretiminde değerlerin kazandırılma düzeylerinin öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Başar, R. (2019). *Behiç Ak'ın çocuk kitaplarında değer eğitimi ve bu eserlerin Türkçe öğretimine katkısı*. (Yüksek Lisans Tezi). Dumlupınar Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kütahya.
- Battistich, V. (2010). School contexts that promote student's positive development. J. L. Meece ve J. S. Eccles (Eds.) *Handbook of Research on Schools, Schooling and Human Development*, (s. 111- 127). UK: Routledge.
- Biberici, F. (2010). *2-7 Yaş arası çocuklarda sevgi ve merhamet değerlerinin hadisler ışığında eğitimi*. (Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Bolay, S. H. (1997). *Felsefi doktrinler ve terimler sözlüğü*, Ankara: Akçağ Basım Yayın.
- Bursevi, İ. H. (2005). *Rûhu'l beyân cilt 3*. İstanbul: Erkam Yayınları.
- Çelebi, A. H., *Yeni şiir ve şairler, bütün yazıları*, Haz: Hakan Sazyek, İstanbul 2004, s. 140
- Çelik, A. (1996). *Bedri Rahmi Eyüboğlu*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Çençen, N. & Berk, N. A. (2014). İlköğretim 6. ve 7. sınıf sosyal bilgiler programlarında Türk halk kültürü öğelerinin yeri ve önemi. *E-Kafkas Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 1(3).
- Demirel, Ö. (2004). *Kurumdan uygulamaya eğitimde program geliştirme*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Doğan, B. (2012). Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun şiirlerinde halk bilimi unsurları. *Electronic Turkish Studies*, 7(1).
- Doğan, M. H. (1975, 26 Eylül). Bedri Rahmi'nin şiiri, *Milliyet Sanat*, S. 151, s.13
- Doğanay, A. (2009). *Değerler eğitimi*. C. Öztürk (Ed). Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi, (s. 226- 254). Ankara: Pegem Akademi.
- Ekşi, H. & Katılmış, A. (2016). *Karakter eğitimi el kitabı*. Ankara: Nobel.

- Ekşi, H. & Katılmış, A. (2016). *Uygulama örnekleriyle değerler eğitimi*. Ankara: Nobel.
- Emek, M. (2010). *Yenileşme dönemi Türk Edebiyatı'nda öğretmen konulu hikâyelerde değer eğitimi*. (Yüksek Lisans Tezi). İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Ergin, M. (2011). *Orhun abideleri*. İstanbul: Boğaziçi Yayınları.
- Erol, T. (Ekim 1981). *Türk Dili Aylık Dil ve Yazın Dergisi*. S. 358, Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Erol, T. (1984). *Günümüz Türk resminin oluşum sürecinde Bedri Rahmi Eyüboğlu, yetişme koşulları, sanatçı kişiliği*. İstanbul: Cem Yayınevi.
- Erol, T. (2008, Haziran). Bedri Rahmi Eyüboğlu Kibele Sanat Galerisi'nde. *Rh+ Sanat*, S. 52. s. 14-18.
- Ersoy, F. & Ünüvar P. (2019). *Karakter ve değer eğitimi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Ersoy, M. A. (2015). *Safahat*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı.
- Erzen, R. D. (2007). *Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun şiiri üzerine bir araştırma*. (Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.
- Eyüboğlu, B. R. (01.08.1951). *Yeditepe Dergisi*.
- Eyüboğlu, B. R. (15 Ekim 1972). Eleştirme- bulaştırma, *Sanat*, S. 13.
- Eyüboğlu, B. R. (1985). *Kardeş mektupları*, İstanbul: Bilgi Yayınları.
- Eyüboğlu, B. R. (1986). *Resme başlarken*. İstanbul: Bilgi Yayınevi.
- Eyüboğlu, B. R. (1987). *Tezek*. İstanbul: Bilgi Yayınevi.
- Eyüboğlu, B. R. (1987). *Delifişek*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Eyüboğlu, B. R. (1989). *Yukule-le'ye mektuplar*. İstanbul: Bilgi Yayınevi.
- Eyüboğlu, B. R. (2017). *Dol karabakır dol*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Eyüboğlu, B. R. (2004). *Dost dost*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

- Faiz, M & Karasu Avcı, E. "Tarihi kahramanların değerler eğitiminde rol model olarak kullanılmasına ilişkin ortaokul öğrencilerinin algıları". *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 16 (2019): 694-724.
- Fernandes, L. (1999). Value personalisation: a base for value education. *International Conference on Teacher Education*. Beit Berl, Israel, 27 –1. <http://www.askeric.org/plweb-cgi>. E.T: 13.02.2013.
- Gökçe, B. (2008). *Gülten Dayıoğlu'nun çocuk öykülerinde değer eğitimi ve öykülerin Türkçeye katkısı*. (Yüksek Lisans Tezi). İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.
- Güner, B. (2019). *Türkçe eğitimi açısından Nurettin Topçu'nun eserlerinde değer eğitimi unsurları*. (Yüksek Lisans Tezi). Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale.
- Güneş, F. (2016). Değerler eğitiminde yaklaşım ve modeller. *Eğitimde gelecek arayışları: düünden bugüne Türkiye'de beceri, ahlak ve değerler eğitimi uluslararası sempozyumu cilt 1*, Ankara.
- Güngör, E. (1998a). *Değerler psikolojisi üzerine araştırmalar (2. Baskı)*. İstanbul: Ötüken.
- Güngör, E. (2010). *Değerler psikolojisi üzerinde araştırmalar*. İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Hançerlioğlu, O. (2005). *Felsefe ansiklopedisi kavramlar ve akımlar*, Cilt 1, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Hızlan, D. (2006). *Aynadaki bakışlar*. İstanbul: Doğan Kitap. S. 123
- Işık, V. (2007). *Türk resminde 1930-1970 tarihlerinde yapılan sanat tartışmaları ve tartışmaların odağındaki sanatçı: Bedri Rahmi Eyüboğlu*. (Yüksek Lisans Tezi). Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Sivas.
- İşcan, C. D. (2007). *İlköğretim düzeyinde değerler eğitimi programının etkililiği*. (Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Kaçmaz, M. Y. (2020). *Hababam Sınıfı filmlerinin değerler eğitim açısından değerlendirilmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas.

- Kaplan, M. (1973). *Cumhuriyet devri Türk şiiri*. İstanbul: Başbakanlık Kültür Müsteşarlığı Cumhuriyetin 50. Yıl Dönümü Yayınları.
- Kaplan, M. (2001). “*Karadut*”, *Şiir Tahlilleri 2*. İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Karasar, N. (2011). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Karatay, H. (2007). Dil edinimi ve değer öğretimi sürecinde masalın önemi ve işlevi, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5(3), 463-475.
- Kaymakcan, R. & Meydan, H. (2014). *Ahlak değerler ve eğitimi*. İstanbul: Dem Yayınları.
- Kıral, B. (2020). Nitel bir veri analizi yöntemi olarak doküman analizi. *Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(15), 170-189.
- Kırmızı, F. (2014). 4. Sınıf Türkçe ders kitabı metinlerinde yer alan değerler. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 12(27), 217-259.
- Kıvrak, E. (2009). *Bedri Rahmi Eyüboğlu’nun Türkiye’deki sanat eğitimine resim-şiir ilişkisi bağlamında katkıları*. (Yüksek Lisans Tezi). 19 Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Samsun.
- Koç, D. C. (2017). *Bedri Rahmi Eyüboğlu, Nuri İyem, Neşet Günel, Mehmet Pesen ve Nedret Sekban eserlerinin ön ve arka yapı kategorileri bakımından incelenmesi ve sanat eğitimine katkıları*. (Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Koltaş, E. (2020). *Lise Biyoloji, Fizik ve Kimya ders kitaplarının değerler eğitimi açısından incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Koşar, E. (2013). *Bedri Rahmi Eyüboğlu’nun penceresinden halk kültürü*. İstanbul: E Yayınları.
- Köroğlu, D. (2017). *Bedri Rahmi Eyüboğlu’nun resimlerinin ve şiirlerinin göstergebilim ilişkisi bağlamında incelenmesi ve temel eğitim ile ilişkilendirilmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, İstanbul.

- Kumbasar, E. (2011). *Muzaffer İzgü'nün romanlarının değerler eğitimi açısından incelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi/ Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Lickona, T. (1991). *Education for character: how school teach respect and responsibility*, Newyork: Bantam Books.
- Mangan, S. (2016). *Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun seçme lirik şiirlerinde kelime dünyası*. (Yüksek Lisans Tezi). Bülent Ecevit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Zonguldak.
- Mcmillan, H. J. ve Schumacher, S. (2010). *Research in education*. Boston, USA: Pearson Education.
- MEB. (1973). Millî Eğitim Temel Kanunu. Ankara.
- MEB. (1981). *İlköğretim okulları Türkçe eğitim programı*. İstanbul: Millî Eğitim Basımevi.
- MEB. (2005). *Türkçe Dersi (1-8. Sınıflar) öğretim programı*. Ankara: MEB Yayınları
- MEB. (2015). *Türkçe dersi (1-8. sınıflar) öğretim programı*. Ankara: MEB.
- MEB. (2019). *İlkokul ve ortaokul Türkçe dersi öğretim programı (1- 8. sınıflar)*. Ankara: MEB Yayınları.
- Mezarcı, M. (2020). *Kur'ân'da Hz. İsa kıssasının değerler eğitimi açısından tahlili*. (Yüksek Lisans Tezi). 19 Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.
- Miyasoğlu, M. (2009). *Dede Korkut kitabı*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Ozan, S. (2011). *Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun şiirlerinde görsellik*. (Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Ran, N. H. (2017). *Kuvayı milliye*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Sallabaş, M. E. (2012). *Ömer Seyfettin hikâyelerinin Türkçe öğretiminde değer aktarımı bakımından incelenmesi*, Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, s. 59-68.
- Sali, K. (2019). *Bedri Rami Eyüboğlu'nun şiirlerinde otobiyografik izler*. (Yüksek Lisans Tezi). Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Giresun.

- Schwartz, S. H. (1994). Are there Universal Aspectsol in The Structure and Content of Human Values? *Journal of Social Issues*, 50 (4), 19-45.
- Seggie, F. Nevra ve Bayyurt, Y. (2015). *Nitel araştırma – yöntem, teknik, analiz ve yaklaşımları*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Susar K, F. (2014). 4. sınıf Türkçe ders kitabı metinlerinde yer alan değerler, *Değerler Eğitimi Dergisi*, Cilt 12, No. 27, 217-259.
- Şahin, N. (2017). *Cengiz Aytmatov'un eserlerinin değerler eğitimi bağlamında incelenmesi ve ortaokul Türkçe ders kitapları için metin önerileri*. (Doktora Tezi). Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Şahin, H. (2018). *Yahya Kemal Beyatlı'nın eserlerindeki değerler ve bu değerlere yönelik Türkçe öğretmeni adaylarının görüşlerinin incelenmesi*. (Doktora Tezi). Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Şen, Ü. (2008). Altıncı sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin ilettiği değerler açısından incelenmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 1(5), 763-780.
- Şentürk, H. (2010), Kişilik gelişiminde eğitim, din ve değerlerin rolü. *Eğitime Bakış Eğitim-Öğretim ve Bilim Araştırmaları Dergisi*, 6(18), 50-55.
- Tanpınar, A. H. Bedri Rahmi'nin resim sergisi, *Ülkü*, S.105, 1 Şubat 1946, s. 6.
- Tarancı, C. S. (1982). *Otuz beş yaş*. İstanbul: Varlık Yayınları.
- Tezcan, M. (1974). *Türklerle ilgili sterotipler ve Türk değerleri*, Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Topal, Y. (2019). Değerler eğitimi ve on kök değer. *Mavi Atlas*, 7(1), 245-254.
- Tuna, H. B. (2020). *Ziya Osman Saba, Behçet Necatigil, Bedri Rahmi Eyüboğlu, Orhan Veli Kanık, Necip Fazıl Kısakürek ve Attila İlhan'ın şiirlerinde şehir*. (Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.
- Turan, R. & Ulusoy K. (2019). *Farklı yönleriyle değerler eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Türk Dil Kurumu. (1998). *Türkçe sözlük*. Ankara: TDK.

- Türk Dil Kurumu. (2015). *Türkçe sözlük*. Ankara: TDK.
- Ulusoy, K. & Dilmaç, B. (2018). *Değerler eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Ulusoy, K. (2019). *Karakter değerler ve ahlak eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Utku, İ. E. (2020). *Mustafa Necati Sepetçioğlu'nun eserlerinin değerler eğitimi bağlamında incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Antalya.
- Uyar, T. *Bedri Rahmi Eyüboğlu, korkulu ustalık*, Haz: Alaattin Karaca, YKY, İstanbul 2009, s. 650.
- Uyguner, M. "Dol Karabakır Dol", *Türk Dili*, S. 280, Ocak 1975, s. 73
- Yaman, E. (2012). *Değerler eğitimi eğitimde yeni ufuklar*, (Göz. Geç. 2. Baskı). Ankara: Akçağ.
- Yazıcı, H. (2019). *Tokat yazmaları bağlamında Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun ağaç baskılarının kompozisyon öğeleri bakımından incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, F. (2015). *Evliyâ Çelebi Seyahatnâmesi'nin değer eğitimi açısından incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yılmaz, M. R. (2018). *Cumhuriyet Dönemi'nden günümüze, geleneksel halk sanatlarımızdan etkilenen resim sanatçılarımız (Bedri Rahmi Eyüboğlu)*. (Yüksek Lisans Tezi). Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Giresun.
- Zengin, M. (2017). Herkes için geçerli uygun değerleri belirlemek ve öğretmek mümkün mü? Değer eğitimleri yaklaşımları bağlamında bir değerlendirme. *Özgün Araştırma, Ağustos 2017* 7 (2), 432-445.

ÖZ GEÇMİŞ

Doğum Yeri ve Yılı :

Öğr. Gördüğü Kurumlar:	Başlama Yılı	Bitirme Yılı	Kurum Adı
Lise	: 2005	2009	Devrek Anadolu Lisesi
Lisans	: 2010	2014	Bursa Uludağ Üniversitesi
Yüksek Lisans	: 2017	-	Bursa Uludağ Üniversitesi
Çalıştığı Kurumlar	: Başlama ve Ayrılma		Kurum Adı Tarihleri
	2015-		Milli Eğitim Bakanlığı